STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03060

IN SHTENDIKN TSAPL

Hanah Shalit

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אריה שמרי

אויף גרינעם פֿאַרמעט

פאַרלאַג „ישׂראל-בוך"
תל-אביב, תשל"ח — 1977

אריה שמרי

אויף גרינעם פארמעט

לידער און פּאָעמעס

ARIE SHAMRI / ON GREEN PARCHMENT
Poems
Publishing-House „Israel-Book" Tel Aviv, P.O.B. 1777

אריה שמרי / אויף גרינעם פּאַרמעט
לידער און פּאָעמעס
פאַרלאַג „ישׂראל-בוך", תל-אביב, רח' איתמר בן-אבי 4

אַרויסגעגעבן מיט דער מיטהילף פון ייִדישן שרײַבער-פאַראייז אין ישׂראל

©
כל הזכויות שמורות

Printed in Israel 1977 נדפס בישראל

דפוס „להב" בע"מ, תל-אביב, רח' המסגר 60, טל. 36564

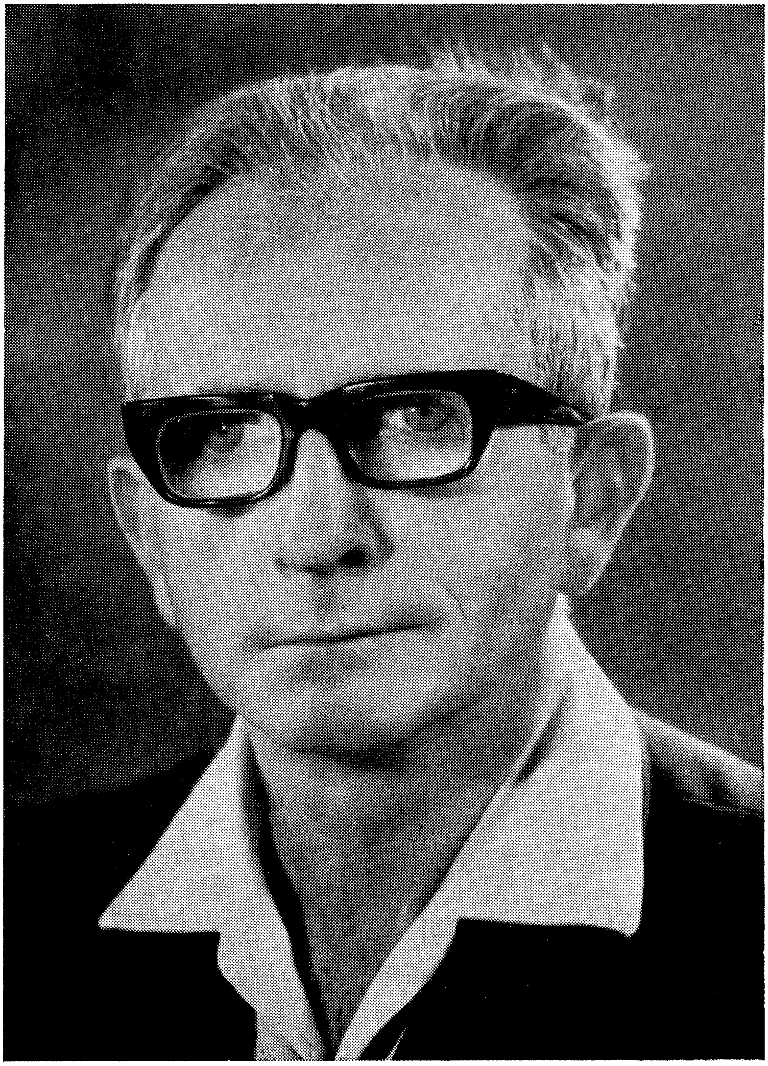

אין העלן קרײַז

*

אַלץ וואָס האָט אַ שפּור פון מײַן באַריר
לעבט אין מיר.
אויפן ציפערבלאַט בלײַבט דער קרײַז
פון יעדער שעה
און קיין פאַרגעסונג איז נישטאָ.

פאַרשטומטע ווערטער שאָרכן טרײַ, געהיים,
פאַרבלינדטע בליקן ווינקען אין מײַן היים
און אויף יעדער גאָרער סתּמיקייט זע איך
סײַ ליכט סײַ פליכט — קרוין און הערב.

אַלץ לעבט אין מיר
און ווידערט אין מײַן מינדסטן נערוו.

די גאָב פון דער פּרי

וואָס כ׳האָב אין גוטע מאָרגן־שעהען
מיט ברודער־בוים אַרייַנגעזויגן,
פון ערשטן שטראַל אַ סודיק בלאָען
מיט דאָרשטיק־שטוינענדיקע אויגן —
דאָס האָט אויף אייביק מיך פאַרברידערט
מיט אַלץ וואָס קרייַזט אין וועלטן־עיגול,
און כ׳ווייס נישט מער וואָס הויך וואָס נידער,
אַלץ זע איך מיט דער זון באַשפּיגלט.

פרימאָרגן־קלאַנגען אין מיר שאָרכן
מיט ליכט און טוי פון איידער־איידער.
אין מיר דערין טו איך אַלץ האָרכן,
מייַן חלום איז אַליין באַשיידער.
ער ווייַזט מיר אין פרימאָרגן־דעמער
דעם זין פון זייַן און ווערט פון ווערן;
ווי אונדזער ערד וויל ווערן שענער
אַרום דער זון אין קרייַז פון שטערן.

באַריר

ווי נאָר כ׳ריר אָן
די פֿינטלען מאָן,
דעם אויסציר אויף דער סקאָרע ברויט,
ווערט רונצלדיק מײַן הויט
מיט קאַרבן
פֿון אותיות און פֿאַרבן.

עס שטראָמט אין מײַנע אָדער־פֿעדעם,
דורך מײַן פֿינגער יעדן
זאַנגענשטענגלעך פֿלייצן
דעם מעשנגאָלד פֿון ווייצן
און כ׳פֿיל דעם לעב־געשוועב
פֿון דער עליפּסע ערד,
ווי זי באַגערט
דעם יוירנדיקן שפּאַר
פֿון יעדן קערן.

דאָס איז דער שטראָם פֿון ווערן,
וואָס שפּיגלט אײַן קאָלירן
אין מיר דערינען
און זאַנגלט אין געהירן
מיט אַ הימען.

העלער חוב

איך גלייב, אַז אַ וואַרעמער שטערן
האָט מיך ווען אַ מאָל נאָענט באַרירט.
זײַן וואַרעם ליכט טוט מיר געהערן
ווי אַ געשאַנק אינעם דור וואָס פרירט.

און דאָס איז דער חוב פון מײַן לעבן,
פון ווײַטסטן נעבכטן ביז גאָר אָן־ווען:
אים ווײַטער ווײַטער איבערגעבן
מיט הייסן זונג, מיט העלסטן געען.

דו ערשטע

דו ערשטע, פון גאָט פֿאַרטריבן,
דו ערשטע, צו בייזס געבוירן,
אין מײַן בלוט ביסטו פֿאַרשריבן,
אין מײַן מאַרך אַרײַנגעוווירן.
ס׳האָט אויך מײַן צײַט
די גן־עדן־צעפּ די גרינע
מיט איר בייזקייט אָפּגעשוירן,
און דאָך, מיט שלאַנג פון שטאָל אויף האַלדז
נאָך דאַנק איך אַלץ
וואָס האָסט מײַן שטאַם געבוירן.

איך זאָג שטאָלץ: בן חוה,
אין מײַן דורס גיפטיקן געהילך,
און כ׳טרינק מיט אהבה
דײַנע ערשטע טראָפּנס מילך.

זינגער־זויגלינג

דער זינגער־זויגלינג
בלײַבט ביז לעצטן הויך
אַרײַנגעטויכט
אין קוועלנדיקן פלייש
וואָס יוירט מיט סודות
ווײַס און הייס.

דורך שפּעלטלעך פון זײַנע אויגן
דער געווידמע פון פינקלדיקע רויגן,
דעם איידער־איידערס טריפנדיקע מילכן
און די ציטערן פונעם געבוירן
וואָס זײַן אויפשרײַ
קאָן קיינער נישט פאַרהילכן.

אַז ווי פון דעם נאָפּל אָפּגעשניטן ?
דער צובונד — אין די שניטן !
מיט הײַטלעך פון חלום
ווערט די ווונד פאַרצויגן.

און אייביק בלײַבט בײַם קוועלנדיקן פלייש
דער זינגער־זויגלינג.

שטאַפּלען

אַזוי איז דער דרך פון ליד —
די רגע וואָס גיכער פאַראייביק;
מיט אומרו אויף דנאָ פון געמיט
צו זינגען זון־זיניק און גלייביק.

און דאָס איז באַפוילן פון ליד
ווען אַלץ שוין געמאָסטן, געוווגן:
נישט מעסט וואָס אין אַדערן זידט,
נישט וועג וואָס אין בלאָ פון די אויגן.

און זאָל די קורצינקע רגע
מיט גאַרטלען פון רו זיך נישט בינדן,
נאָר ברענגען איר קליינעם זעגל
צום גרויסן פאַרמעסט מיט די ווינטן.

און דאָס איז דער שטייגער פון ליד
אין טיפן געהיימען באַוועגן,
דעם וועג נאָך אַ וועג ווײַטער ציט
און נישטאָ קיין סוף צו די וועגן!

און ס׳מאָנט דאָס ליד נאָך און ווידער
ווען די גלידער קעלטער שוין ווערן:
גיי זוך סײַ הויך סײַ נידער
דעם זעלטענעם וואַרעמען שטערן.

רגעס ליד

א

קעמערלער זילבן,
שטערנדלער, מילבן,
זיך שיידן און בינדן,
לעשן און צינדן
אין די פֿאַרהוילענע היילן
פֿון בלוט.

זיי שפּיגלען אַרויס פֿון מײַן שלעבט
מיט גלייביקן אויפֿזאָט
צו גוט.

און מײַן האַנט איז גערעכט
וואָס זי טוט,
זי באַהעפֿט זיי אין לידער צונויף.

יעדער אות מיט זײַן פּונק,
יעדער וואָרט מיט זײַן ווונק
פֿון מיר איבער מיר שטערנט אויף.

ב

געהיים קומט דאָס וואָרט
מיט שאַ־שטיל פֿון זײַן שאָרך
און זידט אויף היים־באַרוישט
אין דערפֿריי פֿון זײַן גאַנג
צום געווענד און פֿאַרטויש
פֿון זײַן ערשטן געצוק ;
צו ווערן געזאַנג
און זיך זאָגן : גענוג,

ווען באַשטימט שוין זײַן אָרט
אין אַ שורה — זײַן היים,
אַז אַן אַנדער נײַ וואָרט
זאָל קומען געהיים.

ג

אַ נײַ וואָרט
ווי אַ טײַבלנער פּוך,
ווי אַ כּלהשער טוך
איבערן דומם פון ערדן גאָר־גאָר.

דאָס איז אַ ווײַסקייט
פון זינגענדיק בוך,
פון שורות געשפּונען
תּוכיק און קלאָר.

אָט די קלאָרקייט איז סוד
אינעם טונקעלן ראָד
פון גורל־געדריי.

סאַראַ נס
ווען אַ טרעפונג באַשערט
פון ווערטער פאַריתומטע צוויי
און הערסט ווי אַ ליד ווערט פון זיי.

דאָס געהערט צום באַשאַף,
דאָס וואָרט און דער טראַף —
אַ צושטײַער בראשית פון טונקלסטער הייל.

יהי אור — אַ געבאָט:
אַנטפּלעק, מענטש, דײַן סוד —
זינג און דערצייל.

דער רופא פון פעלדער

נאָך ווינטערפעסטן,
מיט לעצט געראַי פון מויזנגעסטן
אין זשאַווערניש פון רעגן —
ווער קומט דעם קראַנקן פעלד אַנטקעגן ?
ער, דער רופא דער געהיימער
מיט היילנאָדלען פון זון
פאַר זאַנגען און פאַר ביימער.

שוואַך צערעפּעטע די קערנער,
מאָגער־בלאַס די יאָדערן,
נאָר ער, ער טוט פאַראָדערן
טראַנספוזיעס זון,
די העלסטע היילונגען.

כּדאַי צו זען
דאָס סודיקע געשען
און באַוווּנדערן
און פאַרהייליקן.

כּדאַי אים צו באַגעגענען
אין מלקוש רעגענען
מיט ווינטערס זעגענען
און זען זײַן טראָט דעם אײַליקן,
ווי וויאָרסטן־שרומפּן זיך ברייט צעמײַליקן
נאָך דער היילונג פון זײַן האַנט.

ס׳איז חודש ניסן,
דער גרויסער רופא שפּאַנט
אין גאָרן לאַנד.

דער דעמב

ער פֿאַרשפּעטיקט נישט
צו פֿאַרדעקן זײַנע דאָרן.
ווינט און זון —
זײַנע קאַלענדאַרן,
און ווי נאָר אַ בלעטל מישט זיך איבער
און דעם גראָ אַ בלאָ פֿאַרבײַט —
צו יעדער צווײַג זײַן דיבור:
פֿאַרשפּעטיק נישט די צײַט
דײַנע קנאָספּן צו אַנטפּלעקן.

אָט נאָר אָפּגעשיט די בלעטער
און באַלד אָט ווערט ער
זיך באַדעקן.

ערשטע שפּראָצן, ווי גרין! ווי לוסטיק!
פּונקט צו צײַט איעדער זאָמען.
נישט אַנדערש — מאַרכן אין אים שטראָמען
לעבעדיק, באַוווּסטיק.

*

אינעם ענגן געאָדער אַלץ שטראָמט און אַלץ זידט,
און אַלץ וואָס אייביק און אַלץ וואָס הייליק
ווערט יעדע רגע צונויפגעטייליקט
מיטן אָטעם פון ליבשאַפט אין טיגל פון ליד.

פֿאַר דײַן געמעל

נישט בלויז די הימלען האָבן מיר געלעסטערט,
נאָר אויך די איידלגאָב פֿון מענטשנס גלידער;
גאָטס ריינע פֿרייד פֿאַרטריבן פֿון די נעסטער
און פֿאַרשעמטע אין זינדעריי געניִדערט.

ביז האַרטע הויטן ווי געוואָרן פֿלויטן
צווישן אָדמס, חוהס — צו זיך אַלץ פֿרעמדער.
פֿאַרלאָשן האָט די ליבשאַפֿט אירע קנויטן
און איעדער — צו זיך אַליין דער שענדער.

דערפֿאַר, דזשאָקאָנדע, מײַן תּפֿילה: ווידער
זאָל אויפֿגיין אַ דערפֿרייונג מיט די גלידער
צו הייליקן מינדסט הערעלע און נאָגל.

דערפֿאַר שטוין איך פֿאַר דיר אַצינד באַגײַסטערט,
אָט ווי דו ראָזיקסט בראשיתדיק געמײַסטערט
און שטרעקסט צו מײַנע דאָרשטן פֿולן לאָגל.

*

העכער פון אַלע רייד
דײַן אָטעם און דײַן שוועבן.
אין ספערן אויסגעשפּרייט
מיט שפּיזלען גאָלד דײַן וועבן.
עס גייען אַלע טעג
נאָך דײַנע ברייטע שפּאַנען.
די אַלצײַט איז דײַן וועג
פון אורוואַלדס שטאָלצע שטאַמען
און תּמיד ביסטו ווײַט,
דאָך לײַכט דײַן העליש פּנים
און ביסט אין יעדער צײַט
דער שטערן אויף די פּאַנען.

אין שלמהס לאַנדשאַפט

א

זעסטו נישט וואָס אין די שטיינדלעך ?
הערסטו נישט דעם ים־סופס שטראָמען ?
איך גיי פאַנגען איצט די חנדלעך
פון מלכּת שבאָ — כ׳זע איר נאָמען
אויסגעצירלט בײַ ברעגנס ראָם,
מיט זונצעפּ אַרומגעבונדן,
צווישן צוויי תּכלתן אויף ים
אין איין געוועב אָנגעצונדן;
צונויפגעוויגט אין פלאַטערשײַן
מיט קלוג־מלכותדיקע זיגלען.
זעסטו נישט דאָס גאָלד און דעם ווײַן
דאָ, אין ים־סופס בלויע שפּיגלען ?

ב

שערבל־קרישלען, בראָך־וואַזאָנעס —
און דיך אַרט נישט וואָס און ווענס ? !
רײַזעמאַן, נישט דיר מתּנות
מיטן גאָלד פון סוד און רמז.

דו — פאָר ווײַטער, דיר געגוגן
וועט איין בליק, ס׳וועט דיר סטײַען.
איך דאָ זוך די טיפע קרוגן,
כּישוף־בלויע פאָרצעלײַען.

לאָז מיך אין מײַן שווײַגיק טראַכטן —
בײַ מײַן שליסל צו געפינסן.
שוין זיך הייבן אין מײַן דאַכטן
די קאַרניזן און געזימסן.

פון אַ ווינקל צו אַ ווינקל
פלעבט זיך עפּעס דאָ געהיימיקס.
זעסטו נישט ווי פאַרמעט פינקלט
אינעם אָנוואָרף פון די שמות ?

דיר — נישט מישלי, נישט קהלת.
דײַנע װעגן אַנדערש פירן.
אַזוי ווייַניק אין מיַין קעל איז
מיט דער טרויב פון שיר השירים.

אָט אָ קומט דער קליגסטער מלך,
דודס זון, שולמית׳ טרײַער,
מיט זײַן טראָט באַדענקט פאַמעלעך,
מיט זײַן ליבשאַפט — שטראָמיק פײַער.

דיך וועט ער געוויס אַנטוישן
מיט די שערבלעך אין די שטויבן.
טאָ גיי ווײַטער, ווו עס רוישן
גרויסע שטעט — פאַרסמטע טרויבן.

איך — מײַן שלום מלך שלמהן
דאָ אין חורבה בײַ די שערבלעך.
כ׳זע אין ים־סופס בלויע שוימען
ווי שיר השירים בלויט אומשטערבלעך.

ערשטער אַלף

*

דאָ, אין פעלדנגריין
האָב איך פאַרוועבט מײַן וואָרט
פון דאָרט,
דעם שטאַמל מ א,
וואָס איז צוריק געקומען
צו מײַן דאָרשטיק־הייסן גומען.

נאָך גערויש פון שטעטס הו־האַ,
נאָך וועגנס בלענד און פאַרלענד
האָט ווידער דער שטאַמל מ א
מיך צו זיך צוריק געווענדט.

דערזען האָב איך וואָס האָט דערווײַטערט:
די הויכע ווענט מיט שׂטנס סמען־כּתב;
דעם סם וואָס האָט די וועגן אַלץ מער צעשײַטערט —
צו חרוב מאַכן גאָטס באַשאַף.

און פון אַ וועלט נאָך מאָרד,
פאַרשוויגן אין מערדערישן שאַ,
האָב איך אָפּגעראַטעוועט דעם שטאַמל מ א
מיט לעצטן טרײַען בליק צו דיר אַהין...

און כ׳האָב אים אײַנגעוועבט
דאָ, אין מײַן פעלדנגריין.

ערשטער אַלף

ווידער דו, מײַן ערשטער אַלף,
מײַן קינדיש כּתב — אַ פליגלשוועב...
אַ שוועלבל, פון ווינט צעחלפט,
מאָנט בײַ מיר: מיט דײַן ליד באַלעב.

אין אָוונטגלוט — בלוט און פלאַמען,
דאָרט ווו עס פאַלט די זון פאַרשוועכט —
איר פנים אַנטפּלעקט מײַן מאַמע
פון אירע טויטע טעג און נעכט.

און ווידער איר שײַניק פנים,
ווי כ׳האָב געזען בײַ ליכט פאַרשטעלט.
איר שבת־מורמל טוט נאָך מאָנען
וואָס איך אין בלאָנדזשען האָב פאַרפעלט.

כ׳הער פון איר דאָס פרומע ברומען
מיט הייסן צוק פון מאַמע־גנאָד:
קום צו מיר, צום אַלטן ברונעם,
וואָס קוואַלט מיט שטערן און מיט גאָט.

קאָן איך דען איר תּפילה מײַדן
און אַנטרינען אין ווו־נישט־ווו?
עס גליט מײַן ליד אין איר לײַדן
נאָך פון דער וויג, פון ליו־ליו־ליו.

זע, ווידער — איר אַלף ווידער
מיט שנירלעך בלוט באַהעפט דעם בית.
און איר תּפילה שטראָמט דורך לידער
ווײַל אירע טרערן זענען הייס.

די ווײַסע פֿאַרב

נאָך מאָזלט אויף מיר דער אויסשיט פֿון שניי,
פֿון אַ פֿאַרהוילענער האַנט דער פֿאַרזיי.
ער שיט זיך און שיט אין פֿעלדיקן שניט
און טוט זיך אַרײַן אינעם זאַנגענעם גאַרב
און ענדערט דעם גאָלד פֿון דער ווייצענער פֿאַרב.

דער מאָלער וואָס מאָלט אין ליכטיקן פֿעלד —
פֿאַר אים איז די פֿאַרב פֿרעמד און פֿאַרשטעלט,
אָט די זעלטענע פֿאַרב פֿון וויגל ביז שטאַרב,
וואָס שנייט שיין און ריין מיט באַהאַלטן געוויין.

ס'איז דער לויטערער בלענד פֿון פֿאַרהוילענער ווײַט,
פֿון דער מאַמישער האַנט אויף קינדער־געוואַנט.
נישט קיין שליטה אויף דעם האָט די צײַט
מיט איר פֿײַער און רויך, מיט איר צאָרן און שאַנד.

אויף גרינעם פּאַרמעט

א

ווי בייז מען טײַטלט: „דו אַנטלויפער״
און מען שטראָפט מײַן ליד מיט האַרבן וואָרט.
מיך אַרט עס נישט, איך מײַד דעם כּופר —
מיך ציט אָ נ כ י פון סיני דאָרט...

אַ צי אַ מאַגישער אַן אויפהער,
מיט אַ ווונק געהיים און אויפגעקלאָרט.
פאַר מײַנע אויגן שטייט דער סופר
און זײַן פעדער שטערנט וואָרט נאָך וואָרט.

זײַן בליק — ביזן סיני, אַלץ אַרויפער —
גרייכט אויך צו מיר אין מײַן טאָליק אַרט.
בראשית שרײַבט דער אַלטער סופר
אויפן גרינעם פּאַרמעט פון מײַן דאָרף.

ב

בראשית — אַ צווײַגל
נאָר־וואָס אַרויסגעוואַקסן.
דער חלל נעמט אים שוין אַרום
מיט גאָלד פון זון
און אַ גאַנצע וועלט
מיט איר גנאָד באַהעלט
זײַן ציטערדיקן וואַקסן.

בראשית — אַ פּראָסטער מיטוואָך,
סאַמע וואָר,
און ווי ליכטיקט ער ביז גאָר
אויף דער גערטנערישער דלאָניע!

איך הער אומאויפהערלעך: „ויהי אור"
אין דער פייגלשער סימפּאָניע.

איז עס זייער לויב פאַר דער זונענגאָב
צי גאָר מײַן שוועב אין חלום־דרימל?
אַלצאיינס!
איך לייען בראשית מיט נײַעם טראָפּ
אויף די פּאַרמעטן פון פעלדער־הימל.

ג
אין יעדן ליכטצוק אויף מײַנע ווײַעס —
ער, מיט זײַן כּתב דעם טרעריקן באַטראָפּטן.
צו מײַנע ברייט־פעלדישע יריעות
זײַן גענדזן־פעדער האָט ער באַהאָפטן.

און פרעג נישט חכמהדיק: צו וואָס? פאַר וואָס?
קאָנסט אין סוד פון האַרץ סײַ ווי נישט טויכן.
הלמאַי, פון יעדער גרודע ווינקט אַן אות
און פון יעדן זונשטראַל שײַנט אָ נ כ י.

דאָס איז אַ סוד אין געוועב פון יאָרן
און איך בין זײַן היטער דער געטרײַער,
ווײַל אויך דעם סופרס פעדער שײַנט אין אָרון
צווישן אותיות פון גאָלד און פײַער.

פון חרובן ברונעם

נאָר אַלץ דאָס טראַכטן און דאַכטן
פון די פאַרשוווּנדענע וועגן.
וואָס זוכן טעג און פאַרנאַכטן?
אָט יענע זעלטענע רגע
ווען אויף די פינגער פון אייביק
איז מיר געוואָרן געגעבן
מאַמיש־ליב, פאָטערלער גלייביק
דער סוד־געשאַנק פון מײַן לעבן.

דאָרט, צווישן אָרעמע שוועלן
האָט זיך מײַן קינדהייט באַהאַלטן.
זי מאָנט איך זאָל איר באַהעלן,
זינגיק באַלעבן, געשטאַלטן
דאָס אַלץ וואָס איז ווען פאַרפלויגן,
צוריק שוין מער נישט געקומען...
און איך זוך מיט מײַנע אויגן
אויף דנאָ פון חרובן ברונעם.

ווײַט די פאַרשוווּנדענע וועגן.
כ׳וועל קיין מאָל דאָרט שוין נישט קומען.
נאָר יענע זעלטענע רגע
וואָס שטערנט אויף דנאָ פון ברונעם —
כ׳האָב זי פון טיפן דערהויבן,
איך זאָל זיך אַליין געפינען.
זי שטערנט אויף מײַנע שויבן
און שײַנט אין זונשײַן באַגינען.

טאָפּלט

שוין דאָרט, אין דער היימנעסט פון מײַן וויגל און וואַקסן,
האָב איך מיט אייביק געמאָסטן לויפיקע רגעס
און דורך שויבן ווײַט־ווײַט, ביז צו ערדענע אַקסן
איז געלאָפן מײַן בליק צו שטערנשע שטעגן.

כ׳האָב בײַם טײַכל געלערנט: דורך טײַכן צו ימען,
און בײַ געסעלעך שמאָלע: דורך גאַסן צו שליאַכן.
און קינדווײַז, נאָך איידער כ׳האָב וויסיק פאַרשטאַנען
די חכמה פון ווערטער און חשבון פון זאַכן —

האָט בײַנאַנד מיט אַ טלית מיך פרום אײַנגעוויקלט
אַזאַ פאַן אַזאַ דרייסטע מיט גלייביקסטע פאַרבן,
און דערפאַר איז מײַן קריעה היינט טאָפּלט ציגשטיקלט
און שרײַיִק מײַן קדיש נאָך טאָפּלטן שטאַרבן.

צוויי טרויער־געוואַנטן, אויפן האָריזאָנטביידע,
צווישן ווינטן פאַרפּלאָנטערט דורך כמאַרעס זיך טראָגן,
און איך זע זיך אין מיטן פון אַ טויטער עדה
אין טאָפּלטער קריעה און אין טאָפּלטן קלאָגן.

אויף יענע וועגן

אויף יענע וועגן ווער גייט נאָך ווער
אַוווּ זיי זענען ווען געגאַנגען ?
ס׳גייט אויף זיי מײַן ברענענדיקע טרער
און זוכט די תּפילות און געזאַנגען.

ווײנט נאָך דאָרטן גאָט ? ווער קאָן זאָגן
ווו די הייליקייט איז באַהאַלטן ?
אַזוי פיל שאָטנס נאָך מיר יאָגן,
דאָך שײַנען זייערע געשטאַלטן.

און זיי, זיי לאָזן נישט פאַרגעסן,
אויך נאָך אַלעמען, נאָך בלוט און שפּאָט,
אַז גאָט פון תּמיד איז געזעסן
אין באַגער פון האַרץ און דאָרט זײַן סוד.

און זיי נאָך ווײַזן ווי צו קומען
מיט צעגרינטן ווּקס נאָך זעג און האַק
און גיין דורך בייזע בלוט־געברומען
מיט באַנײַט געבאָט פון נײַ־תּרי״ג...

און מיט אַלטן פאַרמעט — ווידער נײַ
זע איך זיי גייען ווו מ׳גייט נישט מער.
פון יענע וועגן — צום באַרג סיני,
טויטע עדהס — גייען זיי אַהער.

אַזוי שאָטנדיק און פלאַמענדיק,
ווי מידבר־זריחה אין איר מיראַזש.
מיטן סנה אין בראַנד צוזאַמענדיק
זע איך זייער בלוט און זייער אַש.

די מתּנה פֿון אָפּשייד

מען האָט שוין דעם שליטן געגרייט,
אַ שליטן אָן גלעקלער, שאַ־שטיל.
אין דרויסן האָט טבֿת געשנייט,
אין שטוב האָט אַן אַלטינקע גריל
גענאָגט אין אַ וואַנטיקן שפּאַלט.
באַדויערט דאָס אַלץ וואָס אַוועק,
און מײַן זיידנס ווײַסע געשטאַלט
מיט שניי און מיט פֿראָסט צוגעדעקט — —

אַ שוועב האָט געטאָן צווישן ווענט
מיט געהויך פֿון אייביקער רו,
צו מיר זײַנע אויגן געווענדט:
אָ, ווי־ווי פֿאַרלאָזסטו מיך דו ? !..
אַ ליכט אין מײַן אויג האָט געצאַנקט,
אין פֿיבער זיך ווידער צעבלענדט,
און ס׳האָט אויך פֿאַרהאַלטן זײַן גאַנג
דער זייגער דער אַלטער אויף ווענט...

נאָר די שעה פֿון אָפּשייד — אָט שוין !
דער שליטן וואַרט שוין געשפּאַנט.
אַ פֿויגל פֿליט אָפּ פֿון זײַן בוים
צו אַ נעסט אין אַ נײַעם לאַנד...
מען וויקלט אַ קוש אין אַ טרער,
אין מיר, אין מײַן האַלדז עפּעס קרעלט.
פֿון קבֿר אַרויס רופֿט מיך ווער —
מײַן זיידע אין פֿאַרשנייטן פֿעלד — —

זאָל וואַרטן דער שליטן בײַ שוועל,
ס'וועט אויך נישט אַנטלויפן די באַן.
מײַן טראָט יאָג איך גיכער פון שנעל
אַהין ווו נישט קיינער פאַראַן —
ווו שטיין אין תּכריכים פון שניי,
ווו אין שטיין זײַן נאָמען פאַרגריפט,
ווו אין אַ מצבהשער רייי
שטערנט מיט גאָלדענער שריפט:

א ב ר ה ם מ ר ד כ י ב ן ש מ ו א ל — —
פּ. נ. דאָ אין שניי — — כ'האָב אַנטפּלעקט — — —
כ'קום דאָ נישט שטערן דײַן רוען,
נאָר איידער איך פאָר היַינט אַוועק —
מײַן שלום דיר, מײַן געזעגן
געקומען כ'בין זאָגן אַצינד,
באַצאָלן כאָטש מיט איין רגע
פאַר ליבשאַפט צום אייניקל־קינד...

צוריקוועגס האָבן די שנייען
נאָך פראָסטיקער העליש געבלענדט.
ס'איז געווען אַ גאַנג אין צווייען
אויף אַ וועג וואָס האָט נישט קיין ענד.
דאָס אייניקל מיט זײַן זיידן
קיטלדיק־שנייִק אין ווײַסן.
אַ רויטער זונשטראַל אויףביידן
מיט צוזאָג: תּחית המתים...

ווידער זײַן גלעט אויף די קינען
האָט נאָך אַ מאָל מיך געוואָרעמט,
ס'האָט ווידער חומש דערינען
געבלעטלט מיט משה ואהרן.
פון זוהר האָט בר־יוחאי
מיט פונקען באַפלאַמט מײַן פּנים —
מיט ליכטיקייט מיך דערפרייען,
מיט ליבשאַפט בײַ מיר צו מאָנען...

שטעטלשע הײַזקעס האָרבאַטע
האָבן זיך אויסגעשטאָלצט גראַדע.
אַ ייִדעלע — ריס און לאַטע,
נאָר פול בטחון אַוודאי,
האָט שלום געזאָגט אונדז ביידן,
אויך צו אים, דעם אינו־נראה,
צו מיר און אויך צו מײַן זיידן
פול מיט כּבוד און ייִראה.

שאָטנס האָבן הינטערוויַילעכטס
זיך פון אונדז אַוועקגעבויגן.
אונטער היטלען און פּאַטשיילעס
האָט געליכטיקט פון די אויגן.
כ'האָב געפירט מיט זיך מײַן ליבשאַפט —
שנייען־צוויטן, רויטע בליטן...
אינעם טראַנס פון ערשטער לידשאַפט
האָט גערירט פון אָרט דער שליטן.

*

אויך אין כּפירה — א נ י מ א מ י ן.
כ'האָב נישט פאַרראַטן אָבות' שטאַם —
די תּפילה וואָס שפּאַרט פון פלאַמען,
דעם גאָט־פונק־יאָדער אינעם פלאַם.

ער איז אין מיר טיף פאַרבליבן,
אין צובונד פון אברים רמ"ח;
אין ליכט פון מיַינע טעג די זיבן
און אין חצות ווען איך בין וואַך.

און אויך ווען כ'האָב זיך אָפּגעקערט
צו גיין דערווידער קעגן דיר,
ווען ס'האָט געצאָרנט גאַנצע ערד
און איך געלעסטערט האָב מיט איר —

האָט דאָך אין מיר אַלץ געווידערט
אַנטקעגן שפּאָטיקן פאַרשעם.
און אויך אין בייזס פון מרידה
האָב איך באַשיצט דעם רום פון שם.

קרוין און שאָטן

דער וויכּוח

אַ האַרבער ספק האָט געעקבערט
אין דער קאָצקער לומדיקער פמליא,
צי האָ בהאָ איז טאַקע תּליא,
ווײַל אַלץ איז שוין פאַרזיווגט משמים,
אָדער אפשר כאָטש פאַרבליבן אַ כּזית
פאַרן רצון, אויף דײַן אחריות
צו ענדערן און צו באַנײַען.

אַז וואָס ווייסט מען דען אין חשבון פון עולמות,
וואָס זײַן ליבן נאָמענס,
צי שטערן שטייען, צי שטערן גייען
און צי זייער ליכט איז עפּעס וואָס מחדש.
צי איז בראשית נאָר געווען,
איין מאָל פון גאָט גענעזן,
און דו, מענטשל דו, האָסט נאָר צו זאָגן קדיש...

— וואָס האָ בהאָ?
וואָס מיינט עס איצט און דאָ?
דער שׂטן שטייט יעדן זמן אין מיטן,
די יוצרות ווערן אויסגעביטן,
טאָ ווי זשע דאָס צום יענץ
זאָל אייביק גאָר געהערן?

— וואָס די שייכות האָ בהאָ?
סײַ ווי וועמיר נישט דערגיין צום דנאָ,
טאָ לאָמיר זיך גאָר אַנדערשדיק פאַרהערן — — —

ייִד! וואָס מיינט מען ייִד?
לאָמיר הײַנט צוזאַמען קלערן.

*

ייִד־ייִד —
וואָס דער חוב און וואָס די זכותים ?
און שוין האָט קאָכעדיק געזידט
די לומדיקע חברותא.

וואָס יאָ, וואָס ניין,
וואָס טמא און וואָס ריין ?
דעם ערשטן ענטפער האָט געגעבן
אַ זײַטיקער דערנעבן
בניחותא:
דער זכות אויף ייִד — ער שטעקט אין תּפילות.
אויב דער שמועס מיטן בורא עולם איז דײַן רגילות
בײַ מינחה, בײַ מעריב און בײַ שחרית —
איז אָט אין דעם די זאַך איז!
בעטן, בעטן
און זיך פאַרקנעטן
אין דער ראָטשטשינע פון גאָטס הוויה.
אָט אַזוי בלײַבט מען ייִדעלער געטרײַע.

אַ שאַרפן שאָקל: נ ײ ן !
האָט געטאָן אַ מחמיר:
סאַראַ אויפטו, סאַראַ זאַך מיר
ווען איינער אין זײַן צרה איז מתפּלל ?
אַ גאַנצע וועלט זיך קרישלט, מענטשן פאַלן,
אַזוי אביונדיק דאָס לעבן! —
טאָ מער ווי תּפילה — דאָס צדקה־געבן.
נישט פאַרבינדן מיט אַ בענדל
יעדעס קאַרגע רענדל,
נאָר זען דעם אָרעמאַן אין דרויסן,
פאַר דיר דאַך בעט ער די נדבה,

אַט דאָס איז ער דאָך אויסן:
מיט יעדער צדקה־גאָב
דעם עגל־הזהבס קאָפּ
ביַי זיך אין האַרץ צעשטויסן.

נ י י ן און נ י י ן! —
האָט זיך אויפגעכאַפּט אַ דריטער,
מיט צען פינגער אויסגעשפּרייט
ווי צען פיַיערדיקע ריטער:
וואָס מיינסטו וואָס, ס'איז ווער דיַין נאַר,
אַ פּרוטה גיסטו און ווילסט דעם שׂכר
פון גאַנץ־גן־עדן...
אומזיסטע די גערײדן!
מען קאָן נישט ווערן ביַי גאָט אַן עושר
צוליב איין רגע יושר — —

— ווײ! ווײ! אַלע זענען מיר אביונים,
די גלותן אין אונדז ביטער וויינען.
טאָ בעסער וואַרטן אויפן איינציקן באַלוינען,
אויף דער צדקה פון משיח צדקנו.
יעדן טאָג דאַרף מען וואַרטן ביַי די שויבן,
נישטערן און פאָרשן און אויסשפּירן,
קוקן אונטן, זוכן אויבן
און פאַרן גואל עפענען די טירן.

אַ ייִדעלע אַ תּם איז אים אַריַין אין מיטן,
אויפן גאַנצן דיבור שמייכלדיק פאַרחידושט:
נאָך וואָס אַזוי פיל חקירות שיטן?
אַ ייִד צו זיַין — מיינט לעבן ייִדיש.
נישט פון היַינט איז די מציאה,
אַ חוב איז עס פון לאַנגע יאָרן,

אַזש נאָך פון ברית בין הבתרים...
מיט דם און בשׂר איז די ייִדישקייט באַשניטן —
און גאָרנישט האָט זיך דאָ געביטן!
דאָס איז ס'עיקרשטע פון אַלץ,
אונדזער ברויט און אונדזער זאַלץ —
און מער דערוועגן
נישטאָ שוין וואָס צו פרעגן!

און באַלד און שוין,
ווי אַ שפּרונג איבער אַ צוים,
ווי פון גיפּס
וואָלט לאַווע גאָר געוואָרן,
איז די שטילקייט אַרייַן אין צאָרן.
געפלאַטערט האָט אַ פּאָלע,
ווי זיך רייַסנדיק פון סמאָלע,
און מיט אַ פינגער אין דער פּאה
האָט אַ יונגערמאַן געזאָגט זייַן דעה:
וואָס מיינט עס: שוין פון לאַנג —
שוין אַלץ געוועזן און פּסול יעדע שאלה.
צי גייט נישט מער די וועלט איר גאַנג?
ווערט זי נישט געבוירן אַלע ווייַלע?!
וואָס זשע מיינט עס, אַז פון דערוועגן
איז נישטאָ שוין וואָס צו פרעגן?

און בייַם פרעגער האָט זייַן שטים געזאָטן,
גלייַך געהאַלטן וואָלט ער בייַ די קלאַפּעס פונעם שׂטן.

דעמאָלט האָט ר' מענדל געעפנט זייַנע אויגן.
איין אויג — אַ בליץ, דאָס צווייטע — אַ רעגן־בויגן:
איַי, פרעגן — מוז מען פרעגן,
אין דעם איז דאָך דער עיקר.

גאָטס דרך וואָגלט אויף טויזנט וועגן.
גאָטס גאַנצקייט בלוטיקט אין טויזנט שטיקער.
אַ זינדיקער דער תּם וואָס טראָגט די לאַסט בגוואַלד געבויגן,
נישט געשאַצט, נישט געמאָסטן און נישט געוווּיגן.
צום הימל דאַרף מען קוקן מיט גרויסע אויגן.
אָ, קומט אַרויס אין דרויסן,
אויף מײַן שטוב איז נאָר אַ שטײַג פֿאַר חיות.
קוקט זיך אײַן אין הימל גרויסן,
וואָס עס מיינט דעם מענטשס אחריות.
ווער זאָגט, אַז שטערן שטייען,
ס׳איז נאָר דער גליוועך אין אויג דעם קליינעם.
די שטערן, אַלע שטערן גייען
אַליין — צוזאַמען, באַזונדער און אין איינעם.

ס׳האָט יעדערער זײַן מקום ווו ער איז מחדש
און צו לײַכטן האָט ער אויך פֿאַר וועמען.
טאָ אויך די שטערן זײַט מקדש,
פֿאַר וואָס זיי צו פֿאַרשעמען?
קידוש־שטערן, חידוש־שטערן —
צו זיי אַ זמר וויל איך הערן
און העכער, העכער פֿאַרשאַרצט די ברעמען.

פֿון זיי קאָן מען לערנען,
פֿון זיי אויך קאָן מען דרינגען,
ווי אַזוי אַ ייִד צו זײַן זיך צווינגען.
אַ ייִד זײַן מיינט גאָר וואַזשנע וויכטיק —
אַ פֿינצטערניש אין לײַב, אין אויגן — ליכטיק.
אָ, נישט סתּם אַ ניצרך, אַ באַדאַרפֿער
מיט מיצוווהלעך אַ ווילע זכיה,
נאָר טיפֿער און גאָר שאַרפֿער —
אַז יעדנס ווייטיק אין דיר זאָל בריִען.

גאולה מיינט נישט עפּעס סתּם,
אַ כּזיתל, אַ ברעקעלע, אַ שפּליטער,
נאָר — קוים ווײַנט אַ ייִד פון יענער זײַט פון ים
דאַרף מען הערן ד אָ
אין יעדנס האַרץ אַ ציטער !..

אוי, סאַראַ חוב אונדז גיט ער —
האָט אויפגעשטורעמט דער גאַנצער ציבור,
געפאַנגען און געשלאָגן פון ר׳ מענדלס דיבור :
אַזוי, גאָר אַזוי דאַרף מען די זכותים מעסטן,
ווי פייגל אויפן ים, פאַרלוירענע, אָן נעסטן ?!

די ליכטלעך האָבן שוין געצאַנקט,
דער הונגער האָט פאַרלאַנגט
און דאָס תּמע ייִדעלע האָט שוין געגאַרט
כּאָטש אַ כּזית
און דאָ, אין דער חברותא —
צו אַ שלום בית.

נאָר ער, דער מתבודד,
אין זײַן מיוחד־שטיבל האָט שוין טיף געשווידערט,
אַ פאַרקלערטער אין נאָכזאָג פון זײַן זאָגן,
אויפן גרויסן שאָטן וואָס טוט אים תּמיד יאָגן
און מיט וועלפנציינער שקראַבען
ווען ער פּרוּווט זײַן אַ מורה־רבים :

אַז פאַר וואָס זאָל איך אַליין אַליינען
און נישט בײַזאַם מיטן ייִדעלע דעם קליינעם,
וואָס ער גייט אויס צו אַ כּזית
און דאָך צו שדי אַזוי טרײַ איז ?

פאַר וואָס דען נישט מיט אַלעמען בײַזאַם
און זײַן אין דער מיט מיט אַלעמען אַ מיטער?
עס שרײַט דאָך יעדער ייִד ממעמקים, פון זײַן ים,
און איך דאַרף דאָך ציטערן אַיעדנס ציטער...
— — — — — — — — — —

דער ערשטער שטערן האָט שוין געגענט צום שטיבל פון מתבודד,
זיך צעשפּאָלטן און ציטערדיק געהוידעט
פון איבער דעם שמאָלן שוואַרצן קוימען,
ווו איבער פלאַם און רויך
האָט געפונקעוועט גאָר הויך
דער אומרו פון די רוימען.

פאַר גליקעס צער

אין וווּרקע וואַרקעט נאָך דאָס אַלטע טײַבל
און אַ ציטריק פייגעלע דערנעבן צוויקעט.
נאָך נישט טרוקן די טרערן פון קאַצקער ווײַבל,
מען האָט נאָר פאַרגעסן אין דעם נאָמען ג ל י ק ע.

פינף און צוואַנציק יאָר אַליין, אין לײַב אַ שׂרפה.
פאַר וווּרקער רבין געקומען זיך באַקלאָגן:
ס'איז מײַן לעבן מיט ר' מענדלען עפּר־אפר —
אפשר, קאָנט איר, רבי, דאָס אים זאָגן ?..

סאַראַ טרייסט קאָן מען געבן
אַזאַ איינזאַמע פאַרצאָגטע ?
דאָ ברענט אַ לעבן
און וואָס די פּסוקים שוין געזאָגטע ?!

דער וווּרקער שווײַגט, ליפּן צוגעפּרעסטע.
אויף דעם ספר פאַרמאַכט מיט האַרטע טאָוולען.
נאָר טײַבל, שוועלבל — יעדער אין זײַן נעסטל —
זיי וואָרקען, צוויקען
און קלאַפּן מיט די שנאָבלען...

*

המ־המ... צוויק־צוויק...
ווער וועט זיך אומקערן צוריק
און טענהן פאַר אירע יאָרן אַזוי פרי פאַרשניטן ?
דו טײַבעלע, דו פייגעלע —
איך צווישן אײַך אין מיטן — —
אין אײַער ברומען איר געשטאַלט
און איך הער נאָך שרײַען: מענדעלע געוואַלד !

גליקען זע איך אין פלאַטערן די שטומע
צווישן תּורה־לערנערס, אנשי שם;
צידקות, טהרה, מעשׂים טובים,
נאָר אַלע — בלינדע, טויבע
צו איר קלעם.

די פּרשה אָדם וויל ר׳ מענדל שרייַבן
אין איין בלעטל מיט פּיצינק כּתב.
וואָס מיט חוה — מיט זייַן ווייַבל,
צי אויסגעמעקט גאָר פון באַשאַף?

און נאָך אויף וועמען וויל איך פרעגן,
אויף מייַן זיידן דעם איש־סגולה־ייִד...
פאַרגיט, ווען איך שטעל זיך אַנטקעגן —
גליקעס צער אין מיר זידט.

*

אויב מייַן זיידע צבי יהודה
איז נישט געקומען דיר, גליקע, זאָגן
אַז ביסט גערעכט אַנטקעגן נזיר,
מוז איך זייַן שולד אויף מיר אויך טראָגן
און ווייַל אַ קאָצקער דאַרף אויך קענען קאָצקער האָבן העזה,
קום איך הייַנט פאַר דייַנעטוועגן
טענהן, פרעגן:
פאַר וואָס האָט איר אַלע דאָרט געשוויגן,
פאַר איר ווי פאַרשלאָסן די געהערן?
גלייַך גאָטס צוזאָג וואָלט געווען אַ ליגן:
צו מערן און געבערן ווי זאַמד און שטערן — —
וואָס האָט ער געטאָן, דער פּרוש, אויף חשבון דייַנעם,
אין גאָרער טהרה זיך אויסצופּייַנען
און דו זאָלסט אין די צערן דאַרן?

מיך טוט עס היינט נאָך אַרן,
דו, זיידע מיינער צבי יהודה,
מתפלל דו אין אויסדערוויילטן מנין,
מיין צאָרן איז אויפגערודערט,
ס׳איז גליקעס ווייטיק אויך מיין ענין,
כ׳וועל זיך אָננעמען פאַר איר פאַרשעמען:
אַ זכות ווער האָט געגעבן וועמען
צו זינדיקן צום לייבס באַגערן
און בת־חוהס יאָמער נישט צו הערן
ווען ס׳קאָרטשעט זיך דאָס לייב אין גלוסטן־ווייען
און בעט ביים באַשערטן: קום דערפרייען?
ווי אין האַלבער נאַכט בלויז מיט מלאכים,
און נישט זען דעם זיווג רחל,
יעקבס גאַנג נאָך שעפּסן־סטאַדע?
אַוודאי האָט ער די זיבן יאָר געזען, אַוודאי,
טאָ ווי זי יעדע נאַכט געשיקט צוריק
מיט פייער אין די בליקן,
גלייך גאָר טמא איז דעם ווייבס אַ גליק,
גלייך עולם הזה נישט פאַר גליקען?

פאַר מיר, וואָס קאָצק איז מים חיים אויך נאָך איצטער,
אין מיר אויך צאָרן, נאָך פון דעמאָלט היצט ער:
ווי האָט מען שטיל באַדאַנקט דעם מלביש ערומים
און נישט געהערט די נאַקעטן וואָס ברומען,
די גרינקייטן וואָס דאַרן,
דאָס שייטל אויפן קאָפּ ווו עס ווערמיקן קאָשמאַרן,
אַז אויך ביי טאָג זאָל גליקע מוזן נאַכטן, טראַכטן
פון וועגן וואָס אונטער די לענדן
און איר קאָפּ נישט קאָנען ווענדן
צום הויכן גאָט פון זון און שטערן
זיין הויכן כבוד אַלץ מערער מערן?!

איך זע דיך, גליקע, מיט אַראָפּגעלאָזטע ברעמען,
דו חלומסט וועגן קינדער, מזל־נעמען...
נאָר זײַן טיר איז אָפּגעשלאָסן,
די טרערן אויף זײַן שוועל אומזיסט פֿאַרגאָסן.
נאָר טענות האָב איך אויך בײַ דיר צו פֿרעגן,
צי אַזוי שטיל זײַן טאָר מען מעגן,
דעם צדיק לאָזן מיט מלאכים אויבן
און נישט אַ זעץ טאָן אין די שויבן,
אַז גלאָז זאָל זיך צעשפּרינגען
און אין אַלע עולמות זאָל עס קלינגען
מיט דער עוולה פֿון גרויסן שׂרף
וואָס איז פֿאַר דעם חוב פֿון קידושין
אַליין נישט ערבֿ?..

גליקע, יונג אויסגעגאַנגענע,
צו דײַנע פֿענצטער שוואַרץ־פֿאַרהאַנגענע
נאָך אַזוי פֿיל יאָרן קום איך
און מיט דעם אַלטן טײַבל ברום איך,
ווײַל אויך מײַן זיידע מיט זײַן שווײַגן
האָט געזינדיקט צו דײַן לעבן
און איך טו בעטן, אים און מיר זאָלסטו פֿאַרגעבן.

ס׳פֿרילינגט איצט אין דרויסן
דאָ אין לאַנד פֿון שיר־השירים
און איינס נאָר בין איך אויסן,
מיט רויט פֿון מילגרוים דיך צו צירן
פֿאַר אַלע פֿריידן אָנגעווירן
און פֿאַר די קינדער נישט געבוירן...

דאָ אין פֿרילינג וויינט די שכינה
און דײַנע טרערן אין די בשׂמים רינען.

אַ דערמאָנונג פון רום און קאַטאָוועס

פּלוצעם.
ווי אַ שטאָך אין שאַרבן —
דער שמוישענער ר׳ חיל,
וואָס פּרווּוט אַ יִיחוס אַרבן
מיטן שקר פון אַ מופת־שפּיל.
ווי האָט מיר וויי געטאָן
דער בלעטערפאַל פון שטאָם —
די קראָטן ביַי זיַין וואָרצל
און אין זיַין סאָק — דער סם !

איך זע אים נאָך אין זיַין געהיל,
דעם שמוישענעם ר׳ חיל
אויפן שליטן דעם באַדרעטן מיט פּליוש
מיטן ספּאָדיק איבער אויגענעס פּאַרטושט,
זיַין שקאַפּע יאָגט ער ווי אַ בראַנד —
ער, דער בעל־מופת פון אונדזער קאַנט.

איַי ! געהאַט אַמאָל אַ יידן, רבי זעליג,
וואָס האָט זיַין תּפילה אַריַינגעהויכט אין גאָט
און ענוודיק, ליַיטזעליק
אויסגעוויינט די צערן פון אַ שטאָט.
פון זיַין רום איז נאָר פאַרבליבן אַ גאָלדענער פּ.נ.
און ווי דער אייניק אָט אַזוי ? !
ווייס דער זיידע דען דערפון —
אַז פון זיַין גאָלדזאַנג — בלויז אַ שטרוי ? ! — —

נאָר אַ שמוישענער געהיל ! —
און ווי ער יאָגט עס, דער ר׳ חיל :
וויאָ און וויאָ — צום פּריצס טויער.

מיט אַ מיחוש וואַרט שוין די יפת־תּואר,
די בלאַסע טאָכטער פון גביר.
גיבער, סוסל, גלייַך צו איר !..

ווילדע גענדזלער אין איר חלום
און זיי שטיקן מיט איר טוך...
ער — ער וועט זיי באַלד צעמאָלן
מיט אַ שפּרונג און מיט אַ פלוך :
גיי צו אַלדי... שד, דו מזיק,
פון דער בתולה גיי אַוועק...

דער בעל־מופת יאָגט די שקאַפּע
און גרייט דעם טייַסטער אויפן וועג.
— — — — — — — — — — — —

איך, אַ ייִנגל, האָב געזען דאָן
זייַן קרוין די פאַלשע
און אויפן שניי אַ גרויסן פלעק...

איַ, דו איינגיק פון זיידעס — ריזן
און דו — ווי ווייניק, אַזוי קליין !
אין מייַנע אויגן — שׂינאה־שפּיזן,
כ׳האָב מייַן צונג געביסן מיט מייַנע ציין.

אַוועק בין איך צו זייַן זיידנס אהל,
מיט אַ געשריי פון טיפער פּייַן :
שטייט אויף, ר׳ זעליג,
און שמייַסט דעם איינגיק
ביז בלוט אַרייַן !
— — — — — — — —

דער פראָסט האָט דאַן צאָרנדיק געברענט.
אויפֿן ווײַסן טראַקט אַ רויטער פלאַם.
און ס'איז געפֿאַלן אויף מײַנע הענט
דער בלעטערפֿאַל פֿון פֿרומען שטאַם.

בריט נאָך איצטער אין מײַן שאַרבן
ווען אויף אַרענעס דער שקר הילכט
און עס פּרוּווט אַ דור פֿאַרדאַרבן
די זיידעס גוטס, די מאַמעס מילך.

דעם ראַפּשיצערס שמייכל

לזכר מײַן ישיבה־חבר הרב מאָטל שאַפּיראָ
פון ראַפּשיצערס גזע.

ס׳האָט טענות דער קהל: וואָס מיינט ער דער קינצלער?
מיט זײַנע געזאָגן אונדז אַלע פאַרמינצט ער.
וואָס שטאַרצט ער אַזוי מיט זײַן בליציקן שׂכל?
וואָס קרימט ער אַזוי מיט זײַן ביטערן שמייכל?
גלײַך ער וויל זײַן פּנים אין שפּיגל פאַרטווישן,
מיט חכמהלעך זײַנע די וועלט איבערקערן.
צי איז דען נישט אַלץ שוין אויף לוחות פון משהן
און מען דאַרף נאָר תּרי״ג געדענקען און הערן?..

אָט גיט ער אַ זאָג אַז דער עיקר איז ניגון,
מען קאָן מיט אַ זמר דעם יצר באַזיגן,
און באַלד גאָר פאַרקערט, אַן איפּכא מסתברא:
מיטן מוח צערײַס און צעשליס און צעשאַברע,
ווײַל מענטש איז נישט סתּם אַזאַ לעמל און תּמל
צי גאָר ווי אַ פּישל פאַרנאַרט אינעם נעצל — —

בייז ברומט די עדה בײַם מגיד פאַרזאַמלט:
ער שפּעט אויך פון אים ווי אַ פּורימדיק לצל.

און פון אויער צו אויער: ווײ אונדז, אַפילו
אים אין קאָזשעניץ טוט ער אָפּ אַזאַ חילול,
ווי נאָר דער מגיד פון זײַן חולה־בעט נידערט
און גייט צום מרחץ מיט צעבראָכענע גלידער,
מאַכט זיך דער ראַפּשיצער גלײַך ער איז דער חולה
און לייגט זיך אויס ברייט אויפן ווייכן געלעגער
און מיט קישן און קאָלדרע טוט ער זיך ווילן.
— אַז ווי, היתּכן? — זיך וווּנדערט דער פרעגער.

נאָר דער ראָפּשיצער שווײַגט, ס'איז זײַן גאָלדן פּאַרמעגן.
זײַן שמייכל די תּשובה אויף יעדערנס פרעגן:
וואָס ווייסט איר, וואָס מיינט איר, געזעצטע רבותי,
אַז מיר אַלע גאָר שטאַנדיק, פעסטע און גרויסע?
ניין־ניין! איך און איר — אַלע זענען מיר קראַנקע
און סײַ ווי אינעם בעט ליגן מיר אַלע...
איר פילט נישט, איר זעט נישט די ליכטער וואָס צאַנקען,
איר גייט און איר לויפט און איר פילט נישט דאָס פאַלן.

און פּלוצעם אַ זאָג, אַזוי גוזרדיק תּקיף:
ישׂראל מקאָזשעניץ — גילגול פון יעקב.
יעקבס לייטער — נאָך שטייט ער דאָ בײַם צוקאָפּן
און אויף אים מלאכים אַרויפן אַראָפּן,
ווי ווען בײַ יעקב — בײַ ישׂראל אַצינדער,
און ווער מיינט עס אַז כ'ליג דאָ אין בעט נאָר צו ווילן?
ווער עס זעט אַזוי — איז פּאָלנע אַ בלינדער
און פאַרשטאָפּט ווי אַ שטיין — אַ דומם אַ גולם.

און ווידער נאָך שאַרפער פאַרקרימט זיך זײַן שמייכל,
די בליקן צעבלינצלט מיט שפּיזלען פון שׂכל.
דער עולם זיך חידושט: וואָס־וואָס, היתּכן?
פון ניגון אַוועק און אין פּילפּול פאַרקראָכן.
איז עס דרך פון בעשט, דעם חוזהס כּוונה —
מיט זײַן קידער און ווידער אַלץ איבערקערן?
נאָר דעם ראָפּשיצערס פּנים ווי אַ לבנה
וואָס שמייכלט קיל־קלוג צווישן וואָלקן און שטערן.

און פון זײַן שמייכל, אַזוי שאַרף אַזוי ניכטער,
ניצוצות, מאורות פון ליכטיקסטע ליכטער.
זײַן מוח ער זאַמלט מחשבות צו אַרבן
און שאַרפער צו שלײַפן אויף אייגענעם שאַרבן,
ווײַל אָדם איז מער ווי אַ ביצה שנולדה.
אויך אַ ניגון איז שׂכל, חכמה מוז בלאַנקען — —
און פון איבער זײַן שטערן סודיק זיך גאָלדלען
די שמייכלען — די פליגל פון שאַרפע געדאַנקען:

— הערט אַלע, איך וויל איר זאָלט הערן מײַן דעה:
ישׂראל און יעקב — ס׳איז איינער אין צווייען...
אַלע מיר פּאַשען די שעפּסן בײַ לבן
און חלומען רחל אין יעדערן אָוונט,
און יעקבס גאַנג זיבן יאָר — איז טויזנט מאָל זיבן,
ווײַל מען האָט נאָך די רחל אַלץ נישט געפונען;
די שעפּסן געפּיטערט און זיך זעלבסט געטריבן,
און מען זוכט נאָך אַלץ דאָרשטיק די קוואַלן אין ברונעם...

דאָס איז נאָך פון יעקב, גאָר פון לאַנג, גאָר פון לאַנג,
און — ישׂראל דערפאַר אַזוי קראַנק, אַזוי קראַנק,
דערפאַר איז דאָס קישן געוואָרן זײַן נחלה.
רבותי, רבותי, ס׳איז אַלעמענס מחלה,
דערפאַר זײַן געלעגער איז מײַנס אויך געוואָרן
און וואַרפט נישט אויף מיר קיין שמץ תּרעומות.
ס׳איז דאָס קישן מײַן שטיין, דער לײַלער מײַן דאָרן,
ווײַל קול יעקבס געוויין אין מיר נאָך נישט שטום איז.

אויך איך בין נישט מער ווי אַ טרוקענער קנאָכן,
ווי דער הייליקער מגיד בין איך צעבראָכן,
ווײַל יעקב האָט נאָך נישט זײַן רחל געפונען,
דער טאָג פאַר משיח איז נאָך נישט געקומען,
דער נצח האָט נאָך נישט באַוויליקט די רגע,
די שעה פון יסורים איז נאָך נישט אַריבער — —
גייט אַלע אַרויף אויפן מגידס געלעגער
און הויך ביז אַריבערן קאָפּ דעקט זיך איבער!

— — — — — — — — — — — — — —

פון מרחץ איז דער מגיד דאַן אָנגעקומען,
אויף דאַרן לײַב זענען נאָך טראָפּנס גערונען
פונעם טהרה־וואַסער און ווייטיק־טרערן.
ס'האָט זיך גענייגט דער מגיד זײַן חבר הערן,
נאָר שוין דער ראָפּשיצער אין זײַן שתיקה־היכל
מיט מחשבות פון יעקבס בלאָנדזשע־מהלך.
ס'האָט בלויז געבלענדט זײַן ווײַזקער שמייכל:
אוי! ווידער מיט יעקב זיך ראַנגלט אַ מלאך — —

און וואָס אויפן לייטער? בלויז אַראָפּ און אַראָפּ,
נאָר אַלץ העכער הייבט אויף ר׳ ישׂראל דעם קאָפּ,
די וויִעס באַוויינט, נאָר עס ציטערן ברעמען
און אַלע מלאכים אין שטוינען זיך שעמען
פאַר דער תּפילה פון חולה, פאַר איר דערגרייכן,
ווי דער חולה אין חלום אַלץ העכער טוט גיין — —
נאָר אויפן ראָפּשיצערס פּנים, אין זײַן שמייכל
האָבן טיפע יסורים אַנטפּלעקט אַ געוויין.

דאָס האָט אמת פון בלוט זיך טרעריק צעטראָפּנט
ביי דעם מגידס געלעגער, ביי זיין צוקאָפּן.
אַהער האָבן געדראַנגט נשמות און גופים,
אַן עדה אַ גרויסע צו תּפילה גערופן
פאַרן הייליקן רועה, דעם חלוש און גיבור,
פאַר ישׂראלס און יעקבס טאָפּל־נשמה.
מען האָט פון זיין מויל שוין געהערט קוים דעם דיבור,
נאָר עפּעס אַ דאַנק צו דעם אייבערשטנס נאָמען.

און טאָפּל געוויין און אַ טאָפּל געצאַפּל,
ווי עס וואָלט זיך אין יעדנס פּייכטן שוואַרצאַפּל
יעדע טרער גאָר באַזונדער אין זיך געשפּאָלטן.
נאָר די זון האָט נאָך אַלץ געפּייערט איר קאָלטן
פון איבער דעם גוסס׳ בלאַס־צאַנקענדיק פּנים,
גלייך נאָר־וואָס געבוירן, גלייך איצטער בראשית — —
אויפן שוועל האָט געוואַרט דער עמוד הענן,
ווייל דאָרט אינעם אַלקער — נאָך עמוד האש איז — —

דאָרטן האָט זיך אַ תּפילה ווייטיקדיק ליביק
מיט טויט און מיט לעבן צוזאַמען געזיווגט,
אויף ראָפּשיצערס ליפּן ביינאַנד זיך געפּעדעמט,
ווי יעקב — ישׂראל אין יעדן ייִד יעדן.
און ווי נאָר ס׳האָט געשלאָגן די לעצט־לעצטע שעה
און ווי נאָר מ׳האָט דערהערט דעם שלוכץ: ברוך דיין,
האָט דעם ראָפּשיצערס שמייכל געזאָגט: ע ר א י ז ד אָ!
פון איצט הייבט ער זיך אָן ווי אַ י ש מ א י ן — —

און מיט זיין זאָג האָט פאַרשטילט דאָס וויינען און שרייען.

די „הסכמה" פון אַכטן

פאַר מיכאל לווי

שוין דער זיבעטער טאָג אָן רו אויף אַ ווײַל.
נאָך אַ באַרג, נאָך אַ טאָל, אַ מײַל נאָך אַ מײַל,
אַבי צו דערגיין צו איין גוטינק וואָרט...
די אויערן שׂרפֿען, עס פּלאַטערט די באָרד
און זײַן קליינער חיבור אין רענצל פֿאַרשטעקט
איז שווערער אים ווי זיבן פּעק.

וואָס פעלט דען דאָרט?
עס גלאַנצט מיט סוד יעדער וואָרט,
אָדם דערין און משה דערין
און יעדער איז שיין
ווי גאָט אַליין
ווען ער הייבט אָן דעם טאָג אין סאַמע באַגין.
און דאָך — פון יעדן אות אים אַ שטאָך,
שוין די זיבעטע שטאָט — אַזאַ עלנטע וואָך!
שטאָט אַרײַן שטאָט אַרויס
און אומעטום די גאַסן זײַן הויז,
יעדער טאָג אַלץ קעלטער, יעדע שטאָט אַלץ פרעמדער
און בייז איז אויף אים יעדער אַלמער און שטענדער,
פון ספרים געליישטע מיט גאָלד הערט ער דעם דיבור:
וואָס ווילסטו, ר' ייִד, מיט דײַן פּיצעלע חיבור?

דער זיבעטער רב איז האַרטער פון אײַזן,
ער לאָזט נישט דעם דמיון סתּם אַזוי שפּרײַזן:
באשר — וואָס זאָגסטו, אַז צו דער תּיבה איז אָן אָדלער געקומען
און מיט אַ טויבס כּוח וואָלט נישט נח דערשוווּמען
און אַז גאָר בײַם ארַרט איז דער הר־סיני געשטאַנען...
ר' ייִד, ס'איז אַ גריץ פון יבשות און ימען,

און בעסער — גייט ווײַטער,
שווין בעסער צו רײַסן גראָזן און קרײַטער.

דער זיבעטער רב — ער איז מחמיר פון אַלע:
וואָס משה און אָדם? דאָ גילט נישט קיין נעמען.
כמאַריק און בייז צעוויגט ער די ברעמען —
זײַנס אַ „הסכּמה" ווי קידושין אַ כּלה,
דויערן דאַרף עס אין טהרה מיט ציטער...
גייט דער מחבר פון אים גאָר געפאַלן
און אַלץ אין אים זויערדיק ביטער.
דער ווינט אין זײַן קאַפּל, דער ווינט אין זײַן טולופּ
און ער ווי אַן אתרוג בײַם שאָקל פון לולב.
מה נאמר ונדבר? פאַרצאָגט דער מחבר:
ווי וועט ער די שוועל פון אַן אַכטן אַריבער?
און אין זײַן רענצל ווערט שווערער דער חיבור.

שווין די זיבעטע שטאָט הינטער אים,
עס רײַסט זיך דער טולופּ דרים נאָך אַ דרים
און שווער שווין די פיס צו באַוועגן.
נאָר א ל - א ל ה י ם!
וואָס דאַרט אַנטקעגן?
מיט סאַמעט און זײַד אַ סאָסנעדיק וועלדל
און עפּעס פאַרוויקלען זיך דאָ אַלע וועגן:
ר' ייִד, אָט אָ דאָ!
דאָס איז די שעה!

אַזוי גרעזלדיק זיס
די ערד בײַ די פיס.
אַזאַ זיסינקער גנאָד
אינעם סאָסנעדיק ראָד
און שטערן זיך שטעלן צוקאָפּן.

וואָס חשבון פון זיבן ?
גאָרנישט פאַרבליבן !
פון טוי נאָר אַ טריף, אַן איינציקער טראָפּן —
און דאָס בלעטערוואָרג רוישט ווי אַ קינדער־געטענצל
און עפּעס דאָרט טוט זיך אויך אין זייַן רענצל,
דאָס וואַלדווינטל גלעטלט
יעדערעס בלעטל,
היפּעט נישט איבער קיין וואָרט און קיין שורה
און פון יעדן אות לייַכט אויף מיט אַ בשׂורה :
פאַר ווען ענען אַנגסטו,
פון וועמען פאַרלאַנגסטו,
דו פון גזע עילויים
דער יורש און נצר ?
און אַלץ אַרום אים זינגט הללויה
צום חיבור אין רענצל וואָס ווייַנט מן המצר.

אָט איז ער דער שטערן, זייַן מזל און מלאך
נאָך וואָגל דעם שווערן, נאָך לאַנגן מהלך.
איבער אים שייַנט ער, איבער אים וואַכט ער
און ער טייַטלט צו אים : דו ביסט דער אַכטער
און מוט שעפּ אַליין פון דייַן הייסער נשמה...

כאַפּט זיך אויף דער ייִד מיט חלום באַטרערט
און ער שרייַבט מיט אַ צווייַג אויף דער ערד
זיך אַליין — זייַן „הסכמה״.

און עפּעס נאָך ווערט אויפגעשריבן
אין גאַנג צוריק מיט שטאָק אויף שטיין :
מען מוז אַדורכגיין וועגן זיבן
אום צו געפינען זיך אַליין.

אַרום די טראַפּנס האַניק

*

די רגע צווישן בליץ און רעגן
ווען דער שטורעם זיך אַליין פאַרהאַלט
און דער ווילדווינט פון טויזנט וועגן
זוכט אַ שויס ביַי נעסטן אינעם וואַלד —
די רגע האָט אויך מיך געטוליעט,
פאַר מיר צוגעזאָגט אַ נעסטיק הויז —
און דאָך, זי האָט מיך נישט פאַרליולעט,
נישט מיך און נישט מיַין לידערישן ברויז.

צווישן די סעזאָנען

א

אויפן בוים זינגען נעסטן,
פון שוואַלבן דעם פרילינג אַ זמר צושטייַער,
און איך טו נאָך אַלץ וועגן און מעסטן:
וואָס איז מער אין דער זון
איר גאָלד צי איר פייַער.

וואָס איר ליכט, וואָס איר בראַנד —
וואָס האָט די ערד פון איר אייַנגעזויגן
און וואָס איז דער אַש אין מענטשלעכע אויגן?

די זון טוט איר עבודה,
קניפּט די גאָלדענע רינגען.
צווייַגן זיך הוידען
און שוואַלבן איצט זינגען:
פ ר י ל י נ ג — אַ זמר אַ נייַער.
און איך פרעג נאָך אַלץ
מיט בראַנדדאָרשט אין האַלדז:
וואָס איז מער אין דער זון,
איר גאָלד צי איר פייַער?

ב

אויף בוים שוין רייַפן מאַנדלצוויטן,
אין פעלד די רייטלונג פון ערשטע מאָנען.
אין אויפוואַך אין דער מיטן —
מייַן אומרו צווישן די סעזאָנען:
וואָס האָב איך אין זיך געביטן —
צי בליט אויך איצטער אויף מייַן פנים?
געהער איך אויך צום וועלטן־סדר

צי גאָר אַ דרויסיקער באַזונדער ?
די גאַנצע ערד בײַט אירע קליידער
און ווײַזט איר וווּנדער —
וואָס זשע איז מײַן קלערן ?
וואָס דער אומרו אין מײַן טראַכטן ?
צי נישט דער ערד טו איך געהערן
און פאַר וואָס די קנאָספּן מײַנע נאָך פאַרמאַכטע ?

איך פרעג עס בײַ די מאַנדלבליטן
און בײַ די ערשטע רויטע מאָנען :
וואָס האָב איך אין זיך געביטן ?
נוער בין איך צווישן די סעזאָנען ?

בײַם טיש

דער שטילער טיש — וואָס קאָן מען פֿון אים וויסן
וויפֿל פֿון פֿרייד פֿאַראַן און וויפֿל צאָרן.
פֿונעם שאַרפֿן מעסער נעם איך מײַן ביסן,
איך קײַ אַ זאַנג פֿאַרוויקלט מיט אַ דאָרן.

פֿאַרגיב דעם ווינט אין מיר, מײַן אומגעדולדיק.
מען לאָזט מיך נישט קיין שטילקייט הײַנט פֿאַרגינען.
פֿאַרגיב, איך זיץ אַנטקעגן דיר פֿאַרשולדיקט,
זאַנג און דאָרן ברויזן אין מיר דערינען.

איך דאַנק דײַן האַנט מיט איר שטיל־פֿרומען סדר.
אַ „שטיל־לעבן" מאָלט זיך בײַ קרוג און מעסטל.
וואָס זשע פֿעלט נאָך? די שלווה פֿאַר אונדזביידע —
אוי, אין דער גאָב דער ליכטיקסטער פֿאַרגעסט מען!

ווו זי נעמען, פֿון וועלכע פֿריידיקייטן?
ווער וועט זי במתּנה הײַנט אונדז געבן?
ווער קאָן דען אויפֿן טישטעך הײַנט פֿאַרשפּרייטן
די ווײַסע ליכטיקייט פֿון שטילן לעבן?

עקזאַמען

די חשבות פון דער נאַכט,
די וואַכע שעה מיט דיר בײַזאַמען —
איז מײַן עקזאַמען.

מײַן יעדער ריר זאָגט יאָ צי ניין
און וויקלט אויף וואָס טיף פֿאַרבאָרגן —
וואָס אין מיר ווילד, וואָס אין מיר שיין —
דעם בליץ פון אורוואַלד און דאָס ליכט פון מאָרגן.

צי בין איך נאָך דער יעגער אין געצווײַג
וואָס רײַסט די הירשנפעל מיט זײַנע פֿײַלן,
צי גאָר אַ רעטעניש אין נאַכט־געשווײַג,
גאָטס אַן אויסשפּיר־ליכט אויף בלינדע מײַלן.

אין דײַנע צוקנדיקע אויגן
ווער איך געמאָסטן און געוווֹיגן
מיט מײַן ליבשאַפט און מײַן האַסן
אין די שמייכלען און גרימאַסן
בעת מײַן פרירן און מײַן פלאַמען.
ס׳איז די שעה פון מײַן עקזאַמען.

דערפאַר גאָר פרי לאָז איך אַראָפּ די ברעמען.
דאָס טוט אַזוי מײַן שעמען
איידער גייסט אַוועק צו טאָגס געאײַלן.

איך זע אין דײַן העוויה
מײַן אַלט־וואַלדווילדיקייט
די תּמיד נײַע:
ווײ, אַ יעגער בין איך מיט ברינענדיקע פֿײַלן!

אויף רויכנדיקער ערד

מיט יעדן טאָג אַזוי,
אין שטראַלנשפּיל פון טאָגן
דייַן בשׂורה שפּרייטסטו אויס,
מיר אָנצוזאָגן,
אַז באַלד, אָט־אָט
וועט ווידער גאָט
אויף ערדן האַרן.

נאָר איך, אין קלעם פון צערן —
איך געטרויִ נישט דעם קאַיאָר,
און דורכגעפּיבערט פון דער נאַכט,
מיט עקדישן אין מייַנע האָר,
הייב איך אויף מייַן קאָפּ
צו פרעגן : ווי ?
און פאָרשן : ווען ?
ווייַל אויך אין שטראַלונג פון דער פרי
דעם שׂטנס ברען,
און דער שטראַל פון חסד
קאָן נישט צו מיר דערשפּאַרן.

מיט מייַן פּנים אומגעקערט
צו סדומס רויכנדיקער ערד
פרעג איך דיך :
ווי וועסטו, גאָט, דאָ ווידער האַרן ? !

דו ווײ־דור

דורך שטעכלבערד אויף פּנימער פֿאַרצויגן,
פֿון הינטער טשופּרינעס איבער די אויגן,
זע איך די טרער, וואָס לאָזט זיך נישט פֿאַרשטעלן,
פֿון ווײַטן וועלטוועג ביז צו מײַנע שוועלן.

נישט ליד, נישט טרייסט קאָנען מאַכן גרינגער
דעם ריס אין לײַב וואָס מאָנט אַ בינדנדיקן דרים.
אַ האַנט מיט אָפּגעהאַקטע פֿינגער
מאָנט בײַ מיר, ווי בײַ אלהים.
אין באַרגנעסט קרײַזלען זיך נאָך רויכן
און טאַנקען־מאָנסטערס נאָך גלאָצן שטום.
טאָ זאָל אויך די תּפֿילה צו גאָט דעם הויכן
שרײַען, מאָנען פֿאַר דעם בעל־מום.

אומזיסט פֿאַרצויגן פֿאַלשע הײַטלער,
בלאָ פֿאַרנעפּלט דעם מיראַזש.
די בראָך־שעה שווײַגט פֿאַרגעסן, ווײַטלער,
נאָר רויט נאָך פֿלאַטערט דער באַנדאַזש.
ער צינדט אין אויגן אײַערע,
אַ שטראָפֿנדיקע רוט...

דו, דור פֿון נאָך די פֿײַערן.
דו, דור וואָס נאָך אין בלוט.

אין דערקענען

כ׳וועל האָבן מוט — זיך פון מיראַזשן שיידן,
פון דאַכטעניש דער בלאָער פון גן־עדן,
צו זען די פֿײַערן אין אָדמס צאַפּל.

חוה איז בלויז זײַן שאָטן. ער איז איינער
אויף האַרט געלענד פון תּוהודיקע שטיינער
מיט בלוט פון גאָט און מלאך אין זײַן אַפּל.

דער זעלבער ווייגעשריי איז אָנגעצונדן
בײַ יעדנס שוועב אינעם געיוויר פון וווּנדן
מיט בראָך פון געלענקען און ריס פון פליגל.

כ׳וועל האָבן מוט צו זען ווי אַלע זענען,
ווי מענטש, מילב און מלאך צוזאַמען ברענען
אין די רויטע גאָסן פון גורל־טיגל.

בײַ שויבן

צו שויבן האָט מיך צוגעשמידט מײַן נײַגער
יעדן דורכגײער צו זען מיט ליכט און שאָטן.
נאָך אײנעם גײט חמסין — אַ מידבר,
נאָך צװײטן אַ זאַװוי — אַ טײַגע,
און אַ װינט גאָר אַנדערש
אין יעדנס אָטעם אָטעמט.

און אַלע אויגן זשמורען,
און אַלע ליפּן צוקן.
דאָס איז די שפּראַך פון יסורים —
מיטצולײַדן און פאַר דעם זיך בוקן.

איך שטײ אין נײַגער בײַ די שויבן
און אויף די גלאָזן שאַרף איך מײַן װיסן,
אַז מער פון אַלע העלע לויבן
אין די טיפקײט פון די ריסן.

איך זע די שטראַלן זון אין בלענדן
און אַלע װוקסן — די גרינע ליכטער,
נאָר זון און רויז קאָנען נישט אָפּװענדן
די פײַכטע בליקן פון מענטשלעכע געזיכטער.

זײ רופן מיך און איך בין װאָך
צום דינסטן צוק, צו טונקלסטע גרימאַסן.
אויך איך,
װי אײנער פון אַ סך,
איך פּאָרש
מײַן ליבן און מײַן האַסן.

דער בוים אין פענצטער ווײַזט אַ צווײַג
מיט פולן בלי און יונגע שוואַלבן,
אַלץ זינגט,
נאָר איך הער אויך דעם געשווײַג
און ווי אַלע אמתן זיך האַלבן...

בײַ קרוין און וואָרצל זוך איך גרונטן
מיט שאַרפן בליק דורך מאַטע שויבן.
איך האַלט אײַן אַצינד מײַן פרייד די בונטע,
די טרער וואָס שוימט דורך אַלע שפּונטן
איז שטאַרקער איצט פון ווײַן און טרויבן.

אויגן זשמורען, ליפּן צוקן,
און פאַר יסורים בין איך גרייט זיך בוקן.

פֿאַר אומבאַקאַנטע

אין מיר אַ צער נישט צו שטילן
פֿאַר נֵפֿלער און פֿאַר נפֿילים
וואָס האָבן נישט געהאַט קיין זכות
צו זײַן און ווערן.

פֿאַר זיי מײַן תּפֿילה:
זאָל כאָטש אַ שײַן זײַן צווישן שטערן
פֿון זייערע באַגערן.

אַזוי פֿיל האָפֿענונג און בשׂורה
איז מיט זיי פֿרי פֿאַרשטאָרבן,
און דאָס בלוט פֿון זייערע שפּורן
האָט מיך באַפֿאָרבן.

איך האָב נישט געקענט די אַלע,
ווי כ׳קען נישט אין ים אַיעדע כוואַליע,
דאָך אין מיר ברוויזט
אַיעדער טראָפּן.

און זיי, זיי וווינען אין מײַן הויז
און בײַ מײַן חלום שטייען זיי צוקאָפּן.

דער פעלדז בײַם ים

א

דו זעסט אים אין גליווער, פּראַכט פון סקולפּטור
מיט אַ שלייער פון שטערן באַצירט.
איך זע נעבן אים אַ בלוטיקן שפּור,
ווי אַ טרער ברויזט אין אים כאַטש ער פריִרט.

און דו וואָס קומסט דאָ געפינען אַ רו,
נישט זוך בײַ אים אַ שאָטן־באַשיץ.
אָט־אָ ציטערט ער אויף, פון ערגעץ ווו
כוואַלט אַ טרער, לויפט אַ ווינט, צינדט אַ בליץ.

ב

און זע אים אין טאָג־שעה, די זעגלען דערנעבן,
אַ פלאַטער פון גרינגע געשוועבן,
נאָר ער איז עלטער פון זיי
און זאַטער מיט טרערן.

און דאָס זײַן באַשערן,
אַלץ זען און אַלץ הערן.
יעדנס שאָטן אויף זאַמד און אויף ליים
אין אים ווערט פאַרזיגלט געהיים
מיט זײַן שטומקייט צוזאַמען.

זײַן מאַסקע איז שטאַר,
נאָר אין אים וווינט דער צער
און אַ בראַנדיקער אָדער אין אים
פון וווּלקאַנען.

ג

ווען איבערן ים אַ זונשטראַל צו לעצט
באַחתמעט שטרענג־רויט די ליידיקע נעץ
און שטום ווערט דער ברום פון פישערס געוויין,
ציטערט אויף ער אַליין, דער פעלדזנשטיין,
פון איבער דעם ווײַסן זאַמדיקן ברעג,
אַנטקעגן דעם ברייטן כוואַליקן העק.

ליידיק ביז גאָר, ס׳איז שוין קיינער נישטאָ,
נאָר די טרער אין דער נעץ איבערן דנאָ
אַנטקעגן די שטערן וואָס פינקלען געהיים
צו ערגעץ אַ ליכט אין ווײַט־ווײַטער היים...
דאַן בייגט זיך דער פעלדז אַלץ טיפער אַראָפּ
צו דערהייבן די טרער איבער זײַן קאָפּ.

און קעגן דעם טאָג וואָס אַלץ שוין באַגילדט
פעלדזס כמאַריקער קאָפּ צעצאָרנט זיך ווילד,
און קעגן געוועב פון ראָז און פון בלוי —
ער, ווי אַ וואָלקן וואָס אייביק אַזוי
מיט טרערן נישט אויסגערעגנט פון אים —
דעם ים הייבט ער אויף אַזש ביז אלהים.

אַרום די טראָפּנס האָניק

א

אַרום די טראָפּנס האָניק פון מײַן טאָג
פאַרשווענד נישט לויב און לאַרבערײַ.
יעדעס גליקוואָרט אויף מײַן וואָג
וועל איך וועגן סײַ ווי סײַ.

אויב כּבוד — נאָר דער בין,
די מײַסטערין אין גרויסן פעלד.
זי האָט אָנגעקוועלט
אַ זונגעשאַנק.

איר די מי, איר דער דאַנק.

ב

דאָס בין איך, אין פעלד פון האָפענונג
דער דורכגעשטאָכענער פון ווילדע בינען,
און אַנטווישן וועל איך אַלע נאַשערס
פון לײַכטע פריידן,
אַלע די וואָס האָבן שליסלען
צום גן־עדן.

אין פעלד פון האָפענונג גיי איך אַרום
מיט לידער — שטום,
אָנגעזאַפּט מיט נאַכט
און פול מיט פיבער צום באַגינען.

עס שטערנט נאַכט אויף מיר מיט ווילדע בינען
ווען האָניק פון דער זון אויף מיר טוט רינען.

ג

די בשׂורה

וואָס האָט נעכטן מיך גענערט,
וואָס כ׳האָב יעדן אינדערפרי
אין זיך געהערט
אַ באַיום־טובטע —
איצט הער איך זי
ווי אין שטעכלגראָז אַ בין
אַ פאַרפּלאָנטערטע.
איר האָניק ווו ?
זי קאָן קוים אַ זשומע טאָן.
ס׳איז בלויז אַ ציטערצוק
פונעם צוזאָג דעם הויך־געמאָלדענעם,
אין דער שעה פון זון־געבוק,
ווען ווען וועלטס אומעט קומט
אויך צו מײַן אינדזל
דעם גרין־גאָלדענעם.

ד

די בשׂורה און דער אומעט —
איך ווייס נישט ווער גערעכט.
סײַ בין סײַ ווילדבין —
יעדע זשומעט
און דאָ, אויף מײַן פעלד
איז דער געפעכט.

ביידע פלאַטערן אַרום די בלומען
און זויגן זאַפט פאַר זייער גאָב,
און בײַנאַנד וועלן ביידע קומען
מיט שאַרפער רייצונג צו מײַן קאָפּ.

ווי מישפטן לויט
די ביסן אין מײַן הויט?

דאָס איז די שפּיל פון טיפן זומער
אין זײַן קלאָרסטער שײַן.
אַרום מיר פלאַטערט יעדער זשומער
און טריפט די גיפטן אין מיר אַרײַן.

דער האַרבסט וועט זיי באַהאַלטן
און פאַרדעקן מײַן פאַרדראָס.
נאָר פאַרשוויגענע געוואַלדן
וועלן זשומען אין יעדן אות.

און אַרום די טראָפּנס האָניק
פון מײַן טאָג
וועלן פלאַטערן
די בשׂורה און די קלאָג.

טענות

א

באַשעפער, זאָג, צי זעסטו אויך מיך
ווען מײַן באָרוועס אין בראַנד פון דאָרן.
צי פאַרצוימסטו אויך די פרייד אין זיך
בײַם גיהנום פון שלעכטע יאָרן,
אָדער בלויז מיט שטאָלצקייט דו רעגירסט —
אַ ריז אַריבער ברואָים קליינע,
זע, פון ערדן שוועבלט און דו פרירסט,
פאַרפרעמדט צו אונדזערע געוויינען.
אָן רו מײַן טאָגן און מיין נאַכטן:
אַווּ ביסטו דער האַר פון רחמים?!

ב

מיך האָסטו פאַרפרעסט אין קליינעם רינג,
דלד אמות אין דײַן אַלדי אַל.
נאָר איך בין מורד אין דײַן באַצווינג —
אין ערדנס שטרויכל, אין מענטשנפאַל.
דו האָסט צוגעזאָגט אַ סך, אַ סך
מיט יהי אור פאַר אַלע זונען,
נאָר זע דעם שאָטן אויפן שליאַך —
ווּ, בן־אָדם, ווּ ווּעסטו דערקומען?
קײנס שאָטן שפּרײַזט און צינדט דעם מאָרד
אין יעדנס האַרץ און אין יעדן אָרט.

ג

שולדיק ווי מײַן דור קום איך פאַר דיר
דײַן שולדיקייט דיר פאָרצוואַרפן.
מיט מיר דער לעצט־גלייביקער וויבריר
פון אַלטע בלאָע ייִדן־האַרפן.

איך גלייב, אַז נאָך כּדאי צו מאָנען,
אַפילו לעסטערן אין ליַידן;
אַרויסברענגען די טרער צום פּנים
און נישט מיט שוויַיגעניש פאַרמיַידן.
דערפאַר איצט ברומען אַלע האַרפן,
דיַין שולדיקייט דיר פאַרצוואַרפן.

ד

ס׳האָט זיך אָנגעזאַמלט ערדס געשריי
און אין מיַין אָדערוועב זיך טיף פאַרפרעסט.
צווישן טויזנט איובס אין אַ ריי
שטיי איך פאַר דיַין בלאָער הימלנעסט.
פאַר יעדער בריאה אין געווימל
מאָן איך אַצינד מיט פויסט און נעגל.
מיך קלעמט די בלאָקייט פון דיַין הימל
אַריבער מיַין צעפליקטן זעגל.
איך קום — אַ צעבונטעוועטער שקלאַף —
שאָקלען די זיַילן פון דיַין באַשאַף.

ה

די גאַנצע ערד איז איצט עקדה
און יעדער בוים קאָן זיַין אַן אָרון.
ביַים וויגל וואַרט שוין דאָס צעשיידן,
קאַזאַרמעס וואַרטן אויף קינדער־יאָרן.
אַוווּ דיַין ברית פון בין הבתרים,
די נצח־ברכה פון דיַין גומען?
אויך אַ טרער פאַלט שוין נישט אויף קברים,
מען שפּרייט בלויז אויס די קאַלטע בלומען — —
טאָ וואָס זשע זאָגסטו: נצח, דויער?
איך קלאַפּ מיט טרערן אויף דיַין טויער.

מעטאַלענע שפּינען

אַ שפּינוועבס צו פֿאַנג איז צעוואָרפֿן
פֿון קאַלטע מעטאַלענע שפּינען.
מיט אָפּנאַר פֿון זײַדענע שאָרכן
פֿאַרקלעמט בלײַבט אַ מאָט אין באַגינען.

ער צאַפּלט אין ריסן און שניטן
און פֿאַרשטעלט איז זײַן ווייטיק פֿאַר יעדן
אינעם שפּינוועבס פֿון פֿאַנג, אין מיטן
דעם קלאַמער פֿון תּליהשע פּעדעם.

שוין פֿליגל און גופֿל באַזונדער,
די איידלסטע פֿאַרבן אויסרינען.
אַזוי לעשט זיך לידישער וווּנדער
אין קלעם פֿון מעטאַלענע שפּינען.

און אַלץ אינעם שפּינוועבס פֿאַרפּלאָכטן,
אין גורל פֿון ערדן און זונען.
אין זונקוועג פֿון דור דעם פֿאַריאָכטן
וואָס האָט זיך אַליין נישט געפֿונען.

און ווי וועל איך שולדן איצט וואַרפֿן
און טײַטן מיט זינדן אויף יענעם ?
איך זע די צעבראָכענע האַרפֿן
און איך שרײַ בײַ סטרונעס וואָס ברענען.

די פּשוטע ווערטער

זיי זענען געוואַקסן אַמאָל אין באַגינען
אין טוי־ליכט אין ראָזן
מיט בלימלעך און גראָזן,
ביז עס האָט זיי די שקיעה מיט צאָרן געצונדן
און זיי זענען פאַרשוווּנדן.

אין אַ וועלט אַ פאַרקערטער
האָבן פאַרשטומט די פּשוטע ווערטער
מיט קינען צעקרומטע און צעבראָכענעם שאַרבן,
און נישטאָ מער זייערע קלאַנגען
און נישטאָ מער זייערע פאַרבן.

ווער פּרוּווט נאָך אויף ציטרע די בלאַסקייט פון בענקען ?
ווער פליטערט דין־דין אויף מאַנדאָלינע ?
מײַן רחמים אויף זיי — איך קאָן קוים געדענקען
ראָמעאָן און יוליען בײַ פלויטן פון שׂינאה.

נישטאָ מער די פּשוטע ווערטער,
אויך זייער אַש קאָן איך איצט נישט געפינען.

אין נאָענטן דזשונגל

מיינסטו חיות — די פאַרצוקער ?
מיינסטו שלאַנג — די שפּײַערין פון גיפט ?
ניין, איך מיין די קניִער און די בוקער,
די טינטלער פון חניפהדיקער שריפט.

ווער שטייט דאָרט פאָר די עפּאָלעטן
מיט אַ לויביק האָניק־מויל ?
זײַן יִחוס פונעם שטאָם פּאָעטן,
נאָר איך זע זײַן בליק דעם נעטן
און ווי זײַן האַרץ איז הויל.

זע דאָס לאַנד אין פּלייץ פון בלוטן
און ווי עס זינגט זײַן פרירנדיק געמיט.
ווו די היץ פון מידבר־גלוטן —
דער ווינט, די זון פון אמת׳ ליד ? !

דאָס איז אַ מוט שוין לאַנג פאַרלוירן,
אַ קניִעניש, אַ כּורעים
פאַר דעם באַלאָרבערטן מיט מאַכט.
אָ, קוק זיך אײַן אין זײַנע טרערן
ווען אַלץ אין אים שפּעט און לאַכט.

דאָס איז אַן עלעגאַנץ פון בערן,
ווען לאַנג שוין טויט די לידערס הירש און לאַם.
ס׳איז דאָ, אין דזשונגל פון פאַרסמטע שטערן,
ווו עס פוילט דער שורש פון שענסטן שטאָם.

דאָ יווירט די זרע פון געהיימסטן מאָרד —
דער שקר אין זינגענדיקן וואָרט.

אַרום אונדזער וואָרט

אי דאָ אי דאָרט, ווו נאָר עס גייזערט אונדזער וואָרט
און צערן זידן און לידער לידן,
קען איך אַזאַ איינעם, אַ שומר פון אַלטע ראַמען,
וואָס שמייכלט ביטער אויף נייַע גראַמען.

וואָס עפּעס — פרעגט ער דווקא — די טונקלעניש פון קאַפקאַ ?
צו וואָס ציגייַנעריש דאָס טאָרקען פון אַ לאָרקע ?
מענטשס שטייגער איז דער רונד פון זייגער
און די ווייַזערס האָבן נאָר איין ריכטונג : שטאַרבן...
טאָ באַנוגן זיך מיט מילדע פאַרבן.

פון אַלע דרויסנס הער איך דעם ווינט דעם האַרבן,
ווי פון אַלע ערדן לאַוועס שפּאַרן —
און ווי טיילן מיט אַזעלכן דעם פיבער פון מייַנע צערן ?

ים אין האַרץ, אין אָדערן גערודער —
רוף איך איינזאַם צו אונדזער גרויסן ברודער,
צו אונדזער נייַוואָרטס געטרייַען פּאַסטעך :
קום, שטיי אויף, יעקב גלאַטשטיין,
מיט אַ מוט־וואָרט — תּחית המתים,
און ווייַז זיי, אָט די אַלע לצים,
וואָס זיי נישט קענען, וואָס זיי נישט וויסן...

אַ וועלט מיט דערנער אויף דייַן קבר ציטערט
און ווער מאָנט שלווה בייַם געזאַנג ?
שטראָף און שלאָג מיט דייַנע ריטער,
מיטן בליץ פון דייַן געדאַנק.

דו, אָרעם לשון

א

און אַז מען וועט שוין באַוויַיזן
פעסט ווי איַיזן,
אַז פון דאָרט און פון דאַנען,
מיטן חסד פון אַ מאַמען,
האָסטו געשפּראָצט ווי אַ נס —
וועל איך ווידער פרעגן:
ווו ביסטו פאַראַנען
אָט אָ דאָ, אין דעם מעת־לעת?
וויַיז מיר דאָ, אויף די גאַסן אַצינד
אַ ראָזשינקע־מאַנדל, אַ ייִדיש קינד
מיט מענדעלעס מיין,
מיט פּרצעס חן
און ווי שלום־עליכם שמייכלדיק שיין.

און זאָג נישט: אַ מ אָ ל,
און וויַיז נישט: ד אָ ר ט,
פאַרוויג מיך נישט מיט הינערפּלעט.

כ'וויל הערן דאָס ראָזשינקע־קול
און דאָס מאַנדלוואָרט —
ווי אַ ייִדיש ייִנגעלע ייִדיש רעדט.

ב

אָרעם לשון, קום מיט העזה
פון דיַין מזל און דיַין מאָזל.
פון דלות ביסטו געוואַקסן
און דער אביון־זאַק אויף אַקסלען
איז דיר מיט שטאָלץ באַשערט לנצח.

בײַ דיר די אָרעמקייט דאָ בעט זיך:
ברענג דײַן דורכגעטרערטע האַרף
אַהער, קיין ירושלים.
דיר אונדזער געוויין
און דו מיט אונדז זאָלסט אויך שרײַען — —

מן המצר, אָט ווי דײַן שטאַנד,
אויף גאָרער ערד פאַרשטויסן און צעריסן.
קום מיט אונדז בײַנאַנד
און אַלץ צעבעוזעם מיט דײַן געוויסן.

צו איבערצײַט

*

ווער נעמט צו בײַם בוים זײַן שטילן גרין?
ווער פֿאַרדעקט דאָס גראָז מיט זשאַרנעם שטויב?
ווער ביטערט דעם האָניק פֿון דער בין
און טרײַבט צום פֿלאַם די טויב?

אָט שטייט ער קעגן מיר, דער ספֿינקס פֿון שטאָל.
ער רײַסט מײַן הויט ווי בײַ שאָף די וואָל
און שטראָפֿט דערבײַ: בלײַב טרײַ דײַן צײַט,
אַנטלויף נישט ווײַט...

נאָר איך — איך וואַרף דעם עול.
איך לויף צו איבערצײַט,
צום געטלעכן פֿאַרזיי וואָס נאָך אין מיר פֿאַראַנען.
מיט אים וועל איך אַריבערגיין אַלע טרייפֿענע טומאַנען.

גראָז־זאַנג־בוים

ווי אַ גראָז מוז איך וויסן,
אַז טלאָזקע קריצן
וועלן די לאַנען באַפּלעקן
אין אָנקום פון פרילינג
מיט ניַי־גראָז־באַדעקן.

ווי אַ זאַנג דאַרף איך קאָנען
מיט די שטעכלען און מאָנען
חמסיניק זיך צינדן,
צו קומען דורך קלעמען פון פיַיער
צום שיַיער.

און ווי אַ בוים — געדולדיק צו דאַרן,
ביז אַ צוויַיגל קוים־קוימיק וועט ווידער דאָ בליִען,
ביז אַ וואָרצל פאַרהוילן וועט ווידער דערשפּאַרן
פון גאָר טיפע יניקות צו ציִען —
און ווי ער, מיט וווּנדיקע סענקען,
אַן עפּל אַ זיסן וועט שענקען.

נבִיא

נישט זע, אים אין אַ שעפּסן מאַנטל,
אַמאָל אין נס — איין מאָל בלויז אַנטפּלעקט.
ער שפּאַנט און שפּרייַזט אין וואָגל־וואַנדל
ביז אַצינד, אין שלעכטסטן טאָג פון טעג.

נישט זאָג: געווען — און פאַרגעסן שוין.
נישט שטעל דעם נביא אויף פּיעדעסטאַל.
ביַי יעדן טראָן און ביַי יעדער קרוין
דערהייבט ער אונדז פון געקני און פאַל.

אויף דער שוועל פון יעדער טרויער־היים,
פון יענער זייַט לאָדן פון דער נאַכט.
און קעגן געצקעס פון גאָלד און ליים —
אין דער בלאָער אייניקייט פאַרטראַכט.

בלאָ־בלאָ, בלאָ־בלאָ אומעטום ווי דאָ,
וווּ נאָר דער הימל איז אויסגעשפּרייט.
וווּ נאָר טרערן זידן אויפן דנאָ
און וואַרטן אויף אַ וואָרט גוטערהייט.

ווי אין ירושלים — אויך פּאַריז,
אויף „רעפּובליק" ווי אויף דודס גאַס...
פּלוצעם ווייַזט ער באָרועס זייַנע פיס
צווישן די ריטשקעס פון בלוט און האַס.

ער קומט וווּ עס זעען אים געדאַכט
די וואָס שלוכצן צום ברוק מיט צער.
און אויף אים וואַרטן אין רעגננאַכט
דער מלך אביון און דער קלאָשאַר.

בײַם ביג־בען

אַזוי פּאַמעלעך גייט דער ביג־בען,
צוויי ווײַזערס — טשערעפּאַכעס.
קעגן זיי שטײַגט מײַן פּחד,
איך זע דעם ציפּערבלאַט אַ צעריסענעם
און מײַן אומרו — מיך דאָ יאָגט ער
צו דיר ראָבין הוד דעם וואַלדיקן
און צו דוליטל דעם דאָקטער,
צו אײַך די ביידע יושרדיק־געוויסענע.

אין טאַפּלשײַן פון טעמזעס לאַמפּן
שליס איך מײַנע אויגן
און איך זע בײַ טורעמער אַ פּאַנאָראַמע וואַלד...
פון דאָרטן צילסטו, ראָבין הוד,
מיט צוויט און בלוט
פליט דײַן פײַלנבויגן,
און ביז צום ביג־בען אַ רעגן־בויגן.

מיר דאַכט, פּאַלאַצן איצט צעפּראַלן זיך,
לאָרד און מלכה אין אַנגסטיקן געלויף.
לעגענדעס פון אַלטוואַלד איצט באַשטראַלן מיך
און איבער נעפּלען מײַנע אויגן הייב איך אויף.

אַריבער שטאָט, אין פּאַרנער נאַכט פּאַרטוליעטער,
מײַן האָפּערדיקער שטערן זיך צו מיר באַווײַזט.
לעגענדעס טריפן מיט זאַלב פון דאָקטער דוליטל,
וואָס קומט מיט רחמים
ווי דער פרילינג קומט צום קאַלטן אײַז.

אין דער ליקוי־חמה

אין דער מיט, אין קאַראַהאָד פון די וואַנדלער־ביטן
אַ פויגל אַ פּעך־שוואַרצער ציט די זנאַבער־קוויטן.
אַלץ שפּילט און פאַרשפּילט, עס בלינצלט די ליקוי־חמה.
עס שפּילט דער הפקר מיט די רויכנדיקע סמען.

אַלץ שמאַכטיקט אין דער קלעם פון צאַרניקער היפּנאָטיק
אַנטקעגן ייִנגלינגען וואָס ברומען טראַציק־שפּאָטיק.
די נאַכט אין זייער מראה, שׂטן אין די ווײַעס.
אַזוי האָרב די קללות און פינצטער די נביאות.

נאָר איינער קעגן אַלע שטייט דאָרט נישט דערשראָקן,
מיט אַ באָרד אַ בלענדיקע אַ געהיימער זקן
און פון אים דופטיקט אַ ציכטיקייט פון צוויטן.

אַ הויכע שטראַליקייט — זי שפּאַרט אַדורך דעם עיִגול.
דער שוואַרצער זנאַבער־פויגל גיך פאַרשרומפּט די פליגל
און עס צעלויפן שטוינענדיק די וואַנדלער־ביטן.

צו ברידער שרעטעלער

קומט, שרעטעלער, קומט
פון וואַלדהיילן ווײַט
און זינגט מיר און ברומט
אַ ליד אַנטי־צײַט
קעגן איר וואָס געמיין
האָט אַלץ אָפּגענאַרט,
פאַרשטומט מענטשס געוויין
בײַם קנוט פון באַרבאַר;
צעפּלאַצט יעדע האַרף,
לעגענדעס פאַרמעקט,
מיט מעסערס צעשאַרפט,
מיט אַשן פאַרדעקט.
אָ, קומט, גיכער קומט
איר וואַלדיקע לײַט
מיט זינגיקן בונט
פון ווײַט־איבערצײַט
צו מאָרגנס אָן ווען,
להכעיס דער וואָר —
זינגט אויף מיט אַ ברען
דאָס ליד איבערדור.
איר קליינע ביז גאָר
מיט בליקן אַרויף,
נעמט מידסטע פון דור
אין אײַער געלויף
מיט שטערן אין בערד,
מיט הירשיקן בליק,
און קאָלערט די ערד
צום זונראָד צוריק.

אין אַ צפתער נאַכט

אַ זמר שוועבט דאָ אין די בלאָע לופטן,
פון שבת־זמירות אַ צונויפגעהויכטער.
חקל תּפּוחין — זינגענדיקע דופטן,
אַ לבנה־עפּל — פון הייכן לויכט ער.

אַזוי קורץ מײַן האַנט, ווי צו אים דערלאַנגען
אין מײַן געוואָקל אויף דעם אַלטן טרעפּל?
איך, בן־אָדם פון אַ דור אָן געזאַנגען
וואָס קאָרמעט מיך מיט אַ פאַרסמטן עפּל — —

איך פרעג בײַ דיר, נעבן שטענדער פון אר״י,
צי זעסטו אויך מיך אין געקני און פאַל מיט
אַלע מײַנע פענער פון גאָרע וועגן?

לאָז מיך דאָ איין נאַכט דײַן אורח זײַן ביז פרי,
כ׳וועל וואַכן דאָ ווי דײַנס אַ טרײַער תּלמיד
און באַהויכט מיט נצח גיין דעם טאָג אַנטקעגן.

גערעדנקסטו, ירושלים ?

א

אין סדר פון דײַנע יאָרן, אין שװײַגן פון דײַן געשטײן
האָט דאָך מײַן שאָטן זיך געקאָרבט
מיט דער שבועה אויף מײַן רעכטער האַנט,
אַז נישט פאַרגעסן װעל איך דיך — —
צי געדענקסטו אויך אין מיר, ירושלים ?

מיט אָפּגעבערענטן פּנים און מיט אַנטבלויזטע קני,
מיט דאָרשט און מיט אַ סקאָרינקע אין בוזעם
האָט מײַן האַרץ צו דיר געזונגען — —
װאָס ? איך װײס נישט װאָס.
רוף עס אַן משיח — רעליעף פון דײַנע שטײנער ;
רוף עס אלהים — די קרוין פון דײַנע װעלבן ;
צי גאָר װעלט — דער שפּריי פון דײַנע שטויבן.

אין סוד פון דײַנע יאָרן, אין שװײַגן פון דײַן געשטײן
זוך איך דאָס ליד װאָס שװײַגט באַהאַלטן.
װוּ דער כּותל אין די הערצער ?
װוּ דער כּוכב־דוד אויף די שטערנס ?
בײַ װעמען פרעגן און װוּ װעל איך אַן ענטפער הערן ?

אַלע גײען מיר הײַנט יורד־רגל
בײַ קאָטשן פון די רײַכע,
יעדער אײנער — קרבן עולה.
כּהנים פון רוטינע שינדן הײַנט די פלײשן,
עס רויכערן מזבחות, עס פעלשן קאַבינעטן — —

װוּ װוינט דער נביא ?
װאָס שװײַגן די פּאָעטן ?

ב

— ניין, כ׳האָב נישט פאַרגעסן — האָט געזאָגט ירושלים
מיט אַ קול אַ שטייניק שטאַרן:
מײַנע איצטערס אַצינד דיך אַרן
נאָר ווייס, אַז ברייט מײַן צײַט מער פון אַלע קאַלענדאַרן.
אין טיפסטן שפּעלטל פון מײַן וואַנט
גרינט אַ גרעזל גאָר אומבאַקאַנט
מיטן דופט פון איבערמאָרגן —
טאָ קום צו אים מיט האָפענונג פאַרבאָרגן
און טריף אויף אים אַ טרײַען טראָפּן
פון דײַנע זוניק־פעלדערדיקע שווייסן.

איך האָב אַ בליק געטאָן צום הר הזיתים,
ווו איבער די שיפּועים נשמות טליִען
און טויט און האָפענונג האָבן זיך געוויגן
אויף די שאָלן פון מײַנע אויגן.

ס׳איז נאַכט געוואָרן,
די זון אויף בערג ווי אַ פלאַקערדיקער דאָרן
און אין ערשט־לבנה־שײַן האָט אַ זקן צו מיר גענענט
מיט אַ גיפּסיק פּנים,
כלומרשט אַ מטבע בײַ מיר צו מאָנען — —

נאָר איך מײַן האַרץ האָב אויפגעעפנט
פול מיט גאָלד פון האָפן.
אויף זײַן אַקסל איז געזעסן
די שלווה פון אין־סופן.

ניין — האָט ער געזאָגט, ירושלים האָט דיך נישט פאַרגעסן.
זע, אַלע טויערן שטייען אָפן!

אין שאָטן פון קאַרקאָוואַדאָ

א

פון דער פרי האָט ריזאָ שוין געטופּעט
מיט גלאַנץ פון מעש, מיט שווערקייטן פון קופּער,
און איידער נאָך די שפּיצן בערג האָט באַרירט באַגינען
האָט מען שוין אַרויסגעפירט די מאַנעקינען,
הוידענדיקע גולמס, פּוכיק אָנגעדראָלן,
צו די גאַסיקע אַרענעס, צו די וואַזשנע ראָלן.

אין פלאַמענדיקן פּורפּור, אין בעמבען פון טאַמבורן
האָט קוים געהונקען אַ ריזיקע קענגורין
און אַ דזשונגלדיקע אַלטע שקלאַפין —
אַ שלאַנק־באַזילבערטע זשיראַפין
איר האַלדז צו אַ הויכן ווײַנפאַס האָט טורעמדיק געצויגן,
אַרויף אַרויף מיט בלוטצונד אין די אויגן
פון דער יום־טוב־זון געצונדן.

אַזוי האָט די שטאָט געפּרוווט פאַרבינדן אירע וווּנדן.
נאָר אין בורלעסק דער טיפער צאָרן,
אין בלומענרעגן — אַ שאַרפער דאָרן,
און צווישן פּאַלאַצן און רויִנען
האָבן געזשומעט בײַסנדיקע בינען.

אַ פלאַש האָט ווער געשלײַדערט פון הויכן גאָרן,
זי איז צעפאַלן אויף טויזנט שפּליטערס,
און אין די טופּן און געדראַנגען
האָט געביטערט און געוויטערט.

אין קאַראַהאָד, אין סאַמבע מיטן
איז דער דזשונגל אַרײַנגעריטן.

ב

פון איבער בערג דער ווינט פון דזשונגל
געוויזן האָט זײַן שאָטן־פּנים.
פון יעדן גלעקל האָט אַ צינגל
אַרויסגעהילכט מיט דער סכּנה.

און אַלע סטענגעס און שאַלמויזן,
די באַלאָנען און די לאַמפּאָסן,
מיט די קרוינען און מיט די רויזן
האָט דער שטורעם פאַריאָגט פון גאַסן.

אין טיגערפעל האָט דאַן אַ הויקער
אַ געשריי געטאָן: גענוג, גענוג!
מיט צאָרן האָט ער אַלץ צעבויקערט
און געריסן שטיינער פונעם ברוק.

ס'האָט דער טאַנץ זיך גיך פאַרהאַלטן
און איַינגעשרומפּן דעם קאַראַהאָד.
די פרייד האָט זיך געמוזט באַהאַלטן
און זי איז אַנטלאָפן פון דער שטאָט.

צום ראַנד פון ים, צום פאַרע־נעפּל,
נאָר איר די וועלדער פון קאַניבאַל.
דער שוועב פון טאָג האָט זיך צעשוועבלט
און האָט פאַרחתמעט דעם קאַרנאַוואַל.

אויף צומאָרגן האָט ריִאָ ווידער
מיט די עקבוירן געשרויפט, געוועקט.
נאָר דראַקאָנען האָבן גענידערט
אין שוואַרצן שאָטן אַריבער בערג.

ג

נאָר איינער בלויז איז דאָרט פֿאַרבליבן,
אַ בלינדער פֿייַקלער צווישן ראָגן.
דורך גאַנצער וואָך, די מעת־לעתן זיבן
געשפּילט, געשפּילט ביז... זייַן באַקלאָגן.

מיט אַכטן טאָג האָט מען געפֿונען
זייַן האַנט פֿאַרפֿרעסט און בייניק טרוקן.
זיבן לבנהס, זיבן זונען
האָבן גענידערט זיך צו בוקן

צו זייַן פֿייַקל און צו זייַן שטעקל
וואָס אויף צען פֿינגער — וואַקסליכט דינע.
אים האָט פֿאַרדעקט אַ בידנע רעקל
בייַ דעם גאָלדבליאַסק פֿון אַ וויטרינע.

אינעם פֿייַקל האָט נאָך געווידערט
פֿונעם סאַמבאַ דער ווילדער עכאָ.
מיט אים אין קבר האָט גענידערט
אַ שטאָט מיט פֿייַער אויף די דעכער.

אַ ים, אַ וואַלד און צענער שבֿטים
מיט הייסן לוסט און טיפֿן קומער.
ס'האָט אַלץ פֿאַרגליווערט אין זייַן אָטעם
און אויך די זון האָט זיך פֿאַראומערט.

בלינד האָט דעמאָלט דער קאַרקאָוואַדאָ
געגלאָצט פֿון הייכן מיט זייַן צלם.
ס'איז נאָר פֿאַרבליבן אַ באַלאַדע
פֿון טויטן פֿייַקלער צו דערציילן.

ד
טעג און וואָכן האָב איך געבלאָנדזשיקט
אַ באַגלייטער פון זייַן שאָטן
און מייַן אומרו האָט געאָטעמט:
צי איז נאָך פרייד ווו פאַראַנען,
צי גאָר פון לאַנג פאַרלוירן און פאַרפאַלן.
און כ׳האָב געזוכט פאַר וועמען אויסצוטענהן
מייַן דעליר נאָך קאַרנאַוואַלן — —

נאָך די פייַערן דעם אַש,
דעם פאַרלוירענעם קוראַזש,
די קנייטשן אויפן פּנים.
און אויך דאָס בלוט
וואָס נאָך יעדן מוט,
דעם ריס אין אַלע העלע פּאָנעץ — —

איך האָב געפאָרשט בייַ האַר און בייַ לאַקיי,
בייַ בעטלערס, דינסטינס און קלאַונעז,
אויך בייַ די גיסערס פון מעטאַל,
און כ׳האָב נאָר געהערט אַ ווינד־און־וויי
און אַ פאַרשוויגן ברומען:
דאָס איז דער גאַנג צום פאַל
פון אַלע זונען.

מיט קאָפּ פאַרגראָבן אינעם מאַנטל
בין איך אַוועק אויף געהיימע שטעגן
צו אַ מאַלפּע, מייַן יִיחוסדיקע טאַנטע,
אפשר גאָר בייַ איר דערפרעגן.

אין אָוונטליכט אין חיה־גאָרטן
האָב איך געפאָרשט איר חיהש פּנים:

זאָג, וואָס האָב איך געברענגט פון דאָרטן
און ווער אין ווען טוט דערמאָנען...

דעם טאָג האָט שוין געקילט אַ ביסל
אַ ווינט אַ לינדער און ניחא גאָר.
די מאַלפּע האָט געקײַט אַ ניסל
און גלאַט געקעמט די שטײַפע האָר,
נאָר דעם טיגערס שפּרונג
און זײַן רויטע, צונג
האָט געשראָקן קינדער,
און איך האָב אויך געזען געווילד
אויף אַ פּנים איידל־מילד
אונטער אַ צילינדער.

דער שלאַנקער נאָבלמאַן
האָט זײַן גומיצוקער נחתדיק געקײַט,
נאָר איך האָב געזען זײַן טאָפּלשפּאַן
בעת זײַן ליבעניש אין זײַט.
אין אַ הירשין האָט ער פּאַרפּרעסט די ציין
גאָר עלעגאַנט און ריין.

פּאָר קינדער האָט ער צעטיילט זײַן קײַ־געשאַנק,
אויך צוגעשמייכלט צו זייער דאַנק.
נאָר איך וואָס האָב געזען דאָס אַלץ
האָב אויך געהערט דאָס ריטשען אין זײַן האַלדז,
דעם געוואָי וואָס אין זײַן קעל,
ווען לעצטע שטראַלן האָבן געשטרײַפט
זײַן גלאַט־מאַסקירטע, פעל.

דער טאָג האָט שוין געשיידט די לעצטע שעה,
אַ פויגל האָט געפּרווּט פלאַטערן מיט בלאָ,

נאָר מײַן אומרו האָט געזאָגט:
עס גייט אַוועק דער טאָג
און אויך דו ביסט שוין נישטאָ,
פויגל בלאָער, ביסט מער נישט בלאָ.

און צווישן שטײַגן בין איך פאַרבליבן איין אַליין,
איבער מיר די שטערן מיט שטשירענדיקע ציין.

ה
און דעמאָלט דיך האָב איך באַגעגנט,
פון קאַרנאַוואַל שוין אָפּגעזעגנט,
ווי מיט פליגל אַנטקעגן גיין...

טאָ ווי האָב איך געזאָגט דעם פויגל,
אַז ס׳איז שוין מער קיין בלאָ נישטאָ?
עס בלויט אַרויס פון דײַנע אויגן
און דו ביסט דאָ.

ווער דאַרף שוין איצט די קאַרנאַוואַלן,
דעם שטאַרקן פלייץ, דעם ברייטן שטראָז?
סײַ באַקכוס סײַ עראָס זענען געפאַלן
און ווײַן און ליבשאַפט נישט געלאָזט.
דער טויט נאָר איינער געטרײַ באַגלייט
זײַן בלינדן זון, דעם פײַקלער אויפן ראָג ——
הער, איין־אַליין דאָס פײַקל גייט
און אויף אַלע גאַסן בראַך און קלאָג.

אַ בייזער ברום האָט אונדז געיאָגט
און נאָענט בײַ דײַנע פליגלדיקע טריט
האָב איך געבעטן: נעם מיך מיט.
כ׳האָב דעמאָלט נישט געפרעגט דײַן נאָמען,

דײַן שטאַם,
דײַן הויזגעזינד.
צווישן הימלען און תּהומען,
אין גערעם פון רױאַס ים
ביסטו געווען דער גרינער ווינט.

ווי האָבן טורעמער פאַרזונקען נידער,
נישט לויט מאָס פון אַרכיטעקט און מעסטער,
ווי קליין אַנטקעגן דיר, מײַן שוועסטער!

די גיטאַרע אויף דײַן האַנט
נאָך וויגט דאָס גרויסע לאַנד
פון אַמאַזאָנאַ ביז אָן אַ סוף — —
— — — — — — — — — —

און הײַנט האָסטו מיך אויפגעוועקט פון שלאָף,
דײַן גיטאַרע ווידער הערן
מיטן ליכט פון מאָרגנשטערן.

ווער איך? ווער דו?
נאָר אַ ליד וועט עס באַשיידן
פאַר אונדז ביידן
און דײַן נאָמען בלײַבט פאַרהוילן
אין מײַן פרילינגדיקן כּתב.

אין געזאַנג בין איך דײַן ברודער.
אין געזאַנג בין איך דײַן שקלאַף.

קאַבאַראַ

קאַבאַראַ *

א. מיטן חסד פון טאָג

אַ טאָג וואָס רופט צו זען און הערן,
פון הענט פאַרפרעסטע שפּאַרן פינגער
צו אַלץ וואָס איז, וויל זײַן און ווערן —
און כ׳גלייב מײַן בלוט וואָס זאָגט: ביסט יינגער.

נאָר אַ וויג און ווענד פון גרויען קאָפּ
און אַלץ ווערט וואַרעם אין דערמאָנטקייט.
מײַן שפּיגל ווײַזט, ס׳איז דער גרוי אַראָפּ —
און כ׳שטיי אין זונעדיקער בלאָנדקייט.

אַ טײַבל קרײַזט איבערן כּרמל
אוןביידע פליגל אויף מײַן שטערן.
בײַ מײַנע פיס ברייטערט זיך די שוועל —
הײַנט וועט דער טאָג מיר וואָס באַשערן.

אַזאַ זעלטנקייט זיך ווײַזט אַצינד,
די צײַט זיך עפנט צריק — צו מאָרגן,
און אויף מײַן פּנים דערפיל איך ווינט
וואָס האָט אין קנייטשן זיך פאַרבאָרגן.

ער טראָגט מיט דופט צו מיר אַמאָלן,
אַצינדיק, אין דער רגע איצטער.
כ׳בין ווידער אין קאַבאַראַס טאָלן
מיט שפּרענקלען זון אויף לײַב צעשפּריצטע.

* קאַבאַראַ — אַ זומפּיקער שטח בײַם כּרמל.

אַ דאַנק דער זון, אַ דאַנק די ווינטן
וואָס פירן מיך צו יענע טאָלן
מיט אַ ליכט אַ גאָר־פרי־באַגינטן
פון יענע גרונטן פון מײַן חלום...

דאָרט, ווו אויף זומפּ אַ שמעטערלינגל
האָט אַלץ געלײַטערט אין זײַן שוועבן.
כ'האָב אויך אַזוי געשוועבט — אַ ייִנגל
בײַ יענעם פלאַטערל דערנעבן.

געשוועבט צום באַרג, געשוועבט צום ים,
ווײַט איבער גרענעצן און מאָסן;
אויף די בערג געזוכט דעם נביאס פלאַם
און אויפן ים די אַלבאַטראָסן.

געזוכט אין ליכט אײַך, בשׂורה־מײַסטערס,
אויף זונענסטרונעס אײַער סטראָיען,
און וואָס אין מענטשנלײַב נאָך גײַסטערט
מיט פונק פון הייליקן שגעון.

הײַנט גרינט דאָס אַלץ אין די גליבעס ערד
און כ'וואַרט, אַז אויך מײַן האַרץ זאָל בלײַען.
אַ דאַנק דיר, טאָג, וואָס האָסט מיר באַשערט
אַז קאַבאַראָס ליכט אין מיר זאָל פריַען...

ב. כ׳וועל הײַנט דערמאָנען

כ׳וועל דערמאָנען קאַבאַראַ, די טאָלן בײַם ים,
בײַם כּרמלס געלענדן די זומפּיקע דנאָען,
וווּ מײַן שבט, דער יונגער פֿאַרחלומטער שטאַם
האָט מיט באָרוועסע טריט געגליט אין חזיון
פֿון ערדן ביז גאָר און צו וועלטן ביז גאָר
מיט ליים אויף די קני און מיט זון אויפֿן פּנים.
כ׳וועל הײַנט רופֿן צוריק אַ פֿינף צענדליק יאָר:
כ׳רוף אײַך אויף צו געזאַנג, איך וויל אײַך דערמאָנען.
כ׳וועל הײַנט פֿרעגן דעם פֿליין, די מײַלן מיט זאַנגען:
ווער האָט דאָ די בלאָטיקע פּלאָנטערס געלײַטערט,
ווער איז דאָ אויף קלעפּיקע גליבעס געגאַנגען,
און האָט דאָ אין דמיון געצונדן אַ שײַטער
מיט סוד פֿון אַ יום־טוב אין האַרץ נאָר אַנטפּלעקטן
בײַם חידוש פֿון ערד אין בראשיתדיק גליִען?..
איך וועל הײַנט דערמאָנען, איך וועל הײַנט אַ וועק טאָן
דעם שורש פֿון אַלע געוויקסן און בליִען.

נאָר אָנרירן וואָרעם איין ערדישע גליבע
און דאָרט נאָך געפֿינען די טריט אײַנגעסימנט.
בײַ סמיקן ווילדגראָז דעם ווײ און די ליבע,
פֿון שטומקייט דעם נאָך נישט געזונגענעם הימען.
כ׳וועל אָנרירן וואָרעם איין זאַנג נאָר אַ דינע,
דורך איר חלל דערפֿילן ספּערישע שטראַלן.
כ׳וועל אַלע פֿאַרגעסענע טעג דאָ געפֿינען,
ס׳איז גאָר נישט פֿאַרלוירן, ס׳איז גאָר נישט פֿאַרפֿאַלן!
אונטער סמיקסטן שוועמל גילדט נאָך דער זאָמען
פֿון אײַער געטרײַשאַפֿט, פֿאַרשוווּנדענע ברידער.
אויף יעדן קוסט, יעדן בוים בליט נאָך אַ נאָמען
און כ׳וועל אײַך דערמאָנען אין אויפֿבלויכט פֿון לידער.

ג. בריוולער

כ׳האָב דעמאָלט אַ בריוול געשריבן מײַן טאַטן,
אַז „די בשׂורה פֿאַרבײַט דעם אויסלייזערס קומען" — —
צו איר אונדזער הונגער, פֿון איר זעמיר זאַטע,
אַז טויבן פֿון כּרמל מיט בשׂורות דאָ ברומען.

איך האָב קוים פֿאַרשטאַנען די אייגענע ווערטער,
כ׳בין נאָר אויסן געווען צו מילדן זײַן טרויער,
און ער האָט אַוודאי מיט אויגן פֿאַרטרערטע
פֿון דער ווײַטעניש דאָרט מײַן דרך באַדויערט.

נאָר איך האָב געגלייבט אין מײַן יונגער שליחות
און ווי האָט מיך דערפֿרייט זײַן גוט־ווּנטשיק בריוול,
אַז „חוץ פֿון משיח פֿאַראַן אַ משיחות",
ווי די ציצית אינעם טלית פֿאַרדריוולט...

ס׳האָט אָט דער פּסוק אינעם זומפּ זיך פֿאַרגרונטיקט,
מיט אַ ליכטיקן רעיון אין מיר זיך פֿאַרשפּונען.
דאָס האָט מיך באַרוישט און דאָס האָט מיך צעבונטיקט,
כאָטש כ׳האָב קיין משיח ביז איצט נישט געפֿונען.

כ׳האָב דעמאָלט געענטפֿערט אַ דאַנק ממעמקים,
מעומקא דליבא אין פֿיבער פֿון חלום:
פֿאַראַן אַ משיחות אָט דאָ, בײַ אונדז טאַקע,
מיט פֿליגל צו מאָרגנס, באַלאָדן אַמאָלן;

אינעם אויפֿשטיין פֿאַר טאָג — אַז אַלץ זאָל דערוואַכן,
אין טראָט פֿון באַגינען — צו ווערן אַלץ נײַער.
און איך האָב געשריבן מײַן טאַטן דעם שוואַכן:
„דײַנע הענט וואַרעם אָן בײַ אונדזער רויט פֿײַער"...

ד. די בשׂמים פון קאַבאַראַ

אַ שאַרפקייט פון מיענטע פאַרמישט מיט ציקאָריע
אויף קלומפּן צרעת פון זומפּיקע פלאַכן.
מיך וועקן די דופטן דערמאָנענדיק די גלאָריע —
יעדן טאָג פון דאָס ניַי מיט זיי צו דערוואַכן.

פאָלונען, יאַמבוטן און ווונקלעכע שוואָמען,
ווי צירונג ביַי שטראָמען אין טוכלען געפּלאָנטער.
פון יעדן געוויקס איז פאַרבליבן אַ זאָמען,
אַ נאָכוווּקס אין מיר — אַזאַ צוויטיקער יום־טוב.

די קראָפּעוועס, קריַיטערס, געמויזעכץ־געמיזן
אין דער הייל פון מיַין אָטעם דופטיק נאָך טריפן.
אין מיַין שוימיקן כּוס צוזאַמען נאָך ריזלען
מיט אַ שיכּרות אַזאַ פון די ערדענע טיפן.

כ׳האָב זיי, די בשׂמים, פון דאָס ניַי אָפּגעפונען,
ווי נאָר כ׳האָב דערזען דעם כּרמלס שיפּועים.
נאָר איין ציטער פון ווינט און שוין אויף מיַין גומען —
זיי רייצן און קרעלן און לאָזן נישט רוען.

און נאָך אַ מאָל זע איך ווילדגראָזיקע פלאַכן,
ביַי די קני פון כּרמל דעם בלאָנדזשע פון שטראָמען,
ווי מיר גייען באַגינען שיכּורדיק־וואַכע,
די אָקסלען באַפינקלט מיט שפּאַדלען און לאָמען.

די פּיאַטעס פאַרטויבט אין סמיקע סטאַוועס,
פון טאַטריק פאַרפּלאָנטערט אַריבער די קניִען.
מיט אַ בייזן קוואַ־קוואַ אונדז שעלטן די זשאַבעס
און אַריבערן זומפּ די קראָ־טשאַטעס פליִען.

קוואַ־קוואַ און קראַ־קראַ מיט אַ נאַכטיקער שׂינאה,
נאָר פון ערגעץ אַ שוואַלב מיט גאָלדענעם טרילער.
דאָס האָט זי דער כּרמל געשיקט מיט באַגינען,
ווי אַן איינציקן פֿרײַנד — אַזאַ גוטע און שטילע.

זי מונטערט די דרייסטע, די באָרוועסע שפּאַנען,
די זייערס פון זונגאָלד אין בלאָטיקן נידער.
דער כּרמל שפּרייט אויס זײַנע העלע דיוואַנען —
און אָט אָ זיי גייען און איך זע זיי ווידער.

פון ביטערן וואַסער אין שטײַג צו העט־ווײַען,
מיט בוזעמער בלאָטיק אין זונליכט געטובלט.
אַלץ העכער און העכער אויף כּרמלס שיפּועים
צעשוועבט אליהו די בשׂורהשע טויבן.

צו אַן אַנדער צײַט — נבואהש־תּבואהשע פּליינען,
אַ בשׂורה פון אויסלייז אויף גאָלדענער לענטע...
איך פיל עס נאָך אַלץ מיט די העזהס און חנען
אין דופטיקן הויך פון ציקאָריע און מיענטע.

ה. דער מעסטער

אַזאַ איינער, מיט יִחוס פון חוני המעגל,
אַן איינער־אַליינער אין שאָטן פון באָקסבוים,
זײַן ציג איז געבונדן צום מאָגערן צווײַגל
און גוט איז צו זײַן איר שכן דערנעבן,
זען ווי זי ציט פון די בלעטלעך חיונה...
אויך ער: — מיט באָקסער און מילך קאָן מען לעבן
ווען עס נערט דײַנע טיפן אמונה.

ער איז אין זומפּ דער כּל־יכול,
מיט אַלע פאַרמישט און מיט אַלעם פאַרקאָכלט.
מעסטשנורן ציט ער איבער די קסריזהשע זאַמדן.
ער ציט זיי פון ווײַט, אַזש פון טאַלסטאָיען,
און פון זײַן מאָגערקייט טיף — אַזש צו גאַנדין.
נאָר אויך אָט די צוויי, אָט די פּני, נישט קאָנען אים סטײַען,
ער דאַרף דעם בעל־שם, ער דאַרף בר־יוחאין — —
אין זומפּ דעם — ניצוצות פאַר מענטשלעכער גדלות.
אויף זײַנע פינגער — דער פלאַם און דער פונק פון קאָוואַדלעס.

נישט סתם דאָ צעשטעלט ער די רויט־ווײַסע שטאַנגען.
דאָס זענען סימנים פון ירדן ביז גאַנגעס.
וואָס ווײַס און וואָס רויט? קעמערלעך בלוטן
מיט פלוס און מיט אָפּפלוס פון שלעכטן און גוטן.
ער קען זי, די קרענק, ער ווייסט די דיאַגנאָזע,
ער וויקלט מיט מאַפּעס רמב״ם און שפּינאָזע.
ס'איז נאָך נישט פאַרענדיקט מיט אַלע סובסטאַנצן,
נישט גענוג אויסגעשליפן די גאָט־פּאַראַגראַפן —
אויב מיינסט אויף אַן אמת די וועלט איבערפלאַנצן,
אויב מיינסט אויף אַן אמת דעם מענטש איבערשאַפן...

וואָס אַריסטאָ ביז מאַרקס? נאָר פראָסט־פּיראַמידן!
אָן אָדערן מענטשיש, אָן בלוטן וואָס זידן.
מען דאַרף זיי פאַריידן, מען דאַרף זיי פאַרחסידן
מיט אַלע טראַקטאַטן און מאַניפעסטן,
מען דאַרף זיי אַ ביסל צו תּורה פאַרקעסטן:
איין וואָרט ואהבת קאָן זיי פאַרשלינגען
און מיט אחרית הימים נאָך ווײַטער דערשפּרינגען...

און מעסטשנורן ציט ער
אַלץ ווײַטער, צעגליטער
מיט גריבלגעדאַנקען אין גאָט־מענטש־הוויה,
בײַ מאַפּעס פאַרוויקלט מיט וועלט־שטחים נײַע.
קאָנסט קוים דערנעבן דעם אָטעם אָפּכאַפּן,
ביזן זיבעטן הימל זײַן קאָסמישע מאַפּע.

מיט דער זונס פאַרגאַנג שנורט ער זײַן טאָרבע
און הוידעט אַוועק געבויגן און האָרביק
צו זאָגן גוט־אָוונט צום באָקסערנעם שאָטן.
נאָר איינער באַגלייט אים — זײַן גלײַזקער אָטעם.

בײַ נאַכט צינדט ער אָן אַ לעמפּעלע קאָפּטשיק,
אַ קנייטל וואָס זוכט די שײַן פון נר־תּמיד.
בײַם באָקסבוים אין דרויסן דאָס ציגעלע האָפּטשיקט
און אַלץ אין די לופטן דאָרט שוועבט און נשמהט...
איך הער נאָך זײַן מורמל בײַם מישן די בלעטער,
איך הער נאָך זײַן אָטעם בײַם וויקלען מחשבות,
זײַן ציִען די פריערס וואָס ווײַטער, וואָס שפּעטער
צו אחרית הימים מיט גלויבן דעם נביאס.
כ'האָב הינטער זײַן פענצטער נישט איין מאָל געבעטן
פאַר זײַן מאָגערן לײַב וואָס פול איז מיט פײַער,
כ'האָב אויך געהאָלפן זײַנע פיטעס פאַרקנעטן

און נאָך אים געגאַנגען, ווי אַ תּלמיד אַ טרייַער,
בייַם ציִען די מעסטשנור אויף זומפּיקע ברייטן
און שטעלן די שטאַנגען, די שטאָלצע סימנים
פֿון ערגעץ אַ חלום אַ נאָך נישט באַשיידטן
וואָס האָט נישט קיין הערשער און האָט נישט קיין פּאָנען...

דער באָקסבוים שוין גרינט קוים אויף יענעם בערגל
געבויגן אַריבער דעם סאַבּרעשן פּלויטל,
נאָר עס ציטערט נאָך אַלץ דאָס איינזאַמע קנייטל...
דער קאָפּ אויף די הענט, די אויגן נאָך גליִען
און מעסטשנורן שטראַליק צווישן שטערן קאַבאַרער זיך ציִען
לזכר זייַן חלום און לאַנג שוין פֿאַרגעסענעם נאָמען,
אַזש פֿון בראשית ביז אחרית הימים.

ו. דער זקן

ווי פון אַ געמעל,
מאָכיק גרין, וואַקסיק געל
דער נישט פאַרגעסענער זקן.
מיט מיר זיַינע מאָכן, מיט מיר זיַינע וואַקסן
און מיט זילבער פאַרשפּרייט ער די באָרד און די לאָקן
אַריבער מיַין אַקסל.

ס'האָט אים מיַין זכרון פאַררעמט
צו בליַיבן גענענט
דורך יאָרן אָן אויפהער
דער טרייסטער און רופא,
ווי ער איז געווען, ווען פיבער־דעלירן
האָבן געפּרוּווט מיט דמיון פאַרפירן
צו בלאָנדזשע און שטרויכל.
איין שמייכל פון זקן — אַלץ מוחל !..

אויף שטחים פון זומפּ די ברייטע און לאַנגע
מיט צוויי קרוגן טיי איז ער אומגעגאַנגען,
אַ צוגאָב כינין און אַ צוגאָב מיענטע,
מהנה צו זיַין די פון פיבער פאַרברענטע
ווען הינערפּלעט פאַנגט זיי אין יִאוש־קאָשמאַרן.
— אָ, טרינק — פלעגט ער זאָגן — דו וועסט זיך דערפאַרן
אַז דאָס איז אַ יין וואָס איינער־גאָר־קיינער,
אַ פעוונע רפואה, אַ געזונט אין די ביינער.

ווער האָט אים, דעם ייִד געשיקט צום געזעמל
וואָס אַזוי אַנדערש אין אויסזע און הולך ?
אויף אים איז געלעגן כּרמלישער הימל
און ס'האָט זיַין פינגער געטיַיטלט : דאָרט ווין איך...

איך האָב אים געזען ווי דעם געטרײַסטן פון טרײַע,
מיט כּוס אליהו —
זײַן טייַיקן יין...
און אָט טו איך ווידער אַ וואַקל
אין שמאַכטונג פון פיבער
מיט טרוקענער ליפּ,
און ווידער מיך בעט ער: מאַך אַ שהכּל,
און איך אַ פאַרשעמטער בעט אים: פאַרגיב...

ביז איצטער טריפט נאָך זײַן קריגל
מיט אַ פּנים צעשמייכלט לויכטנדיק גוט.
דערפון איז געוואָרן אַ ניגון
וואָס היילט נאָך מײַן בלוט.

צווישן כּרמל און ים שפּרײַזט ער נאָך אַלץ
מיטן באַשליק ביזן האַלדז
און מיט פּאַלעס פאַרטרויטע דעם ווינט,
ווי אין געמעל
מיטן וואַקסענעם געל,
מיטן מאָכיקן גרין —
אַ פאָטער פאַר אונדז, די פאַריתומטע זין,
וואָס האָבן אין פיבער־דעליר
צום גנאָד פון אמונה געבענקט.

און אָט שטייט ער פאַר מיר,
פאַרבילדערט אין מיר
— און איך זינג און געדענק — —

ז. דער דרײַלינג

די צוויי קוטשעראַווע „שוואַרצונעס״,
מיט די ווייכע רוסישע סטרונעס,
זיי קאָן מײַן זכּרון נישט מײַדן.
פֿאַראַן אַזאַ פֿרײַנדשאַפֿט גאָר שווײַגיק
וואָס טיף אין די האַרצפֿעלדער צווײַגיקט
בײַם וואָרצל פֿון וויזיעס און לײַדן.

מיט די צוויי, אין גלויבן און וואַקל,
און נאָך ווען אין זייער באַראַקל
האָב איך זיך פֿאַרחבֿרט אויף שטענדיק.
מיט זיי אויף קאַבאַרישן שטח
בײַ סעודות פֿון ברויט און פֿון רעטעך
האָט אַלץ מיר געווײַניקט לעגענדיק.

צוויי שוואַרצע, די דריטע אַ ברוינע,
צו צוויי קוטשעראַווע פֿאַרשוינען
סײַ מאַמע, סײַ שוועסטער, סײַ חווה...
די קופּערדיק ברוינלעכע אָלגאַ,
מיט טײַכיקן ייִחוס פֿון וואָלגע —
אַזוי יונגיק־זונגיק־טשיקאַווע.

דער דרײַלינג, באַנאָמענט „די רוסן״.
פֿון וואָלגע און דניעפּער די פּלוסן
נאָך האָבן געשפּיגלט אין אויגן.
אַ שלעפּטוך פֿון ווײַסע אומענדן
מיט פּראָסטיקן גלאָזיקן בלענדן
האָט זיך פֿון לאַנג שוין נאָך זיי געצויגן.

מיט בענקשאַפט פון ליביקן ברענען,
מיט פּושקין, מיט בלאָק און יעסענין,
דרײַ שטערן פון הינטער די כמאַרעס.
זיי זענען צו זיי דאָ געקומען,
ס'האָט יעדער זײַן סטרונע געפונען
אויף די דרײַ קאַבאַרער גיטאַרעס.

אַ ציטער ציגײַנעריש שטראַליק,
אַ פלאַטער פון נעפּלען וועלטאַליק
און דאָרפישדיק באַנגיק און צוויטיק.
און איך — צו דעם אַלץ אײַנגעהערטער,
בײַ זיי אין באַראַקל אַ פערטער —
פאַרווּנדערט וואָס אַלץ זאַלבעדריטיקט...

אַ ליבע מיט לידער און פײַער
וואָס אייניקט דעם דרײַלינג אַלץ טרײַער
און מיך און מײַן נײַגער טוט לאָקן.
אַ שיכּרות אויף אייביק צו סטײַען
פון נעכטנס און ביז דאָ עד היום
מיט פּושקין, יעסענין און בלאָקן.

צו די דרײַ גיטאַרעס פון דרײַלינג
זיך נייג איך נאָך איצטער אַ ווײַלינק
מיט אויגן פאַרמאַכטע צו הערן.
נישט פאַרגעסן כ'האָב אײַך, קוטשעראַווע,
מיט אײַך זוכט מײַן גאָלדענע פּאַווע
די ווײַטע, פאַרלוירענע שטערן.

ח. מיטן רייץ פון יאַסמין

— אויב מיר זענען די ביטערע ערדן
ביז גרונטן מתקן צו ווערן גערעכטער,
טאָ וואָס איך און דו, צי קלענער די ווערדע —
איז דען בן־אָדם האַרטער און שלעכטער
פון וווקסן און דומם ?
צי קאָן מען נישט בעסער, צי קאָן מען נישט עכטער
און לערנען און שלייַפן און צוימען ?

אויב מען קאָן אָט די גליבעס באַזאַנגלען,
אַז די סַמיקע גראָזן זאָלן פאַרשווינדן —
טאָ פאַר וואָס זשע אין אונדז זאָל גיפטיקייט שלאַנגלען
און קינאה זאָל ברענען און שינאה זאָל צינדן ?

צי ביז אייביק פאַרשאָלטן די פליישן און ביינער,
אָן אויסוועג פון אָפּוועג אין גאַנג פון די יאָרן ?

ווי זיך באַפרייַען פון קנעכטיקע וואָרן,
ווי וואַרפן די מאַסקעס פון אַלע נישט־טאָרן,
די שלייערס די פרומע פון זינדן געהיימע ?

ווער האָט עס געפרעגט ? מיר אַלע בייַ אַלע,
יעדער אַ חתן בייַ יעדער אַ כּלה
אין מעסטונג פון ליבע מיט קינאה און שינאה,
אין רייציקן בלי פון די ווייַסע יאַסמינען :

וואָס מיט די נעכט ווען עס אָטעמען קוסטן
מיט ריחות אַזעלכע, יאַסמיניקע גלוסטן,
צי זאָל מען באַהאַלטן די בראַנדן פון ליבשאַפט

אין פענטן פון כלומרשטער פרומער געניטשאַפט,
יעדער פּאָר זיך מיט זײַן ליבלעכער קנעכטין,
מיט אַן אויסזע אַ כלומרשט גערעכטן,
ווי פוקסן בײַם זויגן
גערויבטע, פולבלוטיקע טרויבן.
וואָס מיט דער טרײַשאַפט,
וואָס מיט דער פרײַשאַפט,
מיט פּנים מיט קלאָרן
צו טאָג אויפגעהויבן? — —

וואָס זענען אונדז פאָרשפּיל און תּנאים,
דער שלייער, דאָס רינגל, די חופּה —
פון פידלען דאָס באַנגיקע סטראָיען,
די אַלטע קאָזאַצקע געטופּן?
אָ, בעסער די הימלען די ברייטע,
זונס גאָלדענע קנופּן!

זאָל יעדער פון טיפן דערוועקן
דעם קוש־שטאָלץ אויף אייגענע ליפּן.
פּאָר קיינעם שעמען און שרעקן
ווען אָדם וחוה זיך קניפּן.
מיר אַלע מיר זענען געבוירן
פון זעלביקע ריפּן...

אָט די רייד, די וואַרעם צעהעלטע,
געהערט האָב איך פרי פּאָר באַגינען,
נאָך אַ וואַכנאַכט צווישן געצעלטן,
אונטער שטערן — גאָלדענע שפּינען.
אַ בתולהשע לופט האָט געדופטיקט
מיט רייץ פון יאַסמינען.

און אַלץ האָט געווונקען אַז מותּר
צו איינזאַמע ערן און זיִען:
נישטאָ דאָ קיין פּאָטער און מוטער —
זאָל ליבשאַפט דאָ טאָפּעלער גליִען!

געצעלטן ביַי שוועל פון אין־סופן
זיך האָבן געסודעט מיט שטערן.
אַלע שינאהס זענען אַנטלאָפן
אין טריַישאַפט פון ריינסטע באַגערן
און וויַיסער יאַסמין האָט געליַיטערט
די זיִען און ערן.

*

— — און דו האָסט פאַרבלאָנדיקט
און דו האָסט דערבלאָנדזשיקט
מייַן קומערדיק פרומקייט
צום שפּיל שיר־השירים
מיט אַ טויביקער ברומקייט
און מילגרוים־געצירן.

אַן עדות דאָס בערגל, אַלץ ווייס עס,
ווי נאָך טעג די לאַנגע און הייסע
האָסטו נאָך פאַרגליט מער מייַן אָטעם,
מייַן איינזאַם צו דיר צוגעבויגן
און מיך פאַרשפּיגלט אין אָפּגרונט פון אויגן.

אַ ווינט האָט זיך פּלוצעם פאַרהאַלטן
צו וויגן די קוסטן
און וועקן די לוסטן,
ביז האָסט מיך פאַרבלאָנדיקט,

ביז האָסט מיך פֿאַרבלאָנדזשיקט,
מיט בענקשאַפֿט באַלאַסטיקט,
מיט ווייען באַלוסטיקט
און איך נאָך דיר בין געגאַנגען — —

און היינט, אָט אָ דאָ, ווו איך גאַסטיק,
זע איך דעם פּליין עפּל־ברוסטיק
און פֿון דיינע צעפּ וויקלען זיך זאַנגען.

ט. צווישן רויך און פײַער

מײַן ייִדיש־ליד־ערשטלינג — אַ כּתב־יד אָפּגעריבן —
דערמאָנט מיר ווען כ׳האָב אים בדמיון געשריבן.
יעדער פּינטל דערמאָנט מיר אַ פונקל אין פײַער,
יעדער למד אַרויף — דעם וויקל פון רויך.
ס׳איז נאָך אַלץ מײַן זכּרון צו מיר אַ געטרײַער
און הייבט אויף מײַנע ברעמען ביז הימלען הויך.
ער ווײַזט מיר די טרערן, ער ווײַזט מיר די שטערן,
דעם אייביקן זיווג פון מײַן געמיט.
ער ווײַזט אויך דאָס ווערן פון מײַן באַשערן,
דאָס יתום־געבערן פון מײַן ייִדיש־ליד.

*

פּאַרטריקנטע גראָזן און דערנער האָט דעמאָלט דער זומער
געבערענגט אַ צושטײַער
צום יום־טוב, צום פּײַער.

אין זומפּיקן קאַנט
האָט נאָר־וואָס געשפּאַנט
דער ערשטער גלאַנציקער אַקער,
און מאַזאָליקע הענט האָבן געצונדן אַ פלאַקער
אין רונד פון געצעלטן
מיט פרײדן פון נײַ־ערד
און מיט טרערן פון לענדער און וועלטן.

סאַראַ טרויער! — אים זאָגט אויס יעדנס פּנים,
קאָנסט אים דערקענען אין אַקסל־געוויגן.
ס׳האָט יעדער וואָס צו דערמאָנען,
ס׳האָט יעדער זײַן פאַרלוירענעם ניגון — —

מער גראָזן, מער דערנער צום פּײַער.
ווער וועט זיך אין היים הײַנט פאַרצוימען ?
צוזאַמען — וואָס נענטער, וואָס טרײַער
און ווײַן זאָל הײַנט שוימען.

אָט גייען די צוויי קוטשעראַווע שוואַרצונעס,
מיט זיי די דריטע, די וואָלגעשע שוועסטער.
עס בעטן ווײַן די טרוקענע סטרונעס...
נעבן זיי שוין דער דענקערשער מעסטער,
און ווי פאַרשעמט און דערשראָקן
גענענט אויך דער זקן.
אַ בחור אַ יונגער רופט אים זיך פרייען
אוןביידע אין צווייען
אין ראָד זיך פאַרדרייען.

אויך איך וועל נישט בלײַבן אין ווינקל באַזונדער.
דער ראָד ווערט אַלץ ברייטער, פאַרדרייטער און רונדער,
אַקסל בײַ אַקסל, פולער און פילער,
עס הילכן שוואַרצונעס : העי, הגלילה ! העי, הגלילה !
די האַריקע פּאַסמעס אויף אַקסלען צעשיטע,
די וואָלגעשע מוידין, ווי תּמיד אַ דריטע,
זי בענצעט און בוכניעט
די צוויי אויף די נאַקנס :
העי אוכני... העי אוכני...!
מען קאָן מיט פויסטן אַזעלכע וועלדער צעהאַקן,
נאָר דאָ — קוים אַ ביימל מיט איינציקע ריטער.
עס שׂרפעט איר אָטעם אויך אים אָנצוצינדן
מיטן שפּרונגיקן טאַנץ, מיט די לויפיקע שווינדן.
וואָס גיבער : וואָס גיבער !
אַ געוועט פון חמסין מיט אַ טײַגעשן וויכער...

און ווידער אַ בעכער,
די פלאַמען אַלץ העכער.
דער זקן — אין זײַט שוין — סאַפּעט אַ שטילער,
זײַן טאַנץ איז אַ תּפילה
אין געטוף: הגלילה!
איך זע זײַן פּנים באַוויײַניקט מיט טרערן,
די פריידן די טיפסטע מיט נס פון באַשערן.
מיט אַ טלית אַ בלאָען הילט אים די נאַכט
און עס שײַנען מיט חסד קאַבאַרישע שטערן.
— — — — — — — — — — — — —

און באַלד —
דאָס פײַער פון פלאַקער ווערט נידריקער, מידער,
אויף ליידיקע טישן די רעשטלער פון נאַשן.
ס'האָט ווער פאַרהאַלטן די ברוויזונג פון לידער,
איך זע זיי, די גלאָווניעס, איך זע זיי, די אַשן...

גאָר פלוצלינג אַן אויפשפּרונג פון די צוויי קוטשעראַווע,
מיט זייער ליבלינג, מיט זייער חוה.
מײַן אויער זיך חידושט:
אַ זמר גאָר יִדיש!
ווי באַסאָווע און שטייניק:
אַ לעמעשקע — טאַטע
די מאַמע — אַ טשייניק
אַ, סאַראַ געטופּע!
אַ בראַזגען פון קופּער,
נאָך אַ מאָל ווידער:
אַ לעמעשקע — טאַטע
מאַמע — אַ טשייניק
און באַלד זע איך דעם זקן
פאַרקרעמפּט און אַליינִיק,

מערער ווי תּמיד געבויגן.
אַ טרער ווישט ער אָפּ פון די אויגן...
— — — — — — — — — — — —

און מײַן זכּרון דערמאָנט מיר מיט גליזיקע שטאָכן,
ווי ס'וואָלט זיך אַ שטאָם אַ געזונטער געבראָכן,
ווי ס'וואָלט ווער אַ קריעה אין מיר אײַנגעריסן,
ווי ס'וואָלט ווער צעשונדן מײַן ייִדיש געוויסן:
וואָס כּיבוד אָב צו ווײַטן פּאַרלאָזטע?
וואָס כּיבוד אם צו קברים באַגראָזטע?
גאָר אַ לעמעשקע טאַטע? די מאַמע אַ טשייניק?!

און איך האָב דערפילט ווי מיך דווקא אייניקט
דורך צײַטן און יאָרן
אַ ברית בין הבתרים
פון אַלץ וואָס פאַרגאַנגען
ביז דאָ, אין קאַבאַראַ,
ביז קערנער פאַר זאַנגען...
— — — — — — — — — —

עס לאָזט מײַן זכּרון די נאַכט נישט פאַרטושן,
קאַבאַרישע שטערן רופן מיך ווידער
צום פּסוק דעם ערשטן: „נישט ריס נאָר ירושה" *
דעם קרן, דעם שטערן פון מײַנע לידער.

* אַ שורה פון מײַן פּאָעמע „לייזער ציפּרעס".

י. טריט אויפֿן כּרמל

און איצטער — שוין באַלד אַ פֿינף צענדליק.
דער אומרו איבער בשׂורה לאַסטיקט.
ס׳איז אַ געוועט נאָך נישט פֿאַרענדיקט,
כאָטש יאָרן לויפֿן אַזוי האַסטיק.

כ׳פֿרעג בײַם ים, בײַם באַרג, בײַ זיך אַליין:
די יאָרן וווּ? — איך מוז עס פֿרעגן.
צום ווײַטן נעכטן מײַן טאָג טוט גיין,
ס׳זוכט יעדע שעה איר ערשטע רגע.

איך פֿיל אַ יום־טוב נישט געמאָלדן,
אין קאַלענדאַרן נישט פֿאַרצייכנט.
קאַבאַראַס טאָלן גרינען, גאָלדן
און מיך רופֿן כּרמלס הייכן.

מײַן יונגער שבט — צו אים שפּאַנט זיך.
אים געהער איך, ער מײַן יִחוס — —
און אַ בריוול פֿון לאַנג דערמאָנט זיך,
אַז „חוץ משיח — אַ משיחות״ — —

אַרום־אַרום זיך גאָלדלען סעדער,
פֿייגל־טשאַטעס נאָך שטילער סטאַדע.
נאָר איך געדענק נאָך מער ווי יעדער
דעם שאָטן דאָרט וואָס נעבן וואַדי.

דורך דאָרט בין איך צום זומפּ געקומען
אין זשומערײַ פֿון די מאָסקיטן.
זון און זום — איך הער נאָך די זשומען
און טיף אין לײַב פֿאַרגליט די שניטן.

נאָר דו, כּרמל, געווען מײַן היילונג,
כ׳האָב אין דײַן פעלדז פאַרזונגען גלוסטן.
פון מײַנע טיף־געהיימסטע היילן
בליט איצט מײַן בלוט אויף דײַנע קוסטן.

אָט זע איך אים, דעם אַלעאַנדער
פון איבער פעלדז אַרויסגעוואַקסן.
צו אים, צו אים האָב איך דערוואַנדערט
הײַנט אָנצושפּאַרן מײַנע אַקסלען.

בײַ אים מײַן ליבשאַפט האָט געהויערט,
בײַ אים מײַן לידשאַפט זיך געשליפן.
אין זײַן געצווײַג נאָך יוירט פאַרדויערט,
וואָס כ׳האָב פאַרפרעסט מיט הייסע ליפּן.

מײַן זונגיק האַרץ האָט דאָ געפאָרעמט
זײַן ערב נס אין טראַנס פון חלום,
אָט דאָ געבליט און דאָ געדאָרנט,
אויף אָט דעם באַרג איבער די טאָלן.

אָט — זכרון יעקב — — ווײַן פון כּרמל,
און אָט — בנימינה — — איר בעכער בלענדט.
יום־טוב אין מײַן האַרץ — איך וויל און וועל — —
און איך פּרעס צום כּרמל מײַנע הענט.

יא. און עס פינקלען נאָר אַלץ די געצעלטן

כ׳וועל ביי קיינעם נישט עפענען טירן,
ס׳איז שוין נאַכט און איך בין דאָ אַ פרעמדער.
נאָר דער דופטיקער ווינט וועט מיך פירן,
איך האָב אין דאָרף דעם וועלטן און לענדער.

מיך דערקענט, בנימינה, דיין לופט דאָ,
זי האָט מיך ווען געוועקט מיט באַגינען.
מיך דערקענט, בנימינה, דיין דופט דאָ
מיט דער שיכּרות פון ווייסע יאַסמינען.

נאָר פיל מערער צו מיר טוט געהערן
און איך וועל נישט מיין נאַכט דאָ פאַרדרימלען.
מיינע מיילשטיינער דאָ — יונגע שטערן,
כ׳האָב אין דאָרף דעם אַן אוצר פון הימלען.

כ׳שפּריין איבער אַקאַציעשע פּלויטן
און אומזיסט דיינע גאַסן פאַרשטעלטע.
צו מיר שיינען שוין שטערן און קנויטן
און באַלד קום איך צו מיינע געצעלטן.

*

טיפע נאַכט, ס׳שווייגן בערג שוין פאַרטונקלט,
אויף די טירן פון דאָרף צוגעריגלט.
נאָר צו מיר אַזאַ שיין זיך דערפונקלט
פון אַ ווייסן געצעלטיקן עיגול.

ס׳איז דאָס אָרעמע לעמפּל פון דעמאָלט
אין אַ וואַכנאַכט, אַ דאַכטנאַכט — אַצינדער!
און איך גיי צו דער שיין פונעם פלעמל
ווי אין העלזען אַ טרוימיקער בלינדער.

ענג פאַרשמידט מײַנע אויגן, דאָך בלענדיקט
און מײַן פֿרײַנד — זע איך — זיצט אויך אַקעגן — — —
נאָך אַלץ יענער שמועס נישט פֿאַרענדיקט,
ביז טאָג װעלן מיר װעגן און פֿרעגן:

צי דען מעג מען אַזוי אין פֿאַררינגטקייט,
מיטן נאַקן צום שטורמיקן דרויסן,
זיך פּיעשטשען מיט אײדעלער יונגקייט
אויף אַ זײַטוועג פֿון פּײַנוועג דעם גרויסן?

ווי פֿאַרפֿרעמדט זײַן צו אַלע צוזאַמען
ווען דער שטורעם פֿאַרגרייט שוין דעם שמעטער,
צי װעט אונדז נישט די שלווה פֿאַרוויאַנען
אינעם שאָטן פֿון צװײַגן און בלעטער?..

אָט אַ שװײַגסטו, באַלד בליצסטו — ווי האַסטיק!
און אָט ווידער פֿאַרזינקסטו אין קלערן.
דײַנע אַקסלען זיי וויגן זיך לאַסטיק,
אויף זיי װעגסטו דעם גלאָבוס מיט שטערן.

וואָס ווילסטו? איך ווייס עס: אויפֿשטראַמען
פֿון יונגהאַרץ די לויטערסטע לאַװע;
געבן גאָט גאָר אַן אַנדערן נאָמען —
פֿונעם גאַנצן תּרי״ג בלויז אהבה...

איך לייען דעם געצוק פֿון דײַן פּנים,
ס׳איז אַ ראַנגלען מיט הימלען און קרוינען.
אויף דײַן בלאָלעכן העמדל די פֿאָנען
צום גאַנג און צום שפּרונג איבער רוימען...

— — — — — — — — — — — —

אָט דאָס אַלץ האָט די צײַט שוין פֿאַרשלונגען
מיט די טעג, מיט די נעכט און מעת־לעתן,
נאָר אונדזער ליד איז נאָך נישט געזונגען
און דאָס קנײטל — עס לאָזט נישט פֿאַרגעסן.

ווײַל אין אונדז האָט אַ הייסער חזיון
אײַנגעזונגען דעם אחרית הימים
און מיט הייליקן, יונגן שגעון
אויך פֿאַרליכטיקט דעם מענטשלעכן נאָמען.

און דערפֿאַר אָט דאָס לעמפּל נאָך שימערט
מיט אַ פֿינקל און רייץ אײביק זעלטן.
זע, דאָס קנײטל ווערט דינער און דינער,
נאָר עס פֿינקלט נאָך אַלץ פֿון געצעלטן.

יב. צו מײַן פֿרײַנד

װאַרט, װאַרט, באַלד װעט דער באַגינעןאונדז רופֿן צום שניט פֿון יאַסמינען.
דער טוי װעט די פֿינגער באַפֿײַכטן
און אין אונדז װעט שײַנען און לײַכטן
דער שפּאַן פֿון די באַרגיקע קעמלען
װאָס טרײסלען די נאַכט און די דרעמלען
און װעקן די מאָרגיקע שעהען
מיט טופּע פֿון גאָלדענע טלאָען.
װעסט דעמאָלט באַלױנען דײַן שװײַגן
מיט ברעקעלער ברױט און מיט פֿײַגן,
און איך צו דיר, פֿרײַנד פֿון מײַן חלום,
מיט מײַן לאַסט פֿון פֿרומע אַמאָלן,
װעל װידער דיר ברײַען און טרײסטן
מיט מײַן זײדנס לאַנגע תּעניתים,
מיט זײַן שטענדיק זוהריש גליִען —
און דו װעסט אַלץ שװײַגן און מיִען
ביז װידער דער אָװנט װעט קומען
און דו, װי אַן עמער צום ברונעם,
געניײגט צו דעם חסד פֿון שטערן,
פֿאַרשלאָסן, ס׳זאָל קײנער נישט הערן
דעם גלי פֿון מחשבֿות די ברײטע,
װאָס זענען דײַן טרונק און דײַן ברײטל
אין פֿײַניקן טרױם פֿון די װעלטן,
אין פֿינקל פֿון װײַסע געצעלטן.

יג. מײַן יונגער שבט

דעם װײַנשטאָק אין בנימינה
װעל איך נאָך װען געפינען.
כ׳האָב מײַנע פינגער אין אים פאַרקאַרבט
און פאַרן װײַן באַשטימט זײַן פאַרב.

אַ, שיכּרות יונגע, װיזיע און געזאַנג
אַנטקעגן כּרמלס באַרגנראַנדן,
איך דאַנק נאָך איצט פאַר דײַן געטראַנק
נאָך דער ניכטערקייט פון יאָרן לאַנדן.

אונדזער באַרוועס האָט דאָן באַרירט
די ימען און די ערדן,
די פענער און די שװערדן
פון גרױסן מענטשלעכן געפּעכט
אין באַגערן צו געךעכט.

אַ נשמה־פלאַקער —
ער האָט נאָך נישט געצאַנקט,
נאָך נישט באַערדיקט דער חזיון.
איך טרינק נאָך אַלץ דעם באַרױשיקן געטראַנק,
פון װעלטנטרױם דעם הייליקן שגעון.

דורך ירושלים האָבן מיר געבליקט
ביז אונדזער נעכטיקן צוריק
אין מאָרגן־פּאַנאָראַמעס;
ביז טײַגע־פראָסטן אונדזער טויב
מיט בשׂורה־גלי
פון אונדזער תּמוז.

וואָס דער נביא האָט ווען געזאָגט,
אַ וואָרט וואָס שטראָפט און טרייסט און העלפט —
ווידער האָבן מיר געהערט
פון גאָרער ערד,
פון אַלעקסאַנדער בלאָק —
פון אַפּאָסטאָלן צוועלף.

פון די געצעלטן ווײַט געזען,
ווי אַלץ וואָלט דאָ געשען —
אָנצורירן מיט די פינגער:
גלײַך אונדזער יונגשאַפט מאַכט אַלץ יינגער...

ווי האָסטו, יונגער שבט,
אין דײַנע אָרעמע געצעלטן
אַזוי טיף פאַרגלייביקט
אַלע וועלטן ? !

אַזוי פיל אויך געבלאָנדזשעט,
פון הויכקייטן גענידערט.
נאָר איך וועל אַלץ פאַרגעבן,
ווײַל האָסט אויך צעטריפט דײַן לעבן
אויף גאַסן די מאַדרידער...

ווער קאָן מיט ניכטער פרעגן
זיך שטעלן דיר אַנטקעגן ?
קאָן שטרויכל דען פאַרשעמען די באַגערן
און ווער וועט מעסטן דײַן דערגרייכן ?

כ׳וועל תּמיד דאַנקען יעדן שטערן
אויך ווען ער פאַלט פון הויכע הייכן.

פון דיר באַגערן נאָך שטראָמען זידיק
מיט אַ בענקשאַפט צו באַגינען
און אַן איבערמאָרגן לויטער פרידיק
אין דײַן וואַרעם בלוט טוט רינען.

ס'איז דער ווײַן פון יענעם ווײַנשטאָק,
מיטן צייכן פון מײַנע פינגער־קאַרבן.
כ'וויל און וועל נאָך פון אים טרינקען
זײַנע שיכּורדיקע פאַרבן.

בײַם אַלבאָם פֿון פּאָעטן

*

צו די פֿאַרגעסענע קום, וואָס האָבן ווי דו
שטערן געפּיטערט בײַ שטילע געצעלטן,
קעגן מישמאָש פֿון יאַריד געהייליקט די רו,
פֿאַרשלומערט אין סודיקן נס פֿון די וועלטן.
ס'האָט ווען אין געזאַנג אויסגעברענט זייער פֿײַער
און זייערע כּתבֿן האָט דער ווינט צעוואָרפֿן.
טאָ לאָמיר ווי ברידער גאָר־ליביק־געטרײַע
אויפֿזאַמלען די שפּרוכן און מורמלען און שאָרכן
פֿון אַלץ וואָס פֿאַרלוירן אין ווײַט־ווײַטע העטן,
פֿון אַלץ וואָס פֿאַרזונקען אויף דנאָען פֿון קבֿרים.
און לאָמיר געטרײַ זײַן דעם שבֿט פּאָעטן,
וואָס צעשענקט זײַן גאָלד און פֿאַרבלײַבט תּמיד אָרעם.

ראָסעטיס באַהאַלטענע לידער *

א. דײַן בת־שמים

דײַן הימלישע שווײַגט נאָר אַלץ אויפֿן גאָניקל פֿון גאָלד,
אַ פֿאַרגרונטיקטע אין זיך ווי אַ באַרוטער ים,
אַנטקעגן שטעט ווו אַלץ איז שוין פֿאַרשטאָלט
און אַלץ איז שוין פֿאַרשטעלט
פֿאַר לאַן און לאַם,
פֿאַר וואַלד און פֿעלד...

דרײַ בלומען אין איר האַנט, זיבן שטערן אויף איר קאָפּ,
און זי אַליין — ווי דער לײַנגעוויקס אַנטקעגן שטיין.
נאָך הונדערט יאָר איז אין איר קבר שוין אַראָפּ —
נאָך הונדערט יאָר געווײן,
און זי איז אַלץ נאָך שיין.

אין זכות פֿון דײַנע לידער, דאַנטע גבריאל ראָסעטי,
געפֿונענע אין קבר פֿון דײַן בת־שמים.
זיי באַגילדן אירע הענט מיט רינגען און בראַסלעטן
און זענען זי מחיה.

עס רויכערט פֿון די שטעט וואָס האָבן זיך פֿאַרשטאָלט
און עס וויקלט זיך אַ שלאַנג אין די שטאָלענע געוועבן.
איבער איר מצבה דאָס גאָניקל פֿון גאָלד
און דו און זי אין דײַנע לידער לעבן.

* Dante Gabriel Rossetti — ענגלישער פּאָעט און מאָלער (1882—1828), די לידער וואָס ער האָט געשריבן צו זײַן פֿרוי און זיי באַהאַלטן בעת איר קבורה אויפֿן אָרון אין קבר, האָט מען נאָך דעם אַנטפּלעקט ווי מוסטערלידער פֿון דער פּאָעטישער ריכטונג „די פּרעראַפֿאַעליטן״, וועלכע האָט אין דער ענגלישער קונסט פֿון 19טן יאָרהונדערט געוואָלט עפֿענען אַ פֿענצטער צום עבר, צו פֿעלד, זון און מענטשלעכער וויטאַליטעט, אַנטקעגן די שאָטנס פֿון פֿאַררויכיקטע שטעט.

ב. אין וואַנדל פון זומערליד

דאָס זענען די מאַסקעס פון זומער,
זאַנפטער גרין און דער לײַכט־ווינטל־שפּיל.
אַ הימל אויף בערג, אַזאַ פרומער,
הילט אויך די פעלדער אין זײַן געהיל.
פון קדמונישע פעלדער אַ סוד
און אַ קרוין צו אַ קרוין עס פאַרשפּינט,
אַז גיך ווי ווינט קומט אָן גאָטס גענאָד —
און עס גלייבן אין דעם אַלט און קינד...

נאָר גיכער דער סוף־שפּיל פון זומער,
ווען דאָס גאָלד ווערט מגולגל אין געל,
ביז דער האַרבסט קומט אָן מיט אַ דונער
און צעטרייסלט דאָס פעלד און די שוועל.
פון די ערגעצן ברויזיקט אַ טײַך
און די וואָלקנס זיך טראָגן געדיכט.
— — אַוווּ, זומער, דײַן גאָלד פון ווען־רײַך?
אַוווּ, זומער, דײַן גרין זאַנפטיק ליכט?

פון קדמונישע וועלדער קומט אָן
דער פאַרלעשער פון אַיעדער קנויט,
אַ קרומער שאַרבן, אַ שאַרפער צאָן,
אין זײַן טאָרבע די זיגלען פון טויט.
זײַנס אַ שאָטן זיך גנבעט פאַר נאַכט
צו דעם ליכטיקסטן פּונקט אויף דער שויב —
ווו ראָסעטי, בײַ לאָדנס פאַרמאַכט,
קושט צו לעצט זײַן געשטאָרבענע טויב...

*

— — מײַן ליד וועט מער נישט הויכן אויף דיר
מיט מײַן מיין, מיט מײַן פֿאַרב, מיט מײַן ווונק,
און צום פֿעלד דורך דער אָפֿענער טיר
וועט דײַן שמייכל נישט טראָגן מײַן זונג.
די גאַנצע ערד פֿאַרהילט זיך אַצינד
ווי דײַן פּנים אין געלבלעכער פֿאַרב,
און ברייט־שׂרפֿהדיק צינדט אָן דער ווינט
בײַם ראַנד פֿעלד אַ פֿאַרגעסענעם גאַרב...

איך זע דײַן פֿאַרגליווערטן פּנים
און דײַן צוואָה פֿליסטערט זיך אויס.
נאָר איינס טוסטו בעטן און מאָנען
איידער איך פֿיר דיך פֿון מײַן הויז אַרויס —
בעטסט די לידער וואָס צו דײַן נאָמען:
ברענג זיי מיר אָן אייביק געשאַנק — —
בײַ דײַן צוקאָפּנס אַ נר־תּמיד
זאָל פֿאַרבלײַבן מיט דיר מײַן געזאַנג.

*

וואַרט צו, קבֿרנים, לאָפּעטעס, וואַרט,
שטויסט נישט אַזוי דעם זאַמד און דעם ליים.
נישט טרעט דאָס צווײַגל וואָס ליגט פֿאַרדאַרט
און נאָך וויגט די פֿייגל אין געהיים.
איר נאָמען — מיט לידער ענג פֿאַרקניפּט,
אין איר אײַנגעוועבט פֿון יאָרן לאַנג —
און נאָך איין מאָל וויל איך, ליפּ צו ליפּ,
איר איבערגעבן מײַן לידגעשאַנק.

פאַרהאַלט, קברנים, דעם ווילדן לויף.
די באַגרעבעניש אַ ווײַל פאַרהאַלט.
נישט פאַרטרײַבט דעם פויגל און די טויב,
אויך מײַן לידערהעפטל דאָ באַהאַלט.
זאָלן בלעטלעך זיך צעוויקלען ברייט
אין דער ענגשאַפט פון די אָרון־ווענט.
און ס׳וועט זײַן, נאָך איידער זון פאַרגייט —
וועט זי זיי מישן מיט אירע הענט — —

*

אַ צווײַגל אינעם שאָט פון זאַמדן.
אַ בלאַט אין שלײַדער פון גליבעס ליים.
אַ שטערן וואַכיק אויף די ראַנדן —
ניין, די בת־שמים איז נישט אַליין!
אַ שפּאָן אַפילו, גאָר שוין טרוקן,
מיט אַ דימענטבליץ צעפינקלט גרין.
(איך, ווי אַ פּילגער, וועל זיך בוקן
בײַ אָט דעם ליד־נס און גיין אַהין!)

ווער האָט געזאָגט: ס׳וועט ליד נישט הויכן
אין דער ביטער־רגע פון זײַן קלאָג?
די הויכע שטערן קאָנען טויכן
אין טיפער טיף ווו דער וואָרעם נאָגט.
דאָרט דערוואַכט זי, די בת־שמים,
בײַ די לידער אונטער יאָמערשטיין.
פייגל פליִען, אַ בלויע סטיַיע — —
אָ, ניין און ניין — זי איז נישט אַליין!

*

דאָס איז דער נס פון נײַ־באַשאַפן,
פון זאַמד און ליים אַרויסגעהויבן.
נעמען גרינען, די עפּיטאַפן
ברומען ליביק ווי פּאָרלעך טויבן.
אַז ווײל דעם ווער עס קאָן דאָס הערן
פון איבער צווינטערס שטעכלפּלויטן
און זען אין יעדן יתום־שטערן
דעם סודות־צונד פון יום־טוב־קנויטן.

דאָס איז די שעה נאָך פיר און צוואַנציק,
ווען טיפסטע שפּאַלטן זיך באַהעפטן
און אויך די לידער ווערן גאַנציק
נאָכן צעפויל פון לידערהעפטן.
זיי שטראַלן דורך די שטיינערמאַכן
ווו ס׳האָט דער טויט זיי ווען פאַרטײַעט,
צו ווײַזן, אַז נאָך נישט צעבראָכן
דער רוקנביין פון גאָטס הוויה.

צו דער טיף, בײַם צעשטויב פון גלידער,
דרינגט דורך אַ האַנט דורך די גראַניטן,
צו געפינען ראָסעטיס לידער
אינעם זשאַווער פון אָרונס ניטן.
אָט דאָרט ווו גאָרנישט מער שוין אָטעמט,
בײַם העפטל לידער לאַנג באַהאַלטן,
אָט דאָרטן גרוילט אַצינד דעם שׂטן —
ווערטער ווערן וואַרעמע געשטאַלטן.

דאָס איז דער אָנגרייַף פֿונעם פֿרילינג
ווען אַ גרעזולס קעפּל גאָלדיק חנט.
אַלע קבֿרים — אין גרין־פֿאַרהילונג
און זון שוין שמייכלט ווו מענטש נאָך וויינט.
וועלדער נעמען צוריק די שאָטנס
אין זיך אַרייַן, אין געהיימער טיף,
און זון — אַ זעגל, גאָר ברייט צעאָטעמט,
איבער טויזנט שיפֿלעך בויט אַ שיף.

דער טייַך וואָס האָט געטראָגן וואָלקנס
גיט אָפּ דעם הימל זייַן שווערע לאַסט,
צעטיילט זייַן גאָב פֿאַר פֿעלד און לאָנקע
און הייבט אויף פֿון דער טיפֿעניש אַ מאַסט.
און ווידער צו דער גרויסער רייַזע
איבער טייַך צום ים דורך גאָרער גאָר,
אויף צו דערזען און צו באַווייַזן
וואָס יאָר צו יאָר און וואָס דור צו דור.

אויך לידער שטייען אויף פֿון קבֿרים,
אַ גוט־מאָרגן זאָגן דעם פּאָעט:
אָ, זע, ס׳האָט נישט געקאָנט דער וואָרעם
פֿאַרשלינגען דייַנע גאָלדן פּאַר זייַן זעט.
ס׳איז גאָלד פֿון פֿייַער אין ליבשאַפֿטס טראַכט
און אַ גרעזולקעפּל שייַנט עס אויף.
ס׳האָט אויך דעם אָרון אויפֿגעמאַכט
און — הללויה, דעם פֿרילינג לויב!

ג. צו „פּאַר ראַפּאַעל"

דייַן בת־שמים רופט
מיט טויטן ערנסט
און ליבע־ציטער:
נאָך האָבן אַלע שטערן נישט אויסגעשטערנט
דאָס גאַנצע גוטס פון די הימלגיטער.
אין וועלדער טיפע וואַרטן שפּענער
מיט גליפּונקען אין זיך באַהאַלטן
פּאַר נייַע ליכטער און נייַע טענער —
אַ גאָב דייַן דור דעם קאַלטן.

איך ענטפער יאָ
אין אַ גאָר שפּעטער שעה,
בייַם גסיסה־ליכט פון די נעאָנען,
ווען די ערדזייַלן זיך קנייטשן
אין בייזן שטורעם — —

און איך קום אייַך דערמאָנען,
ווייַל עס בענקט אונדזער פלײשונג
צו אַ נייַעם פורעם.

צו אַלפֿאָנסינאַ סטאָרני *
אַ שוועסטער אין דרום

האָב איך דען סתּם געזוכט דייַן נאָמען
דאָרט, אין ווייַטן דרום־קאָנטינענט,
צווישן ימס אויפגעזידטע שטראָמען
און דעם האַרטן באַרגיקן געלענד ?

אַ פויגל, פון הוראַגאַן צעשונדן,
דורך די בערג צום ים האָט מיך געפירט.
די הימלשטראָזן האָט ער געצונדן
און דייַן בלוט געוויזן אויפן זשוויר.

דאָרט ווו ביסט ווען צום ים געגאַנגען
געפירט פון שאָטן צו טיפן דנאָ.
ווו די אַקאָרדן פון געזאַנגען
האָבן פאַרקלאָמערט דייַן לעצטע שעה.

ווו די ווילדפיש דיך אויפגענומען
האָבן מיט שאַרפע פיסקעס צום פאַרקלעם.
דאָרט אין די כוואַליקע געברומען
האָב איך דערזען דייַן אויג און ברעם — —

* אַלפאָנסינאַ סטאָרני — אַן אַרגענטינער דיכטעריןָ, געבוירן אין דער שווייץ, אין 1892. געווען אַ פירערין פון דער פרויען־עמאַנציפּאַציע־באַוועגונג אין די דרום־אַמעריקאַנער לענדער. איר ערשט בוך: „אומרו פון דער רויז”. פאַרעפנטלעכט אַכט זאַמלונגען לידער און פּאָעמעס, פּראָזע־ווערק און עסייען. אירע לידער, אין נוסח פון תּפילה, זיך צו זען לבנהדיק און מושלדיק אין ים־שוים... ווי אַ דיסאָנאַנץ צו דער האַרטער נאַטור פון דרום־קאָנטינענט. אין 1938 נישט צוריקגעקומען פון ים און דעם סוד פון אירע לידער און בלאָנדזשענדיקע חלומות באַהאַלטן אויף די דנאָען...

אַ זאַטיקער געשריי אין גליווער,
אַ גאַנצער ים אין געפּרעס פון פויסט
מיט אַש און פונקען פון דײַן ליבע
און מיטן פלאַם פון דײַן לידערברויז.

דאָס אַלץ פאַרגעסן האָט דער דרום
אין זײַן היציקייט בײַם פליישנבראָט.
נאָר מיט אַ גיטאַרע אויפן אָרעם
זינגט נאָך צו דיר אין דער מיט פון שפּאָט

אַ וואַנדערער פון ווײַטן צפון
וואָס האָט דערזעגלט מיט זײַן הייסער טרער.
דער זעגל פלאַטערט מיט ווונדן אָפן:
צו דיר, מײַן שוועסטער, קום איך אַהער!

כ'האָב מער נישט ווי מײַן ייִדן־סטרונע
וואָס געפינט די ווייען ווו נאָר ווו.
דאָס האָט זי דיך אין ים געפונען,
ווו אַקאָרדן ציטערן אָן רו.

ביסטו נישט ווי אַ גורל־ייִדין
מיט דײַנע ווייען און דײַן געזאַנג —
אָט דאָ ווו כוואַליעס ביטער זידן
און פאַר דעם ווילדפּיש ביסטו געפאַנג?

ס'האָט הימל־סם דיך ווען באַזאַפּטיקט
מיט תּהילים אין פאַרבענקטן בליק,
ווען האָסט צום ים אַליין דערנאַכטיקט
און — מן המצר — שוין נישט צוריק.

פאַרזונקענע, דו זינגער־מלכּה,
אַלפאַנסינאַ סטאָרני אויפן דנאָ,

ס'האָט דיך נישט דערוואַרט קיין רוסאַלקע
ביי דיין לעצטן שפּרייז אין לעצטער שעה.

צו לעצט האָט דיך דער ים געשפּיגלט,
דעם יוגנט־שימער פון דיין געשטאַלט,
ביז לבנה מיט קאַלטן זיגל
האָט דיך גלייך פאַרבלייבט — צו ווערן אַלט.

האָסט נאָך אין דיינע הויטן־פאַלדן
געפילט דעם זונבראַנד פון חוה־לוסט,
נאָר מיט שאַרף־גורלשע געוואַלדן
האָט דיין גורל־בייטש געטריבן: מוזסט!

דאָס האָט זי, די גרויזאַמע לבנה,
דיך אין די גרונטן אַריינגעפּרעסט
און מיט סקאָרפּיאָנען אויף דיין פּנים
דיך באַחתמעט: אַלפאָנסינאַ — לעצט!

פאַרבליבן בלויז דיין בליק אויף פעלדזן.
צו אים אויף פאַמפּאַס, פון צפון העט,
איילט דיך דערזען אין בראַנד פון העלזען
דיינס אַ יתום־ברודער — אַ פּאָעט.

דו, מיין שוועסטער, וואָס דיך באַדאָרניקט
האָט מיט פאַרגעסן דיין קאָנטינענט.
פּאָעטין אַלפאָנסינאַ סטאָרני —
איבערן תהום זע איך דיינע הענט.

און איך שטרעק אויס מיין ייִדן־סטרונע
צו דיר, דיינע בעטנדיקע הענט:
שפּיל אין די כוואַליקע געברומען —
איך האָב דיך געפונען און דערקענט!

צו דיר בין איך אַצינד דער טויבער
אין לאַ פּלאַטאַס בלײַענעם געשווים.
כ׳וועל אפשר אין די גרונטן גרייכן
און אויך געפינען אַ ביינדל קוים.

איך קום דאָ צו דיר פון געוואַנדלען
ווי דער פּאַמפּאַ־בלאַנדזשער וואָס זוכט זײַן גאָט
פון לאַ פּלאַטאַ און ביז די אַנדן
אין דער מיט פון מערקס ברוטאַלן שפּאָט.

פאַרפרעמדט אַט דאָ פון זאַטע צינגער
האָב איך דײַן ליד פונעם ים דערהערט
און מײַן ייִדן־סטרונע זוכט דײַנע פינגער
צום טרויער־זמר פון גאָרער ערד.

אַז עס זאָל דײַן ליד נישט פאַרשווינדן —
פון טיפן ים ביז בערגערראַנד
וועל איך אַ שײַטער הײַנט אָנצינדן
פאַר דײַן לעצטן שפּור דאָ אין זאַמד.

דערצו בין איך דאָ הײַנט געקומען
מיטן צפון־שטערן וואָס מיך בריט.
בערגער שווײַגן, די כוואַליעס ברומען
און איך זע דיך און איך הער דײַן ליד.

בײַם ים־געשווים וואָס זידט דאָ צאָרניק
פאַרהאַלט איך פיבערדיק מײַן וואָגלשפּאַן.
איך רוף דיך: אַלפאָנסינאַ סטאָרני!
און אַ פויגל שרײַט אין הוראַגאַן.

זאָגט סערגיי

צו דער וועלט אויף שקאַפּע
נײַער גואל פּאַרט.
(סערגיי יעסענין)

מען דאַרף כאַפּן פרייד
פון דער צוקונפטס גאַלאָפּ.
(וולאַדימיר מאַיאַקאָווסקי)

דיר ווי מיר, מיר ווי דיר,
אָדלער פאַרגעסענער, וולאַדימיר.
די זעלבע צאַרניקע האַנט
האָט אונדז ביידע געפירט
צום פינצטערן ראַנד
און די טרוימיקע שטערן פון גאַנץ ראַסיי
ווי קנײַלעכלעך סם געשאָנקען אונדז צוויי.

דו האָסט אַמאָל,
אין טראַנס פון פײַער און שטאָל,
מיט שפּאָט אויסגעמיטן
מײַן דאָרפישן שליטן
און אויך געלעסטערט
מײַן נאָסטאַלגיע אין שענק
צווישן פאַרדאָרבענע שוועסטערס.
ווי האָסטו פאַרזען אַזוי קורצזיכטיק ענג
מײַן רחמנות
אויף רוסלאַנדס בלאַסע און קראַנקע איקאָנעס?

נישט איצט די שעה פון חשבון און געוועט,
צו שפּעט, טויטער ברודער, פּאָעט.
מײַן דאָרפישן, ראָזיקן צוויט
און דײַן בלאָען גרויסשטאָט־גראַניט

וואַלגערט איין ווינט
און צווישן די צווינטערס צעשיט.

נישט מײַן בענקשאַפט און נישט דײַן געדאַנק
זענען שמירעכץ און פעטס פאַר טראַקטאָר און טאַנק.
עס הודזשעט פאַרבײַ אַ גולמדיק ראָד
און קיינער פאַרהאַלט נישט בײַ קברים דעם טראָט.
קאָמאַנדיר, אינזשעניר —ביידע באַפעלן: ניין!
צו יעדער בענקשאַפט, צו יעדן געוויין.

מײַן לאָשיק, דער וואַרעמער, ראָזער,
שטיין איז געבליבן פאַרשטיינט,
ווען ער האָט מיך איינציק אַליין באַוויינט.
אַון אויך דו, און דײַן העזה,
ביסט מיט דײַן מאַגנעטישער באַן
גאַלאָפּ פון די שינעס אַראָפּ,
ווי איך אין דעליר פון צעווילדעטן וואַן
האָסטו אין סעמאַפאָר צעשמעטערט דײַן קאָפּ.

ווייִ!
עס זאָגט נישט קיינער ווייִ
אויף אונדז צוויי,
נישט אויף דיר, וולאַדימיר,
נישט אויף מיר, סערגיי.
נאָר אין אַש־בעכער פון אַ מאָסקווער שענק
אפשר נאָך טליִעט אַ פונק פון געדענק,
און פון דײַן האַרץ, זינגער־טריבון,
אפשר נאָך פליסט ווי טשוגון.
און אַוודאי געדענקט מיך נאָך מײַן דאָרף,
וואָס האָט מײַנע אָדערן פאַרדעקט
מיט זײַן וואַרעמען טאָרף.

דאָס בלוט אויך אַצינד
שרײַט און רינט
און אומעטיק מיר ווי דיר,
וולאַדימיר.

אַזוי איז דײַן וואָרט

לייוויקן

צום געוויג פון דײַן קאָפּ
זאַמלען זיך אַלע וואָס האָבן דערקענט
דעם מענטש ווי ער ברענט
אין זײַן פֿײַער.

ווער זענען זיי?
זיי טראָגן נאָך קרייצן אויף נאַקן,
קרייציקע האַקן,
נאָר אויף ליפּן אַ גאָלדענער פאָדעם —
צו דיר אַ געבעט:
— זאָג אונדז, אַז גוט איז בן־אָדם.

ווי וועסטו דאָס זאָגן,
די שלעבטסן פאַרגוטן,
באַהאַלטן די קלאָגן
אויף אַשן און בלוטן?

זיי וואַרטן,
און אויף דײַן ווײַסן קאָפּ
נידערט דאָס וואַרטן אַראָפּ
ווי אַ פויגל אַנטלאָפן פון בליצן —
גיב אים דו אַ צווײַגל אַ גרינס
אין רו צו זיצן.

נאָר דו,
אַליין אויך פאַרקניפּט אין די בליציקע שלייפן —
מיט פאַלשער נחמה דו וועסט נישט באַגנאָדן.

און אַזוי איז דיַין וואָרט:
— נאָך איז מאָרד,
נאָך איז שׂרפה —
און איר — פון עפר ואפר
הייבט אויף דעם בן־אָדם!

אַפּריל, 1950

פרילינג אויף שׂדרות נאָרדוי

מיטן אויפּבלי פון נתן אַלטערמאַנס ליד

אַ וואָך פון שטערן וואָרט אין דופּטנדיקן דרויסן
און לאָקערן און ווינקען צו דיר, זינגער ליבלינג.
ס׳איז אַ שפּיל פון יינגלער וואָס זענען עפּעס אויסן —
דו וואָלסט עס פאַרשטאַנען, מייַסטער פון אונדזער פרילינג.

האָסט אַמאָל מיט זיי זיך געשפּילט אויף אָט דעם ברוק
ווען ס׳האָבן זאַמדן זיך באַצירט מיט די אַספּאַלטן.
די שפּיל האָט אויפגעהערט, נאָר ס׳איז אַלץ נאָך נישט גענוג,
דער פרילינג מאָנט און וועקט דעם יונגן און דעם אַלטן.

און כאָטש ביסט וויַיט, אויף קאַלטן שטיינטראָן גילדט דיַין נאָמען
און שוין איַינגעזאַפּט האָט די ערד אַ סך געוויינען,
וויַניקט נאָך אינעם ניסן־דופט דיַין פרישער זאָמען
מיט אַלע שיכּרותן און שמייכלענדיקע חנען.

דאָ, אויף שׂדרות נאָרדוי, אַ וואָרעמקייט איצט ווינטלט
אויפן פּנים פון אַ מיידל וואָס זוכט איר צירלינג.
די שטערן אויף איר שטערן — בעז־פּיאָלעט אַ בינטל —
פון דיַינע לידער טראַכט זי אין דער נאַכט פון פרילינג.

נאָענט צו דיַין הויז זילבערט אויף דער ים אַצינדער
און אויך אַ בוימשפּיץ ביַי דיַין פענצטער בייגט זיך הערן
וואָס אַ קאַטערינקע אין קאַראַהאַד פון קינדער
פאַרסודעט צו אַ יונגשטאָט אונטער אַלטע שטערן.

אַלע פענצטער פון דײַן הויז זענען איצט פאַרלאָשן,
נאָר דײַנע לידער שפּרײַזן נאָך אין די אַלייען.
די פייגל צווישן ביימער מורמלען נאָך דײַן לשון —
אַ סימן, אַז דו ווערסט נאָך אַלעמען דערפרייען.

דו ווערסט עס זיכער, ווײַל דו האָסט צוגעזאָגט: „איך וועל",
פאַרגלייבט אין ליד, אַז „נישט סתּם קומט צוריק דער ניגון"...
דײַנע „דרויסן־שטערן" וואַרטן איצטער אויף דײַן שוועל
און די שוואַלבן וויגן זיך אין די נעסטן־וויגן.

און אַלץ זאָגט אָן, אַז מיטן ליד אויך דײַן אומקערן,
ווײַל האָסט ראָזשינקעס און מאַנדלען מיט זון באַשפּרינקלט
בײַ דעם סיליען אויף דײַן פעדער די פּערלטרערן
פון שמאַכטנדיקן זקן און פון טרוימיק יינגל.

אָט דערפאַר געדענקט דיך אַן איילבערט פול מיט קאַרבן
און אויך אַ זעגל שטאָלץ באַזונט אין ווינט־געווייען.
בײַ דײַן הויז ווירבלט איצט דער ים מיט דרייסטע פאַרבן
און עס זעגלט שוין דײַן ליד אונדז צו דערפרייען.

צו אײַך

איך זע אויך זיך אין דער אַלייע
ווו עס שלאָפן ברידער צו געזאַנג.
אויך מײַן נשמה וועט דערשנייען
צו אײַער רו מיט איר דינעם קלאַנג.

איז דען אַ פרײַנדשאַפט מער פאַראַנען
ווי אין אײַער לידיק שווײַגיק לאַנד ?
אויך איך צו אײַך וועל ווען דערשפּאַנען
מיט די ייִדיש־גראָזן אויף מײַן האַנט.

איך האָב זיי פון מײַן ערד גענומען
און פון גאָרער גאָר, פון פײַערבראַנד.
און זיי פאַרשפּרייטן וועל איך קומען
איבער די שטיינער פון קיינעמס לאַנד...

הייסע ייִדיש־גראָזן אויף קאַלטן שטיין
וועל איך פאַרשפּרייטן — אַ טרײַ געשאַנק.
און מיט טוי און זון וועט מײַן געוויין
ברענגען פון מײַן ערד אַ ליד — אַ דאַנק.

מרימצן

יאָרן

בײַם ציפערבלאַט פֿון יאָרן

דאָס ביסל צײַט, וואָס האָסט מיר געגעבן
אַדורכצוגיין אַלײען פֿון יאָרן,
זי סטײַעט נישט פֿאַר מײַן דאָרשטיק לעבן,
פֿאַר מײַנע טרוימען און מײַנע וואָרן.

און איך בין נישט גענוג אונטערטעניק
אויף צו קומען בעטן נאָך געשאַנקען.
סײַ ווי זענען אַלע יאָרן ווייניק
פֿאַר דעם שפּרײַז פֿון לידער און געדאַנקען.

דערפֿאַר שטיי איך שווײַגיק פֿאַר דײַן טויער
און תּפֿילות — נישט געבעטן — אין מיר זידן.
אויף מײַן פּנים אײַנגעקאַרבטער טרויער,
אַש — נאָך פֿײַערווערק פֿון די יאָרידן.

ס'איז דער וואַקל פֿון אַ טויב אַ מידע.
פֿון איר פֿליגלבראַנד בין איך באַשאָטנט.
נאָר זיי, די געדאַנקען און די לידער —
אין זיי נאָך ברויזט מײַן יונגער אָטעם.

און אויב מײַן ביסל צײַט וועט נישט סטײַען,
וועל איך אָפּזוכן איין גרויסע רגע —
מיט איר אויפֿצוהאַלטן מײַן לוויה
און מיט איר דופּק מײַן האַרץ באַוועגן.

די בלאָנדע שוועסטער

א

— דו, קשי־עורף, דו פּרוּווסט זיך מיט דער אַלמאַכט?
אַז ווי שוואַך ביסטו אין דער איינער וואַכנאַכט!
דו בעטסט איצט גאָרן רחמים בײַם װוּנדערפּיל.
און וואָס איצט אַלע צילן? בלויז שלאָף דײַן ציל.

דו האָסט ווען באַוווּנדערט די הויכע שטערן,
און איצט — דאָס קלענסטע שטערנדל טוט שטערן
און שטעכט דײַנע אויגן ווי אַ שאַרפע אָל,
דאָ, אויף דײַן בעט אינעם שפּיטאָל...

אַזאַ חוזק הער איך בײַ כלאָראָפאָרמען,
אין קלאַמער פון באַנדאַזשעדיקע פאָרמען,
און אַלע גלידער בעטן: קום באַפרײַען.

דאָן קומסטו, דערבאַרמיקע, מיט שמייכל בלאָנדן,
מיט אויגן בלאָע גלײַך צו מיר געוואָנדן.
ווי וואַרעם איז דײַן וואַרעמקייט, געטרײַע!

ב

זע, אַלע אייניקט איצט דער ווענד
פון דײַנע הענט,
שוועסטער, צו דיר אַלע לײַבער,
פאַר יעדן ריס האָסטו אַ פאָדעם.

אין דיר דער טראָפּן גוטס
פון שטאָם פון ווײַבער
וואָס העלפט בײַ אָט די ווענט
דעם פאַרשמאַכטן אָדם.

מיט דיַין טראָט אַלץ ברייטער ווערט,
יעדעס בעטל — די גרויסע קראַנקע ערד...
און יעדער, איַינגעהערט אין דיַינע שפּאַנען,
דאַנקט דעם רעשטל גוטס
וואָס נאָך אין מענטשנשטאָם פֿאַראַנען.

ג

די בלאָנדזשע־שיַין פֿון שפּעט־ביַינאַכט
זיך גנבעט צו צעשטרייטע ברעמען,
און איך בין וואַך און מיר איצט דאַכט,
אַז עמעץ זוכט אונדזערע נעמען.

דער גורל, טונקל אָנגעקליידט,
זיגזאַגיק אינעם צימער שפּריַיזט.
די היץ פֿון פּולסן אויף אַלץ צעשפּרייט,
נאָר ער — ווי קאַלט! חלף־שאַרפֿער איַיז.

די נאַכט איז זיַינס, דערפֿאַר — ווי גוט
דיך דערזען פּאַר טאָג מיט בלאָנדע האָר.
אַ בליק אויף דיר — נאָך אַ מינוט
און אַ באַריר פֿון דיר — נאָך אַ יאָר...

ער, דער טונקעלער, באַלד פֿאַרשווינדט
דורכן קאָרידאָר מיט אַ געהילך.
אַצינד ווערט יעדער ווי אַ קינד
מיט אַ דאַנק גענייגט צו טראָפּנס מילך.

דו טיילסט, דו טריפּסט און שמייכלסט צו.
אויף דיַין פּנים איצט דער מאַמע־גנאַד.
שוועסטער דו, האַרינטע פֿון רו,
אַ שליחות דיר פֿונעם וויַיטן גאָט.

דו טוסט אַ גוטס וואָס ער נישט טוט,
דו צינדסט די רגעס אין לעצט געצאַנק.
אָט דערפֿאַר אַ ליד שווין אין מײַן בלוט
מיט ווערטער — רויזן, אַ דאַנק־געשאַנק.

פֿון מײַן לײַב זיי אויפֿגעאָטעמט,
אין ווײי פֿון שניטן זיי פֿאַרבאָרגן.
איצט באַפֿרײַ איך זיי פֿון שאָטן
פֿאַר דײַנע בלאָנדע האָר, פֿרימאָרגן.

שוועסטער, רויזן כ׳האָב באַהאָפֿטן,
אַז דו זאָלסט זייער אָטעם הערן.
מיט אָדערן אַרומגעפֿלאָכטן
וועל איך זיי אָנטאָן אויף דײַן שטערן.

אין צווייען

אַזוי טרעפן זיך אין וויסטעניש צוויי פּילגער,
אין די לאָגלען ווינט און אויף די ליפּן פּײַער.
איינער שטרעקט צום צווייטן זײַנע הייסע פינגער
און ביידנס טרערן קוועלן: דו ביסט מיר טײַער.

אַזוי דאָס ווינקען פון שטערן איבער כמאַרע,
איין שטערן זוכט דעם צווייטן אין זײַן באַזונדער.
און זע, ווי די אַלטינקע, די אַנטיקוואַרע
פון דאָס נײַ נאָך פינקלען מיט בראשית־ווונדער.

דאָס איז קראַפט פון ערשטער ליבשאַפט, פון איר געזאַנג
וואָס האָט איבער יאָרן דאָרשטיקע געוווירן.
הײַנט זאָג איך אַ דאַנק
וואָס כ׳האָב די ליבשאַפט נישט פאַרלוירן.

*

און אויב דו פרעגסט ווי אַלט איך בין —
פרעג אינעם געוועב די שפּין:
וואָס זי וויקלט אין אירע קנוילן.
פרעג בײַם ערשטן קוש אין ווײ
וואָס וויל נישט אויפהערן צו ווילן.
פרעג אויך דעם זונטריף אין מײַן געזאַנג,
דעם הייסן רויט אויף מײַנע ליפּן.

ס׳האָט נאָך מײַן שטערן נישט געצאַנקט
און דאָ אין פעלד מיט דער גרינסטער זאַנג
וועל איך אים פאַרקניפּן.

בײַם ראָד פֿון קינדער

פֿונעם פּאַראַד פּאַר קרוין, צילינדער,
פֿון בליקן קאַלטע — אײַז און מעסער —
אַנטלויף איך גאָר צו שפּיל פֿון קינדער.
יאָ, כ׳שפּיל מיט זיי ווײַל כ׳בין נישט גרעסער...

דער פּסיכאָלאָג פּאָרשט מײַנע דאַטן
און טײַטלט שעלמיש: אינפּאַנטילער.
— איך בלײַב טרײַ מײַן חלומדיקן טאַטן
ווי ער אַ דמיונדיקער שטילער

שוועב איך אויף מײַנע קאַרוסעלן,
גאָר ווײַט פֿון טומל פֿון יאַרידן.
ווײַל נאָר איינעם וויל איך געפֿעלן,
ווער ס׳האָט באַפֿוילן: זינגען, לײַדן.

אויף מײַן געשפּיל קוקט ער אַצינדער
מיט טאַטע־אויגן, טרערן־שטערן.
ער שטייט אַצינד בײַם ראָד פֿון קינדער,
מײַן יונגן אָטעם וויל ער הערן.

און ביז די נאַכט וועט מיך פֿאַרהילן
דריי איך אין ראָד דעם מײַנע רינגען.
מײַן אַלט־און־יונג טו איך דאָ שפּילן
און דאָ מײַן ערשט־ליד וועל איך זינגען.

דײַן יהי

נאָך ווידערט דײַן יהי, כ׳האָב אים ווען געהערט
אין אַ נאָך־שטומער וועלט, אין איר אײדער־פּרי —
און שוין תּמיד, אויך אַ דומם אין דער ערד,
וועל איך הערן דײַן יהי!

אויך אויף דנאָ, אינעם ליים אַרײַנגעקנאָטן,
אַרײַנגעהויכט אינעם נעפּל אויפן ראַנד —
וועט נאָך צו דיר פלאַטערן מײַן שאָטן:
באַקלײד מיך מיט דײַן זון־געוואַנט.

און מיט דער לעצטער רעשט פון מײַנע אַקסלען
וועל איך זיך ציִען צו דײַן ערשטער שטים: יהי!
צום אויפבלענד פון דער ערדס באַשײַנטע אַקסן —
צום ליכט פון דער פּרי.

אינהאַלט

אין העלן קרייַז

* אַלץ . . . 9
די גאָב פון דער פרי . . . 10
באַריר . . . 11
העלער חוב . . . 12
דו' ערשטע . . . 13
זינגער־זויגלינג . . . 14
שטאָפלען . . . 15
רגעס ליד . . . 16
דער רופא פון פעלדער . . . 18
דער דעמב . . . 19
* אינעם ענגן געאָדער . . . 20
פאַר דייַן געמעל . . . 21
* העכער פון אַלע רייד . . . 22
אין שלמהס לאַנדשאַפט . . . 23

ערשטער אַלף

דאָ, אין פעלדנגרין . . . 27
ערשטער אַלף . . . 28
די ווייַסע פאַרב . . . 29
אויף גרינעם פאַרמעט . . . 30
פון חרובן ברונעם . . . 32
טאָפלט . . . 33
אויף יענע וועגן . . . 34
די מתנה פון אָפשייד . . . 35
* אויך אין כפירה . . . 38

קרוין און שאָטן

דער וויכוח . . . 41
פאַר גליקעס צער . . . 48
אַ דערמאָנונג פון רום און קאַטאָוועס . . . 52
דעם ראַפשיצערס שמייכל . . . 55
די „הסכמה" פון אַכטן . . . 60

אַרום די טראָפּנס האָניק

* די רגע 65
צווישן די סעזאָנען 66
בײַם טיש 68
עקזאַמען 69
אויף רויכנדיקער ערד 70
דו ווײַ־דור 71
אין דערקענען 72
בײַ שויבן 73
פאַר אומבאַקאַנטע 75
דער פעלדז בײַם ים 76
אַרום די טראָפּנס האָניק 78
טענות 81
מעטאַלענע שפּינען 83
די פּשוטע ווערטער 84
אין נאָענטן דזשונגל 85
אַרום אונדזער וואָרט 86
דו, אָרעם לשון 87

צו איבערצײַט

* ווער נעמט צו 91
גראָז־זאַנג־בוים 92
נביא 93
בײַם ביג־בען 94
אין דער ליקוי־חמה 95
צו ברידער שרעטעלעך 96
אין אַ צפּתער נאַכט 97
געדענקסטו, ירושלים 98
אין שאָטן פון קאַרקאַוואַדאַ 100

קאַבאַראַ

א. מיטן חסד פון טאָג 109
ב. כ׳וועל הײַנט דערמאָנען 111
ג. בריוולעך 112
ד. די בשׂמים פון קאַבאַראַ 113
ה. דער מעסטער 115
ו. דער זקן 118
ז. דער דרײַלינג 120

ח. מיטן רייץ פון יאַסמין 122
ט. צווישן רויך און פײַער 126
י. טריט אויפֿן כּרמל 130
יא. און עס פֿינקלען נאָך אַלץ די געצעלטן 132
יב. צו מײַן פֿרײַנד 135
יג. מײַן יונגער שבט 136

בײַם אַלבאָם פֿון פּאָעטן

* צו די פֿאַרגעסענע קום 141

ראָסעטיס באַהאַלטענע לידער

א. דײַן בת־שמים 142
ב. אין וואַנדל פֿון זומערליד 143
ג. צו „פּאַר ראַפֿאַעל" 148

צו אַלפֿאָנסינאַ סטאָרני — אַ שוועסטער אין דרום 149
זאָגט סערגיי 153
אַזוי איז דײַן וואָרט 156
פֿרילינג אויף שׂדרות נאַרדוי 158
צו איַיך 160

יאָרן

בײַם ציפֿערבלאַט פֿון יאָרן 163
די בלאָנדע שוועסטער 164
אין צווייען 167
בײַם ראָד פֿון קינדער 168
דײַן יהי 169

ביכער פון אריה שמרי:

פּאָעטישע ווערק:

ל״ו שירים על לייזר ציפּרס
עברית — אברהם שלונסקי
ציורים — יצחק פלגי (פּולקביץ׳)
ספרית פּועלים, 1939

אין טויער פון טעג
ספרית פּועלים, 1947

אין וואָכיקן ליכט
ספרית פּועלים, 1953

אַ שטערן אין פעלד
די גאָלדענע קייט, 1957

די פונקען פון תּיקון
צייכענונגען — בען
פאַרלאַג י. ל. פּרץ, 1960

טריט אין גן־אָדם
ספרית פּועלים, 1965

דאָס ייִנגל פון דיזשאָן
צייכענונגען — יואב שועלי
פאַרלאַג „ישראל־בוך״, 1968

געזאַנגען אין שײַער
פאַרלאַג „ישראל־בוך״, 1970

רינגען אין שטאַם
צייכענונגען — בען
פאַרלאַג „ישראל־בוך״, 1975

אַנטאָלאָגיעס:

לא אמות כי אחיה
דערציילונגען פון דער ייִדיש־סאָוועטישער ליטעראַטור
(רעדאַגירט צוזאַמען מיט דוד כּנעני)
ספרית פּועלים, 1957

וואָרצלען
פּאָעזיע און פּראָזע פון ייִדיש־שאַפן אין ישראל
פאַרלאַג „ישראל־בוך״, 1965

פאַרלאַג „ישׂראל־בוך"

אריה שמרי / וואָרצלען, אַנטאָלאָגיע פון יידיש־שאַפן אין ישׂראל
ישעיהו שפּיגל / פלאַמען פון דער ערד, ראָמאַן
רחל פישמאַן / דערנער נאָכן רעגן, לידער
מאַרגאַרעט לאַרקין / די זעקס טעג פון יד מרדכי, יידיש — ד. שטאָקפיש
רפאל מאַהלער / היסטאָריקער און וועגווײַזער, עסייען
רבקה באַסמאַן / בלעטער פון וועגן, לידער
ריקודה פּאָטאַש / אין געסלעך פון ירושלים, דערציילונגען
יעקב צבי שאַרגעל / זוניקע שוועלן, לידער
משה שולשטיין / איבער די דעכער פון פּאַריז, דערציילונגען
אריה שמרי / דאָס יינגל פון דיזשאָן, פּאָעמע, צייכענונגען יואב שועלי
רפאל מאַהלער / ספר סאַניק, היסטאָרישע מאָנאָגראַפיעס, זכרונות און גביות־עדות
משה גראָסמאַן / שטויב און אייביקייט, דערציילונגען און מיניאַטורן
אריה שמרי / געזאַנגען אין שײַער, לידער און פּאָעמעס
מנוחה ראָם / אַרום דער ווערבע, דערציילונגען
משה זאַלצמאַן / ... און מען האָט מיך רעהאַביליטירט
איבערלעבונגען פון אַ יידישן קאָמוניסט אין ראַטנפאַרבאַנד
אברהם שלאָנסקי / לידער, אָפּקלײַב פון א. שלאָנסקיס פּאָעטישער שאַפונג
יידיש — משה יונגמאַן
משה גראָס־צימערמאַן / דאָס וואָרט וואָס מיר שרײַבן, עסייען און פּראָפילן
רבקה באַסמאַן / ליכטיקע שטיינער, לידער ,
ביילע שעכטער־גאָטעסמאַן / סטעזשקעס צווישן מויערן, לידער
מלכּה חפיץ־טוזמאַן / בלעטער פאַלן ניט, לידער
ב. דעמבלין / טאָפּלבאַנד : אַ פרעמדע וועלט ; אין נײַעם לאַנד, ראָמאַנען
ישעיהו שפּיגל / די קרוין, דערציילונגען
משה יונגמאַן / רעגן־בויגן צוקאָפּנס, לידער
דאַרע טייטלבוים / געזאַנג פון זינקזאַמד דור, לידער און פּאָעמעס
יעקב צבי שאַרגעל / טויערן אין די בערג, לידער
נח גריס / פון פינצטערניש צו ליכט, עסייען וועגן ישעיהו שפּיגל
אליעזר קופּערמאַן / פון וועלט צו וועלט, דערציילונגען
משה זלצמן / וזכיתי לריהאביליטציה, מיידיש — גרשון לימור
מלכּה חפיץ־טוזמאַן / אונטער דײַן צייכן, לידער
רחל אויערבאַך / וואַרשעווער צוואָות, וואַרשע 1933—1943
יעקב פרידמאַן / לידער און פּאָעמעס, דרײַ בענד
מיט אַ באַגלייטוואָרט פון פּראָפ. יודל מאַרק
מאיר חריץ / לידער צו אייגענע, לידער און פּאָעמעס
אריה שמרי / רינגען אין שטאָם, לידער און פּאָעמעס, צייכענונגען — ב ע ן
יעקב י. מײַטלים / אין גאַנג פון דורות, עסייען
יהודה לייב טעלער / דורך יידישן געמיט, לידער
מיט אַ באַגלייטוואָרט פון אריה שמרי

י. ח. בילעצקי / בײַם קוואַל פון קאָצק, פּאָעמע

שלמה שטאָקפּיש — אין ראָד פון צאָרן
איבערלעבונגען אין דער צווייטער וועלט־מלחמה

ישעיהו שפּיגל / שטערן לײַכטן אין תהום, געזאַמלטע דערציילונגען — 1940־1944
צוויי בענד. שער־בלאַט, פּאָרטרעט פון מחבר און צייכענונגען — פון בען

חיים זעלצער / פון היימישן ברונעם, לידער און באַלאַדן. צייכענונגען פון מחבר

י. ח. בילעצקי / איציק מאַנגער, פּרקי מסה

אַברהם נאָווערשטערן / סוצקעווער־ביבליאָגראַפיע
רשימה פון אַ. סוצקעווערס שאַפונגען אין ליד און אין פּראָזע
און פון אָפּהאַנדלונגען וועגן זײַן שאַפן

לייב אָליצקי / פון דער היים און פון דער פרעמד, דערציילונגען

הירש אָשעראָוויטש / געזאַנג אין לאַבירינט, לידער און פּאָעמעס

רחל קאָרן / פאַרביטענע וואָר, לידער
פּאָרטרעט און צייכענונגען — סילוויאַ אַרי

משה יונגמאַן / אין לאַנד פון אליהו הנביא, לידער און פּאָעמעס

בער מאַרק / מגילת אוישוויץ, מיט דאָקומענטן געפונענע אין אוישוויץ

יעקב צבי שאַרגעל / פון אָנהייב אָן, עסייען

רחל אויערבאַך / בײַם לעצטן וועג, אין געטאָ וואַרשע און אויף דער אַרישער זײַט.
וועגן רחל אויערבאַך — פּראָפ. דב סדן און ד״ר יוסף קערמיש

דוד האָפּשטיין / לידער און פּאָעמעס. צוויי בענד. צונויפגעשטעלט פון פייגע
האָפּשטיין. צייכענונגען פון מאַרק שאַגאַל. פּאָרטרעטן געצייכנט פון ס. שור,
הלל האָפּשטיין און ה. אינגער

מלכה חפץ־טוזמאַן / הײַנט איז אייביק, לידער

אריה שמרי / אויף גרינעם פאַרמעט, לידער און פּאָעמעס